Antonio GRAMSCİ

KOMÜNİST PARTİYE DOĞRU

DÜŞÜNCE DİZİSİ

KOMÜNİST PARTİYE DOĞRU

Çağımızın en büyük marksist düşünürlerinden ve işçi sınıfı önderlerinden olan Antonio Gramsci 1891 yılında Sardunya adasındaki küçük bir kasabada, Ales'de doğdu. Yoksul bir ailenin çocuğu olan Gramsci, öğrenimini çok zor koşullar altında sürdürdü. Sosyalist hareket ve işçi sınıfı ile bağlantısını daha 1911'lerde Torino'daki üniversite öğrenimi sırasında kurmuştu. Sosyalist Parti'nin muhalefet grubunda yeralan Gramsci, 1915'de partinin yayın organı olan **İl Grido del Popolo**'nun yazı kuruluna katılır. 1919'da Togliatti ve Terracini ile birlikte **Ordino Nuovo**'yu çıkararak, bu gazetenin etrafında, kısa süre sonra Komünist Parti'ye dönüşecek olan hareketi oluştururlar, işçilerin başlattığı yaygın fabrika işgallerini destekler ve sovyetlerin oluşturulması için çalışır. Gramsci 1921'de partiyi Komintern Yürütme Kurulu'nda temsil eder, 1922'de iktidara gelen faşistlere karşı yürütülen mücadele içinde yer alır, 1923'de Viyana'daki Komintern'e bağlı anti-faşist büronun başına geçer, 1924'de Komünist Parti'den milletvekili seçilir. İyice azgınlaşan faşist baskı karşısında kendisine yurtdışına kaçmasını önerenlere şöyle der: ***"İşçi sınıfı İtalya'dadır, bizim de yerimiz burasıdır."*** Ve Sosyal Demokratların ve diğerlerinin tersine, Parti ülkeyi terketmeme kararı alır. Gramsci 1926'da uydurma gerekçelerle tutuklanır. Ustica adasına hapsedilir, 1928'de 20 yıl hapse makûm olur. Cezaevi koşulları kötü olan sağlığını daha da bozar, ama bu, bir felsefe-siyasal düşünce ansiklopedisi niteliği taşıyan **Hapisane Defterleri**'ni yazmasını, hayatla ve işçi sınıfı hareketiyle olan bağlantısının sürmesini engellemez. Gramsci 1935'de yapılan uluslararası baskı sonucunda bir kliniğe kaldırılır, 27 Nisan 1937'de ölür. **Komünist Partiye Doğru** başlıklı derleme, Gramsci'nin Partinin oluşum sürecinde kaleme aldığı makalelerini biraraya getiriyor. Gramsci'nin ilk dönem makalelerini biraya getiren **Gençlik Yazılarını** ve Partinin oluşumundan sonra yazdığı makalelerini ise **Parti Yazıları** başlığı ile yakında yayınlayacağımızı okurlarımıza duyururuz.

BELGE YAYINLARI
Kuram ve Deneyim

BU KİTAP
Q. Hoare'nın hazırlayıp derlediği
ve J. Mathews'in İngilizceye çevirdiği
A. Gramsci, ***Selections from Political Writings*** (1910-1920)
başlıklı kitabın, 1977 ***Lawrence and Wishart***
baskısından derlenmiş ve Türkçeye çevrilmiştir.

Kapak Düzeni
Yusuf Aslan

Dizgi
Evrim Grafik

Mizampaj
Mehmet Arif

Düzelti
Belge Yayınları

Montaj
Adım Grafik

Kapak ve İç Baskı
Gülen Ofset

Cilt
Güven Mücellithanesi

Birinci Baskı
Mayıs 1998

BELGE ULUSLARARASI YAYINCILIK
Divanyolu Caddesi Binbirdirek İşhanı.
No: 15/4-409 Sultanahmet/İst.
Tel-Faks: (0212) 517 44 53/ 638 34 58

Antonio Gramsci

KOMÜNİST PARTİYE DOĞRU

Derleyen ve Çeviren
Celal A. KANAT

BELGE ULUSLARARASI YAYINCILIK

İÇİNDEKİLER

Giriş 7
Çeviri Üstüne Bir Not 18
1911-1920 Anahatlarıyla Kronoloji 19
Devrimciler ve Seçimler 22
İktidar Sorunu 25
2-3 Aralık /1919/ Olayları 31
Parti ve Devrim 39
İşçiler ve Köylüler 44
Kentlerin Tarihsel Rolü 47
Önce Partiyi Yenilemek 52
Yönetici Parti ve Yönetici Sınıf 57
Proleter Birlik 63
İktidar Sorunu 70
Anarşistlere Hitap 74
Sosyalist Parti'nin Yenilenmesine Doğru 80
Sömürge Halklar 88
İki Devrim 93
Başyazı: 21 Ağustos 1920 99
Demagojiden Neyi Kastediyoruz? 101
Komünist Parti 105
Politik Yeti 116
Başyazı: 9 Ekim 1920 120
Reaksiyon 122
Öngörüler 127
Reaksiyon Nedir? 131
Bölünme mi, Yıkım mı? 134
Başyazı: 24 Aralık 1920 137
Maymun-İnsanlar 139
Livorno Kongresi 143

OKUYUCU İÇİN NOT

/.../ İngilizce metni derleyenin parantezi.
/.../ Türkçeye çevirenin parantezleri.
(...) Gramsci'nin parantezleri.

GİRİŞ

Antonio Gramsci'nin, tutuklanma öncesi politik yazılarından (iki ciltten birincisi) yapılan bu seçkideki en erken tarihli yazı 1910'a dek uzanmaktadır.* Yazar bunu 20 yaşında, Sardunya'daki okulun son sınıfında, sosyalist olmadan önce yazmıştır. Son yazı ise, aynı zamanda İtalya Komünist Partisi'nin (PCd'I) kuruluş kongresi de olan İtalyan Sosyalist Partisi'nin (PSI) Ocak 1921'deki Livorno Kongresi'nden hemen önce yazılmıştır: o sıralarda Gramsci yaklaşık 30 yaşlarındaydı ve ülkesindeki devrimci solda yer alan seçkin bir kişilikti. Bu metinlerin kucakladığı on yıl, belki de, yüzyılımızın ana havzasıydı. Bu birkaç yıl zarfında, Birinci Dünya Savaşı 10 milyon insanı cansız ve bunun iki katını da sakat bıraktı. 1914'deki milliyetçi dalganın kabarışı İkinci Enternasyonal'i sardı ve Enternasyonal çöktü. Rusya'da, 1917 Şubat Devrimi Çarlık rejimini çökertti. Birkaç ay içinde bunu, Şubat'ta yerleştirilmiş olan narin burjuva düzeni parçalayan Bolşevik Devrim izledi; Rusya savaş dışına çıktı; kapitalizmin yerkürenin bu en büyük ülkesinden yoksun kalışı, bütün dünyada coşku ve endişe dalgaları uyandırdı; devrim yabancı müdahalesini ve amansız bir iç savaşı (ağır sonuçlar taşıması muhakkak olan bir iç-tenkil pahasına da olsa) başarılı bir şekilde göğüsledi ve sosyalist kuruculuğa girişti. 1919'da, anakara Avrupa'sının büyük bölümünü etkileyen devrimci bir dalga olarak, Üçüncü Enternasyonal kuruldu.

İtalya'da, bu cildin sona erdiği 1920 sonlarında, bu dalga çoktan yatışma halindeydi. Ama, soldaki hiç kimse yükselmenin

(*) "Giriş", daha hacimli olan İngilizce baskının içinde yer alan tüm yazılara yollama yapmakta olup, bu gözle okunmalıdır -ç.n.

bitip, artık çekilmenin başladığına inanmıyordu -ya da, inanmaya yanaşmıyordu. Bu on yıl, başta savaş yılları sırasında olmak üzere, ülkenin üretici güçlerinde baş döndürücü bir genişlemeye tanık olmuştu (savaş sırasında demir ve çelik üretimi beş kat artmış ve bu dönemde işgücü 4000'den 20000'e çıkan FIAT gibi firmalar, sermayelerini 10 kat arttırmışlardı). Aynı zamanda, savaşı şiddetli bir ekonomik bunalım da izledi (1914 ile 1920 arasında lira /liret/ değerinin yüzde 80'ini yitirdi; bütçe açığı 1914-15'de 214 milyon iken, 1918-19'da 23,345 milyara çıktı ve ana vergi yükü de küçük-burjuvaziye bindi; buğday üretimi 1911-13'de 52 milyon kental iken, 1920'de 38 milyona düştü, ödemeler dengesi açığının yüzde 40'ı ise besin ithalatından ileri geliyordu; savaş sonrasında üretim mühendislik-sanayilerinde yüzde 40, kimyada yüzde 20, madencilikte yüzde 15, vb. kadar düştü; kömür fiyatları 1920'de, 1913'dekinin 16 mislinden fazlaydı; vb.) ve birbirini izleyen hükümetler bunlara hiçbir çözüm bulamadılar. Eski düzenin politik bunalımı belirgindi: İstikrarlı bir yapıya, kitlesel bir tabana ya da açık bir programa sahip, sağlam bir politik parti yaratamayan, parlamentodaki kaygan "zevat" klikleri, kişisel taraftarlarıyla, *clientele* ve tutulmuş oy-toplayıcılarla birlikte, ne kötüleşen ekonomik durumu denetleyebilecek, ne de sosyalist güçlerin amansız büyümesini göğüsleyebilecek bir kudrete sahiptiler.

Aynı zamanda, PSI da 1919 Kasım seçimlerinde, toplam 508 sandalyeden 156'sını alarak, en büyük tek parti durumuna geldi. Sosyalist Sendikalar Federasyonu'nun (CGL) üye sayısı savaş sonu ile 1920 arasında, 250 binden iki milyona çıktı. Üstelik, Sosyalist Parti en azından görünüşte, devrimden ve sovyetlerden yanaydı ve belli başlı sanayi merkezlerindeki işçiler, yinelenen eylemleriyle, görkemli bir militan güç olduklarını göstermişlerdi. Ağustos 1917'de Torino'daki ayaklanma, Nisan 1920'de 11 gün boyunca bütün Piemento bölgesinde ikili iktidar durumu yaratmış olan büyük genel grev ve aynı yılın Ağustos-Eylül'ünde, kuzey İtalya'nın belli başlı tüm sanayi merkezlerindeki fabrikaların işgal edilmesi herkesin belleğindeki tazeliğini koruyordu. Bu kitlesel proleter eylemler başarısızlığa uğramıştı; ancak bu, esas olarak ulusal ölçekte sağlam, devrimci

bir önderliğin, kısacası bir partinin yokluğundan ileri gelmiyor muydu? Ve eğer PSI, Üçüncü Enternasyonal'e formel katılımına karşın, Komintern'in 21 koşulunu uygulayarak, reformistleri atarak ve kendi coşkun retoriğini pratiğe geçirerek, bu partiyi oluşturmaya hazır ya da yetenekli değil idiyse, o zaman, onun yerini yeni bir komünist partinin alması ve İtalyan proletaryasını zafere götürmesi gerekecekti.

Ne var ki, gerçeklikte, devrimci durum geçip gitmişti. Fabrikaların işgali esasta savunmacı karakterdeydi. PSI'nın, Nisan grevini ulusal ölçekte genişletmeyi reddetmesi belirleyici bir dönüm noktası oluşturdu. Ve bu partinin, savaş sonrası dönemde, hem tarım proletaryasının ve köylülüğün devrimci potansiyelini yakalama, hem de kent küçük-burjuvazisinin hoşnutsuzluklarını sosyalist bir yöne kanalize etme konusundaki başarısızlığı sınıfsal güçler dengesi açısından reddedilmez sonuçlar getirdi. 1920 güzü, faşizmin marjinal bir olgudan kitlesel bir olguya dönüşümüne tanık oldu. Kuzey ve orta İtalya toprak sahipleri adına faşist çeteler hem sosyalist ve katolik köylü derneklerine karşı, hem de, Bologna gibi, sosyalistlerin denetimindeki belediyelere, ya da Trieste gazetesi *Il Lavoratore* gibi, sosyalist basına karşı saldırılar düzenlemeye başladılar. 20 yıl sürecek gericilik başını kaldırıyordu. Gramsci 1920 Nisan'ında, önsezisiyle, şunları yazıyordu*: "İtalya'da sınıf savaşımının şimdiki evresi şuna öngelen bir evredir: Ya, devrimci proletarya hesabına politik iktidarın ele geçirilmesi ve üretkenlikte bir canlılık aşaması getirecek yeni üretim ve dağılım tarzlarına geçiş; ya da, mülk sahibi sınıflar ve yönetici kast hesabına muazzam bir gericilik. Sanayi ve tarım proletaryasını kölece çalışmaya boyun eğdirmek konusunda hiçbir şiddet esirgenmeyecektir: İşçi sınıfının politik savaşım organını (Sosyalist Parti) hepten ezmek ve onun ekonomik direniş organlarını sendikalar ve kooperatifler) da burjuva devlet makinesiyle birleştirmek için çaba harcanacaktır." 1920 sonlarında, Gramsci'nin ikinci seçeneği -o ve ilk kuşak İtalyan komünistler, birincisinin hâlâ gündemde olduğu iddiasıyla, önde duran altı

* Bkz. ***Sosyalist Partinin Yenilenmesine Doğru*** ve ***Sömürge Halklar*** başlıklı yazılar.

yılı ölümüne sert bir savaşım vererek harcadılarsa da- gerçekleşmeye başladı.

O halde, bu önemli on yıl Gramsci'nin temel politik-formasyon dönemiydi. 1911'de, Sardunya'daki yoksul çocuklara verilen bir bursla Torino'ya vardığında, (bu kitapta da basılmış olan "Ezilenler ve Ezenler" başlıklı *liceo* denemesinde yansıyan)* politik düşünceleri muhtemelen, savaşa öngelen yıllarda bütün güneyde ve adalarda yaygın olan liberal ve sosyalist temaların, oldukça tipik bir "güneyci" karışımıydı. Gramsci İtalya'nın en ileri sanayi kentinin proleter gerçekliğiyle ilişki kurduğunda, Sardunya milliyetçiliği yönündeki eğilimlerden hızla kurtulmakla birlikte, "Güney sorunu"yla ilintisini asla yitirmedi. 1906'da Sardunya'yı sarsmış olan -köylü kitlelerini, kent işçilerini ve madencileri benzer biçimde etkileyen ve karabirliklerince kanlı bir biçimde bastırılan- şiddetli toplumsal çalkantılar onun ilk sınıf savaşımı deneyimi ve devrimci siyasete yönelmesini sağlayan belirleyici itki olmuştu.

Gramsci Torino'da sosyalist oldu ve 1913 sonuna doğru, bu partiye girdi. Kente vardıktan hemen sonra, kendisiyle aynı yılda doğan ve 1909'dan beri Sosyalist Parti'de etkin olan, bir demiryolu işçisinin oğlu, bir öğrenci olan Angelo Tasca'yla dostluk kurdu. Gramsci'yi örgütlü politik etkinliğe sokmaktaki belirleyici etki, muhtemelen Tasca idi. Aslında, kötü olan sağlığının ve umutsuz ölçüdeki yoksulluğunun işkencesi altında bulunan Gramsci'nin, 1915 sonlarına dek, ana kaygıları kültürel ve akademikti. Ancak 1915 Kasım'ındadır ki, okul çalışmalarını bir yana bıraktı ve sosyalist *Il Grido del Popolo* gazetesi kadrosuna katıldı. Bu tarihten önce, (bilindiği kadarıyla) yalnızca dört makale yayınlamış bulunuyordu: 1910'da bir Sardunya gazetesi için, yerel bir seçim kampanyası üstüne 24 satırlık bir yazı; 1913'de, bir öğrenci gazetesindeki iki kültürel deneme (bunlardan biri İtalyan fütürizmini Picasso'nun kübizmiyle ilintilendirerek, ciddi bir eleştirel çözümlemeye girişiyordu); ve en dikkate değer olarak da, Ekim 1914'deki "Etkin ve Operatif Tarafsızlık". Gramsci'nin politik gazeteciliğe

* Bkz. s. 9'daki dipnot, *ç.n.*

yönelik ilk gerçek adımı olan bu makale onu koskoca bir dönem boyunca yazı yazmaktan pekâlâ alıkoyabilecek feci bir değerlendirme hatası oldu; gelecek yıllarda kesinlikle onun karşısına dikilecek bir yanlıştı bu.

Antant ile Mihver Güçleri arasında savaş patladığında, İtalyan Sosyalist Partisi, İtalya'nın savaşa herhangi bir şekilde müdahalesine kesin karşıt bir politika benimsedi. *Avanti!*'nin (PSI resmî organı) editörü ve partinin sol kanadının bilinen önderi olan Mussolini ise hemen sonra, resmi tarafsızlık çizgisinden kaymaya başladı. Tasca'nın Mussolini'ye karşı yaptığı bir saldırıya yanıt olarak, Gramsci, Mussolini'yi savunan "Etkin ve Operatif Tarafsızlık" makalesini yazdı. Ne var ki, Mussolini'nin gittiği gerçek yönün açığa çıkması pek uzun sürmedi; partiden atıldı ve Gramsci, bir yıldan fazla sürecek bir sessizliğe çekildi. Gramsci'yi bu gafı yapmaya iten şey aslında, Mussolini'yi harekete geçiren türden nasyonalist temalara ödün vermekten çok, ileriki birkaç yılda onun siyasetinin bir öğesi olarak kalacak olan, bir ölçüde idealist volontarizmdi. Onun, bu erken metinde PSI'nın "edilgenliği"ni reddetmesi ile, Ekim Devrimi'ni "Kapital'e Karşı Devrim" olarak selamlaması arasında belirgin bir bağlantı vardır. Üstelik, şu da kabul edilmelidir ki, Gramsci, Mussolini'yi bütünüyle yanlış değerlendirmek ve 1914'de PSI için yanlış bir çizgiyi savunmakla birlikte, Lenin'in devrimci enternasyonalizminden çok uzak ve gerçekte, -savaş sonrası dönemdeki feci sonuçlarıyla- adamakıllı edilgen olan partinin resmî politikasına ilişkin değerlendirmesinde de tümüyle hatalı değildi.

Gramsci, her durumda, 1915 Kasım'ına dek, Torino'daki sosyalist basın için düzenli olarak yazmaya başlamış değildi. Bunu izleyen beş yıl içinde, onun basılmış makaleleri -yalnızca, kesin olarak belirlenmiş olanlar sayılacak olursa- binden fazladır. Bu makalelerin bir "scholarly" (araştırmacılığa dönük) basımı ilân edilmiş olmakla birlikte, bunlar bugüne dek büyük ölçüde *ad hoc* /özel bir amaçla/ tarzda, kısmen konularına göre gruplandırılmış olarak, kısmen jurnalistik biçimiyle ve kısmen de kronoloji sırasıyla yayınlanmışlardır. Bu seçki yapılırken, Gramsci'nin 1916-20 tiyatro eleştirileri (Hapisane Defterleri cildinde, *Letteratura e vita nazionale* Torino 1954 başlıklı bir

ek olarak yayınlanmış bulunmaktadır)*, gerçekte onun tüm kültürel yazıları gibi, bir yana bırakılmıştır. 1916 ile 1920 arasında, *Avanti!*'nin Torino baskısında bu başlık altında çıkıp, yerel entelektüel, kültürel, politik ve toplumsal yaşamın her yönünü yorumlayan yaklaşık 400 kısa makaleyi içeren Sotto la mole (Torino, 1960) cildi de, üç yazı dışında burada temsil edilmemiştir. Birçoğu kuşkusuz ilginç olmakla birlikte, önceleri belirlenememiş makalelerden oluşan *Per la verità* (Roma, 1974) başlıklı bir ciltten de buraya yazı alınmamıştır. Yeni belirlenmiş makalelerinin erken bir derlemesi olan *Scritti* 1915-21'den ancak üç makale seçilmiştir; oysa, bu derlemedeki yazıların birçoğu büyük değer taşımaktadır. O nedenle, burada çevrilmiş olan metinlerin büyük çoğunluğu *Scritti giovanili 1914-18* (Torino, 1958) ile *L'Ordine Nuovo 1919-20* (Torino, 1955) başlıklı derlemelerden alınmıştır. Üstelik, birinci kitaptan yalnızca 11 makale alındığı halde, ikincisinden 49 makale alınmıştır. Seçki, Amadeo Bordiga'nın yazdığı beş ve Angelo Tasca'nın yazdığı iki metinle tamamlanmıştır.**

Anlaşılan; bu seçkiyi yönlendiren ölçütler bir açıklama gerektirmektedir. Söylenenler, Gramsci'nin 1920 öncesi yazılarının *temsili* bir seçimini sunma yönünde bir çaba gösterilmemiş olduğuna açıklık getirmektedir. İlk sınırlandırma, bu cildin başlığında belirtilmiştir. Gramsci'nin ilgi alanlarının etkileyici çeşitliliğine ve onun koskoca bir kültürel, entelektüel ve toplumsal konular yelpazesi üstüne yazdığı şeylere *içkin olan ilginçliğine karşın*, bu seçki Gramsci'nin kendisi açısından hiç kuşkusuz merkezsel olan şey üzerinde odaklaştırılmıştır: siyaset. İkinci olarak, katışıksız *biyografik* mülahazalar burada belirleyici olmamıştır. Sözgelimi, Gramsci'nin 1917 Eylül'ünde, bolşeviklerin gerçekten kim oldukları ya da neyi temsil ettikleri konusunda açık bir fikre sahip olmadığını belirtmek, elbette ilginçtir (kuşkusuz, bu onun kendisinin kişisel bir kusuru değildi; İtalyan solundaki genel bilgisizlik ya da aktüel yanlış bilgilenme durumunu yansıtıyordu); ama yine de, böylesi bir mülahaza

* Bkz. *Hapisane Defterleri*, 3. Baskı 1997, İst., Belge Yayınları, y.n.

** Bkz. s. 9'daki dipnot, *ç.n.*

onun kafa karışıklığının dile getirildiği "Kerensky-Chernov" makalesini buraya almak için bir gerekçe değildir. Benzer olarak, seçki Gramsci'nin politik ilgilerinin, bilhassa böylesine etkileyici oldukları uluslararası alandaki politik ilgilerinin, *erimini* ortaya koymayı da birincil bir amaç olarak taşımıyor. Son olarak, Gramsci'nin yazıları o dönemin tarihçisi için eşi bulunmaz bir kaynak oluşturmakla birlikte, bu seçki tam anlamıyla *historafik* kaygılardan yola çıkmış da değildir.

Hayır; Gramsci'nin burada sunulan yazılarının seçimini yönlendiren asıl mantık, Gramsci'nin, yaşadığı dönemin ortaya çıkardığı büyük sorunları göğüslemek bakımından, bugünkü marksistler için, boşluklarıyla olduğu kadar gücüyle de, merkezsel biçimde öğretici olan, derinlemesine özgün -somut bir devrimci pratikle sıkı ilişki içinde- bir düşünceler kümesi üretmiş olmasıdır. Seçki bu düşünce kümesini, zayıflık ve pusluluklarını bulandırmadan, güçlü ve olası bir biçimde toplulaşmış şekilde sunmayı amaçlamıştır. Çevrilen makaleler Dünya Savaşı'nın uluslararası burjuva düzen üzerindeki ve İtalya'daki etkisini, Rus Devrimi'nin önemini, Komünist Enternasyonal'de örgütlenen devrimci güçlerin potansiyelini, İtalyan yönetici sınıfının bunalımını, İtalyan küçük-burjuvazisinin özgül karakteristiklerini, işçi sınıfının kitle örgütlerinin sınırlılık ve yetersizliklerini, proleter zaferin koşullarını tartışan Gramsci'yi tanıtmaktadır. Bu metinler en başta, Torino'daki kitlesel proleter pratikle sıkı etkileşim içinde, sınıfın tüm devrimci potansiyelini harekete geçirebilecek ve İtalya'da gelecekteki bir sovyet devletinin embriyonlarını temsil edebilecek özgül örgütsel biçimlere ilişkin bir kuram şekillendirme çabasının göstergesidir.

Bu yüzden, haftalık *L'Ordine Nuovo*'nun, Mayıs 1919'da kurulmasından önceki dönemden yalnızca birkaç makale çevrilmiştir. Aslında, 1917'ye dek, Gramsci ancak en genel anlamda bir marksistti. Bu genç gazeteci için iktidar sorununu ilk kez ciddi biçimde ortaya çıkaran şey bir yanda Rus devrimleri, öte yanda da, o yıl Ağustos'da Torino'da çıkan ayaklanmaydı (bunun ardından Gramsci, hemen tüm yerleşik önderler tutuklanmış olduğundan, yerel parti örgütünde önemli bir konuma seçildi ve Il Grido del Popolo'nun editörlüğüne atandı).

Ve ancak "İşçi Demokrasisi"nin* yayınlanmasıyladır ki, onun düşünceleri, bu cildin ana odağını oluşturan kaynaşmış ve özgün bir politik kuram içerisinde bütünleşmeye başladı. Kuşkusuz, bu kuramı idealize etmek çok yanlış olacaktır. Gramsci'nin kendisinin de daha sonraları, Alfonso Leonetti'ye (Ocak 1924'de Viyana'dan yazılmış) bir mektupta teslim ettiği gibi: "1919-20'de bizler, sonunda bugün karşılığını ödediğimiz, son derece ciddi hatalar yaptık. Ayrılık çıkaranlar ve kariyeristler olarak damgalanma korkusuyla, bir fraksiyon kurmadık ve bunu, bütün İtalya'da örgütlemedik. Torino fabrika konseylerinde, sendikalarda bölünme yaratma ve Sosyalist Parti'den zamansız biçimde atılma korkusuyla, bütün ülkede muazzam bir etki yapabilecek, özerk bir yönetim merkezi sağlamaya hazır değildik." Üstelik, bunlar bile yapılan hataları dile getirmekte yetersizdir. Çünkü, Bordiga'nın 1918 sonundan (hatta, bir anlamda, 1912'den!) beri yaptığı gibi, parti içerisinde bir savaş verme konusundaki başarısızlığın ardında yatan şey, varolan düzene karşı savaşımı merkezileştirmekte ve iktidarın ayaklanmayla ele geçirilmesinde devrimci partinin asli görevini kavrama konusundaki kuramsal başarısızlıktı.

Sonuç olarak, Bordiga ve Tasca'nın *L'Ordine Nuovo*'ya karşı polemiklerde işaret ettikleri kimi noktalar görünüşte karşıt, ama zaman zaman, benzeşik açılardan, bütünüyle doğrudur. Bu metinler; salt *L'Ordine Nuovo*'nun geliştirdiği düşünceler bağlamına yerleştirilmek için değil, ama ayrıca, dile getirilen görüşlerin İtalyan Komünist Partisi'nin ilk yıllarında taşıdığı önem nedeniyle de, burada çevrilmiş bulunuyor.** Onların herbirisi Gramsci karşısında bir bakıma, biçimsel olarak haklı olmakla birlikte; Gramsci'nin çözümlemeleri karşısında onların sıradanlığı apaçıktır. Gramsci'nin fabrika konseyleri üstüne yazdıkları, tüm tek yanlılığıyla, devrimci seferberlik, ikili iktidar organlarının karakteri ve devrim sonrası devletin doğası üstüne çağdaş marksist tartışmalarla ilintili olduğu halde; Tasca'nın ka-

* Bkz. A. Gramsci, *İtalya'da İşçi Konseyleri Deneyimi*, s. 9-13. Belge yayınları, İstanbul, 1989, *ç.n.*

** Bkz. *Öngörüler* başlıklı yazı.

pitalizm koşullarında sendikaların temel doğasını ve rolünü kavrayamayışı ile, Bordiga'nın, proletarya diktatoryasını komünist parti diktatoryasıyla etkin biçimde özdeşleştirmesi, onların bu tartışmadaki konumlarını ölümcül bir şekilde sakatlamaktaydı.

Bu cilt PCd'I'nın kuruluş kongresinin hemen öncesinde sona ermektedir. 1920'nin son üçte ikisinde Gramsci, parti sorunu üzerindeki temel hatasını teslim etmeye başladığından, giderek daha çok yalıtlandı. Bordiga'ya ve onun abstentionist fraksiyonuna daha çok yaklaşarak (yine de, onların abstentionizmini paylaşıyor değildi), Mayıs'da Tasca'dan ve Temmuz'da da, Terracini ve Togliatti dahil, *L'Ordine Nuovo*'nun öbür üyelerinin çoğundan koptu. Gelecekteki komünist parti sorunu şimdi, gecikmiş bir şekilde, onun düşüncelerine giderek daha çok hakim olmaya başlamıştı, ama o buna -Torino'da yaratılmış olan güçlü işçi sınıfı tabanı açısından- zayıf bir azınlık konumunda katıldı. Üstelik, Komintern'in "21 koşul"unu uygulamak ve reformistlerden kopmak gereğini kabullenmesine karşın, Gramsci PSI içerisindeki güçler dengesinin önemi açısından -artık hakim olan- Bordiga'nınkinden çok farklı bir değerlendirme yapıyordu. Livorno bölünmesini -burada, komünist fraksiyon PSI'nın ancak azınlığını yeni partiye kazanmıştı- "en büyük zaferi" olarak görmekteydi; oysa Bordiga için, çoğunluğu kazanmaya çabalama sorunu hiç de ileri sürüldüğü kadar büyük bir şey değildi. Gramsci'nin "Öngörüler" gibi bir metinde* yazdıkları okunduğunda, onun devrimci durumun geçmiş olduğuna ve bir gericilik döneminin yaklaşmakta olduğuna yürekten inandığı sonucuna varmak zordur. Bunu izleyen yıllarda, durumun gerçekliklerini kabullenme bakımından, her zaman böylesine net olmayacaktı. Ya da, en azından böylesine belirtik olmayacaktı. Ama şimdi, burada derlenen ve devrimci bir durumun varolduğu, gereken şeyin de öznel bir iradi çaba olduğu inancıyla soluyan önceki yılların metinlerine zıt olarak, "Öngörüler"de, (Komünist Parti'nin, son paragrafta yardıma çağırılmasına karşın) kaçınılmaz olana tevekküle boyun eğmenin apaçık belirtisi vardır.

* Bkz. *"Öngörüler"* başlıklı yazı.

Öyleyse, "Kızıl Yıllar"ın bu metinlerini nasıl değerlendirmek gerekir? Elbette, bir anlamda, devrimin mümkün, hemen gündemde olduğu inancıyla yazılan metinler bu tarihsel moment geçtiğinde, gelecekten bakan okurun devrimin değil de, kara tepkinin, gericiliğin geldiğini bildiği koşullarda, kaçınılmaz biçimde trajik bir görünüm taşırlar. Yazarın bu gericiliğin kurbanı olarak ölüme mahkûm olduğu durumda ise, bu trajik görünüm ikiye katlanır. Ancak, bu metinleri salt bir trajik *yanılsama* belgeleri gibi okumak da bütünüyle yanlış olacaktır. 1919-20'de İtalya'da neyin mümkün olduğu sorusundan -ki kuşkusuz, bu soru sonuçta asla çözülemedi- çok ayrı olarak, Gramsci'nin kavramaya çalıştığı sorunlar herhangi bir devrim öncesi durumda ortaya çıkması gereken sorunlardır. Devrimi örgütlemek için ne tür bir parti gerekir? Sınıfın korporatif çıkarının özlü anlatımı olan sendikalar nasıl bir rol oynar? Bütün işçi sınıfını birleştirebilecek sovyet organları nedir? Proletarya hangi müttefikleri kazanabilir? Başarılı bir devrimin kültürel ve moral önkoşulları nelerdir? Maddesel önkoşullar nelerdir? İşçiler daha kapitalizm devrilmezden önce, üretimi ne ölçüde ve hangi koşullarda denetleyebilirler? Bu denetimin potansiyel önemi nedir?

Gramsci her durumda, çoğu insandan daha fazla yanılsamalardan kurtulmuştu. Onun, erken 1920'de İtalyan işçi sınıfının karşı karşıya bulunduğu alternatif perspektiflere ilişkin katı sunumunu yukarda aktarmış bulunuyoruz. Ne Nisan 1920 genel grevi boyunca, ne de Ağustos-Eylül 1920 fabrika işgalleri sırasında o ucuz bir iyimserliğe kapıldı. Bu ciltte yer almasına hacminin izin vermediği birçok önemli metinden biri olan ve Nisan grevinden hemen sonra yazılan "Boşinanç ve Gerçeklik"de şöyle yazıyordu: "Torino işçi sınıfı yenildi ve yenilmeden de edemezdi. Torino işçi sınıfı bu savaşıma sürüklenmişti; tercih özgürlüğü yoktu; sınıf savaşında inisiyatifin hâlâ kapitalistlere ve burjuva devlet erkine ait olması nedeniyle, çatışma gününü erteleyemezdi." Ve Kuzey İtalya'daki belli başlı fabrikalar işçilerin elindeyken yazılan "İşgal"de* bütün

* Bkz. A. Gramsci, ***İtalya'da İşçi Konseyleri Deneyimi***, s. 142-6 Belge Yayınları, 1989, *çn*

kaygısı, rahatlatıcı-yanılsamalara karşı uyarıda bulunmaktı. Romain Rolland'ın "Aklın Kötümserliği, İradenin İyimserliği" sloganını *L'Ordine Nuovo* her sayısının başına boşuna basmıyordu.

* * *

Selections'ın (Seçmeler) çıkmasından önce İngilizce bilen okuyucuların ulaşmış olduğu, George Cammett'in *Gramsci and the Origins Of Italian Communism*'i ile, Giuseppe Fiori'nin hayranlık verici biyografisine ek olarak -bu dönemin tarihinin artık Gwyn Williams'ın iyi belgelendirilmiş *Proletarian Order* ile, Paolo Spriano'nun *The Occupation of the Factories*'inde de kapsanmış olması gerçeği karşısında- *Selections from the Prison Notebooks*'a Genel Önsöz'de verilen, bu dönemin tarihsel arka planının anlatısını bu Giriş'te de aktarmaya ayrıca çaba göstermiyorum. Yeniden aynı zemine dalmak pek ilginç gözükmüyordu ve bu yüzden de, bu ciltte çevrilmiş metinlerin önemini değerlendirme konusunda çok kısa bir çerçeve çizmeye çalıştım. Bu vesileyle, Gramsci'nin politik yazılarından bir seçki yapılması düşüncesini ilk kez ortaya atan Roger Simon'a, Lawrence&Wishart'ın sorumlu editörü olarak yaptığı yardım ve verdiği esinden dolayı teşekkür etmek isterim.

ÇEVİRİ ÜSTÜNE BİR NOT

Bu ciltte seçilen politik yazıların çevrilmesi, Hapishane Defterleri'nden çeviri yapılırken sözkonusu olan aynı kavramsal sorunları ortaya çıkarmadı. Her şeyden önce, bu makaleler daha baştan, çoğu fabrika işçisi olmasa bile, etkin sosyalist okuyuculara sahip gazete ve dergilerde yayınlanmak üzere yazılmıştı. Sorun doğan yerlerde, aşırı ingilizceleştirme, ya da İtalyanca terime aşırı bağlanma gibi uçlardan kaçınmak amaçlanmıştır. O nedenle, *commissario* terimi çok özgül biçimde İngilizce olan "steward", ya da, (bu anlamda) İngilizceye oturmayan "commissar" terimlerinden çok, delege (delegate) şeklinde çevrilmiştir. *Riparto* terimi de "workshop" (atölye) olarak çevrilmiştir; zira, "shop" (dükkân) sözcüğü çoğu kez İngilizcede bulanıklığa yol açarken, John Reed'in "factory-shop" (fabrika-işliği) şeklindeki çözümü de gereksiz bir uydurmacayı andırmaktadır. *Sindacalismo* sözü de, her zaman olduğu gibi, sorun doğurmuştur; ancak şükür ki, bunun "syndicalism" (sendikalizm) ve "trade-unionism" (meslek-birlikçiliği) şeklindeki iki anlamı, bu sözün ortaya çıktığı yerlerde, doyurucu bir şekilde birbirinden ayırdedilmiştir. /Türkçede, yazık ki, her iki anlam karşılığında da "sendikalizm" sözcüğü kullanılmaktadır; ancak burada, karışıklığı önlemek için, "meslek-birliği" terimi kullanılmıştır./ Zaman zaman, PSI Ulusal Konseyi'nin bir altkomitesi olarak seçilen PSI'nın özgül bir yürütme organını ima etse bile, *direzione* karşılığında, bir ölçüde üst-jenerik olan "önderlik" sözcüğü kullanılmış bulunuyor. *Controllo* teriminin de, geçtiği yerlerde "control" (denetim) olarak çevrilmiş olmasına karşın, aslında İtalyancada farklı bir anlam taşıdığı anımsatılmalıdır: Bir zamanlar Giovanni Giolitti'nin yazdığı gibi, "Amerika ve İngiltere'de 'denetim' aslında komuta ve konumsal-otorite anlamına gelir; oysa İtalya'da, 'tahkik' (check) anlamında kullanılmaktadır".

1911-1920
ANAHATLARIYLA KRONOLOJİ

1911 Libya Savaşı .
Gramsci Torino'ya geliyor.

1912 Bordiga ile Tasca arasında, sosyalizm ve kültür tartışması.

1913 Gramsci PSI'ya giriyor.
Sosyalistler genel seçimde bir milyondan fazla oy ve 52 sandalye kazanıyor.

1914
Haziran Kızıl Hafta.*
Ağustos Dünya Savaşı patlıyor.
İkinci Enternasyonal çöküyor.
Ekim Mussolini müdahalecilik yönünde hareket etmeye başlıyor.

1915
Mayıs İtalya savaşa giriyor.
Eylül Zimmerwald Konferansı.

1916
Nisan Kienthal Konferansı.

* Parlamenter "Sol" 1876'da erke geldi (Bkz. *Selections from the Prison Notebooks*, pp. 66-8, vb.). Umberto I, 1878-1900 arasında kraldı ve o tarihte de katledildi. Bkz. s. 139'daki 45 no'lu not.

1917

Mart Rusya'da "Şubat" devrimi.

Temmuz Floransa toplantısı Bordiga'nın inisiyatifiyle, PSI'nın "uzlaşmaz-devrimci" fraksiyonunu canlandırıyor.

Ağustos Petrograd Sovyeti'nin menşevik delegeleri, Smirnov ve Goldenberg'in İtalya gezisi .

Sekiz günlük çarpışmadan sonra, askeri güçle ezilen Torino ayaklanması başlıyor.

Gramsci, Sosyalist seksiyonun "geçici komitesi"ne atanıyor.

Kasım İtalyan kuvvetleri Caporetto'da eziliyor.

Gramsci'nin Torino delegesi olarak katıldığı, "uzlaşmaz-devrim" fraksiyonunun gizli Floransa toplantısı.

Rusya'da "Ekim" devrimi.

1918

Ağustos Savaş bitiyor.

Eylül PSI ile CGL arasında İttifak Anlaşması.

PSI'nın Roma Kongresi azami programı ilân ediyor.

Aralık *Avanti!*'nin ayrı Torino baskısı ve *Il Soviet Napoli* kuruluyor.

1919

Şubat *Il Soviet* ayrı bir parti çağrısı yapıyor.

Mart Üçüncü Enternasyonal kuruluyor.

PSI önderliği Komintern'e katılmayı oyluyor.

Nisan Milano'daki *Avanti!* büroları nasyonalistler ve faşistlerce yakılıyor.

Mayıs *L'Ordine Nuovo* kuruluyor.

Gramsci, Torino Sosyalist seksiyonu yürütmesine seçiliyor.

Temmuz Rusya ve Macaristan Sovyet Cumhuriyetleri'nin desteklenmesi için uluslararası grev.

Ekim Bologna'daki PSI Kongresi .*

* Bkz. s. 81'deki 16 no'lu dipnot.

Kasım PSI genel seçimde iki milyondan fazla oy ve 156 sandalye kazanıyor .*

Aralık PSI Milletvekillerine nasyonalist saldırıyı protesto olarak yapılan genel grev.**

1920

Mart Fabrika konseylerini dağıtma çabası olarak, Torino mühendislik-fabrikalarında lokavt.

Nisan Piedmonte'de 11 günlük genel grev.

Mayıs Gramsci'nin gözlemci olarak katıldığı, abstentionist fraksiyonun Floransa konferansı.

Haziran Gramsci, Tasca'dan ayrılıyor.
Giolitti iktidara geliyor.

Temmuz Komintern'in İkinci Kongresi.
Gramsci, Togliatti ve Terracini'den ayrılıp, onların "Seçimci (Electionist) Komünist Fraksiyon"una karşıt olarak bir "Komünist Eğitim Grubu" oluşturuyor.

Ağustos-Eylül Milano lokavtı Kuzey İtalya'da fabrika işgallerine yol açıyor.

Ekim Komünist bir fraksiyon oluşturmak üzere Milano'da yapılan toplantı.
Kuzeydeki köylü örgütlerine karşı faşist saldırılar başlıyor.

Kasım Komünist fraksiyonun Imola konvansiyonu.

Aralık Haftalık *L'Ordine Nuovo* kapanıyor; *Avanti!*'nin Torino baskısı Gramsci'nin editörlüğü altında, günlük *L'Ordine Nuovo* durumuna geliyor.

* Bkz. 1 no'lu dipnot.

** Bkz. 2 no'lu dipnot.

DEVRİMCİLER VE SEÇİMLER*

Genel oyla (yani, sömürücüler ve sömürülenler tarafından) ve seçim bölgeleri esasına göre seçilmiş milletvekillerinin parlamentosunu burjuva diktatoryasının maskesi olarak gören bilinçli devrimciler, işçi ve köylüler seçimlerden ne bekler?[1] Onlar kesinlikle sandalyelerin yarısından fazlasını kazanmayı beklemezler; keskinlikleri köreltmeyi ve iki sınıfın -sömürücüler ve sömürülenler- bir araya gelmesini daha kolaylaştırmaya eğilimli koskoca bir yasa yığını ve buyrultu çıkaracak türden bir yasama etkinliği de beklemezler. Tam tersine, proletaryanın seçim alanındaki etkinliğinden, Sosyalist Parti militanlarından oluşan güçlü bir grubu parlamentoya sokmayı başarmasını ve; bu grubun, herhangi bir burjuva "önderi" güçlü ve istikrarlı bir hükümet kurmaktan alıkoyacak ölçüde kalabalık ve agressif (saldırgan) olmasını beklerler. Böylelikle, burjuvazi kendi demokratik kaçamakları ile yasallığı bir tarafa atmak ve dolayısıyla, işçi-sınıfının en geniş ve en derin katmanını sömürücülerin oligarşisine karşı ayaklanmaya kışkırtmak zorunda kalacaktır.

Komünist devrimin ancak bir işçi ve köylü konseyleri sisteminde somutlanan bir proletarya diktatoryasıyla başarıya ula-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 15 Kasım 1919, C. I, No. 26, "Siyaset Bakımından Hafta" başlığı altında.*

[1] Bu makale 15 Kasım 1919'da, nisbi temsil sistemiyle yapılacak ilk İtalyan genel seçimlerinden önceki gün yayınlanmıştır. Seçimler, 508 sandalye'den yalnız 252'sini kazanan eski burjuva parlamento grupları için ezici bir yenilgi oldu. Sosyalistler ise, 156 sandalyeden 52'sini kazanarak, muzaffer bir ilerleme gösterdiler; geri kalan 100 sandalyeyi de Halkçı Parti kazandı.

şacağına halihazırda inanan bilinçli devrimciler, işçi ve köylüler, parlamentoya çok sayıda sosyalist milletvekili göndermek için savaşım vermiş bulunuyorlar; çünkü şöyle düşünüyorlar.

Komünist devrim bir darbeyle başarılamaz. Devrimci bir azınlık şiddet yoluyla iktidarı almayı başarsa bile, bu azınlık kapitalizmin paralı kuvvetlerinin girişeceği bir karşı-darbe ile ertesi gün alaşağı edilecektir; çünkü hazırlıksız çoğunluk, devrimci güçlerin elit tabakasının katledilmesine izin verecektir. Kapitalistler altın ve yozlaşmanın teşvik edeceği tüm kötü tutkuların ve barbarlıkların alabildiğine gemi azıya almasına izin verecektir. Bu yüzden, proleter öncü bu gevşek ve kaygan çoğunluğu hem maddesel, hem de moral bakımdan örgütlemeye gerek duyuyor. Devrimci öncü kendi araç ve yöntemlerini kullanarak, mülksahibi sınıfı, geniş kitleleri barışçıl bir şekilde yönetmekten alıkoyacak maddesel ve moral koşulları; Parti disiplini ve denetimi altındaki sosyalist milletvekillerinin uzlaşmazlığıyla, mülk sahibi sınıfın geniş kitleleri terörize etme, onlara darbeler vurma ve böylece de onları ayaklandırmaya zorlama koşullarını oluşturma gereği duymaktadır. Bugün, parlamentoyu hareketsiz kılma anlamında anlaşılması gereken parlamenter eylem yoluyla izlenilebilecek böylesi bir amaç burjuva diktatoryasının ikili yüzünden demokratik maskeyi sıyırır ve onu, tüm dehşet verici ve iğrenç çirkinliği içerisinde gözler önüne serer.

İtalya'da komünist devrim ulusal üretim araçlarının gelişme sürecindeki içkin nedenlerden çok, uluslararası nedenlerden ötürü bir zorunluluktur. Reformistler ve bütün oportünistler çetesi İtalya'da devrimin nesnel koşullarının varolmadığını söylerken haklıdırlar: nasyonalistler gibi düşünüp konuştukları ölçüde, İtalya'yı dünyanın geri kalanından bağımsız bir varlık olarak gördükleri ve İtalyan kapitalizmini de katışıksız bir İtalyan fenomeni olarak gördükleri ölçüde, haklıdırlar. Onlar, enternasyonalizmi kapitalizmin tarihi içerisinde işlevli, yaşayan bir gerçeklik olarak görmüyorlar; proletaryayı da...

Ama tersine, İtalya'daki koşullara uluslararası sistemin daha geniş bağlamı içerisinde, bu uluslararası sistemin işlevi olarak bakıldığında, o zaman insanın tarihsel bakış açısı değişiyor. Her bilinçli sosyalist, kendi sınıfının devrimci misyonunun farkında olan her işçi ve köylü şu pratik sonuca yöneliyor: toplumsal iktidarın

ele geçirilmesi için hazırlanmalı, silahlanmalıyız. Devrimci sürecin, uluslararası kapitalist sistem içerisinde ağırlıkta olan koşullarca saptanmış olması İtalyan devrimci öncüsünün görevini daha karmaşık ve daha zor kılmaktadır -ama bu karmaşıklıklar ve zorluklar bizleri, kendimizi aldatmak ve kuşkular içinde yüzmekten çok, daha iyi silahlanmaya ve hazırlıklı olmaya sevk etmelidir.

Kesin olan şudur: devrim, İtalyan halkının geniş kitlelerini hâlâ şekilsiz, hâlâ her türlü disiplin ve kültürden yoksun, yalnızca midelerinin ve barbarca tutkularının dürtülerine boyun eğen, hayvansı bir bireyler sürüsü şeklinde atomize olmuş durumda bulmaktadır. Kesinlikle bu nedenden ötürüdür ki, bilinçli devrimciler seçimsel meydan okumayı kabul etmişlerdir. Onlar bu kalabalık içerisinde bir birlik ve temel bir biçim yaratma gereği duyuyorlar; bunu Sosyalist Parti'nin etkinliğine bağlama gereği duyuyorlar, onun içgüdü ve tutkularına politik bilincin yönelimini ve parıltısını vermek gereği duyuyorlar. Tam da bu nedenle, devrimci öncü bu kalabalıkların aldatılmasını istemiyor: onları parlamenter ve reformist eylemlerle şimdiki bunalımın üstesinden gelinebileceğine inandırmak istemiyor. Sınıflar arasındaki ayrımın keskinleştirilmesi gerekiyor; burjuvazinin kalabalıkların istemlerini karşılama konusundaki bütün yeteneksizliğini ortaya çıkarmak gerekiyor; kalabalıkların açık ve amansız iki seçenekle karşı karşıya olduklarına, kendi öz deneyimleriyle inandırılmaları gerekiyor: ya açlıktan ölmek, işçi ve köylüyü makineleri başında ya da toprak parçacıkları üzerinde ölmeye zorlayan yabancı bir topuğun altında sürünmek; ya da, kahramanca bir çaba, İtalyan işçi ve köylüleri hesabına proleter bir düzen yaratmaya, mülk sahibi sınıfı bir tarafa atmaya ve israfın, üretkensizliğin, disiplinsizliğin, kargaşanın her türlü kaynağını ortadan kaldırmaya dönük insanüstü bir çaba harcamak.

Ancak bu devrimci nedenlerden ötürüdür ki, İtalyan proletaryasının bilinçli öncüsü seçim listelerine girmiş ve parlamento sirkine kendisini sımsıkı yerleştirmiştir. Bu; herhangi bir demokratik yanılsama ya da reformist teklifsizlik dolayısıyla değil, ama kesinlikle, proletaryanın zaferi için koşullar yaratmak amacıyla, parlamentonun dışında ve karşısında, konseyler sisteminde somutlaşmış bir proletarya diktatoryası yerleştirmeye yönelik devrimci çabanın başarısını sağlamak amacıyla yapılmış bulunuyor.

İKTİDAR SORUNU*

İtalya'da sömürülenler sınıfının şimdiki tarihsel konumu şu genel başlıklar altında özetlenebilir:

Politik Düzen

Parlamentoda 155 sosyalist milletvekili tarafından temsil edilen ve İtalyan nüfusunun yaklaşık 15 milyonuna denk düşen, yaklaşık 3.5 milyonluk bir işçi, köylü ve büro işçileri hareketi.

Kendi emek gereçleri, ulusal ekonomik aygıtı biçimlendiren üretim ve değişim araçları olmayan İtalyan üreticiler sınıfı, bu politik düzen içerisinde, parlamentonun devlet iktidarının temeli ve anayasal politik yönetim biçimi olarak kullanılmasına son veren toplu bir güç oluşturmayı başarmıştır. İtalya'daki sömürülenler sınıfı böylece, adeta bir tutucu ve demokratik partiler rotasyonu üzerinde, kapitalist talanı ve kasa tahakkümünü değişik renklere boyayan değişik politik takımların hükümete gelip gitmesi üzerinde kurulmuş olan kapitalist üstünlüğün politik aparatına kötürümleştirici bir darbe indirmiştir.

Ekonomik Düzen

Çeşitli eğilimleriyle korporatif hareket:

1. CGL'de toplulaşmış, öncü sanayi işçileri (çünkü, sanayinin en ileri kesimlerinde çalışıyorlar) ve yoğun tarım bölgelerindeki tarım işçileri hareketi;

2. Dayanıksız ve disiplinsiz olmaya eğilimli, sürekli, somut, devrimci etkinliğin yerine devrimci retoriği koyan ve *Unione Sindacale Italiana*'nın göçebe çadırları altında kamp kurmuş bulunan, geri sanayi kesimlerindeki işçilerin hareketi;

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 29 Kasım 1919, C. I, No. 28.*

3. Demiryolcular birliği, öncü sanayi işçilerinin amorf bir kitlesi, küçük burjuva beyaz yakalı işçiler, politik bakımdan uyuşuk teknisyenler ve ancak İtalyan küçük burjuvazisinin ve küçük köylüsünün yapabileceği şekilde devlet kasasına yapışan, bulanık ve belirsiz sayıda ücretli ve aylıklı;

4. CGL'li tarım işçileriyle, USI'nın CGL'li sanyi işçileriyle kurduğu ilişkinin benzeri ilişki içerisinde olan Katolik köylü birlikleri; bunlar sendikalizme yabancı ya da çelişkili ilkeler (din, puslu ve kaotik özgürlükçü özlemler) sokan geri bir proleter öğeler kitlesini temsil etmektedirler;

5. Bütün İtalya'ya, ama özellikle Güney'e ve Adalar'a dağılmış olan köylü ligaları ve Emek Meclisleri (Chambers of Labour): bunlar ulusal ekonomik ve politik aygıt içinde kaynaşmışlık olmayışının belirtisidir; bireysel inisiyatif sonucunda ortaya çıkar ve günden güne sendeler, sürekli, somut bir yönelim taşımayan kaotik etkinlikler içerisinde kendilerini tüketirler;

6. Savaşta yaralananların ve emeklilerin proleter ligaları, emekli ve eski görevlilerin özgür birliktelikleri: bunlar köylü kitlelerini örgütlemeye dönük ilk görkemli girişimi temsil ederler.

Bu çeşitli biçim ve eğilimleriyle korporatif hareket yaklaşık altı milyonluk bir İtalyan işçi kitlesini (ulusal nüfusun yaklaşık 25 milyonuna denk düşmektedir) toplamış durumdadır. "Özgür" işçiyi ekonomi sahnesinden sürmüş ve böylece, kapitalist emek piyasasını felç etmiştir. Sekiz saatlik işgününün ve asgari ücret hakkının kazanılması emek piyasasındaki bu durumun sonucudur. Kapitalist üretim düzeni bu kazanımlarla, temellerinden sarsılmıştır; sömürme, emek gücünden artı-değer (kapitalist için kâr, toprak sahibi için rant, devlet için vergi, gazeteler ve büyük bankaların kiralık katilleri için haraç) sızdırma "özgürlüğü" sınırlandırılmış ve -dolaylı da olsa- proletaryanın denetimi altına alınmıştır. Bürokratik parlamenter devlet içerisinde doruğuna ulaşan kapitalist örgütlenmenin ekonomik temelleri, kapitalist erkin birincil kaynağının -artı-değer sızdırma özgürlüğünün- sabote edilmesiyle, paramparça edilmiştir.

Sosyalist Parti'nin seçim zaferi, politik yönetimin anayasal biçimi olarak parlamentonun işlevini felç edecek 155 sosyalist milletvekilinin seçilmesi yalnızca, bu temel ve esas ekonomik fe-

nomenin bir yansımasıdır; yani, anayasal ekonomik kapitalist yönetim biçimi olarak emek gücü piyasasının işlevselliğinin, üretim ve değişim süreci üzerindeki kapitalist erkin felç edilmesinin bir yansımasıdır.

* * *

Öncü işçi ve köylüler savaş sırasında İtalya'da böyle bir durumun oluştuğunu ve savaş sonrası bu ilk dönemde de bunun pekiştiğini anlamışlardır. Ancak, eğer daha fazla bastırırlarsa, eğer sekiz saatlik işgünü bir işçi ve köylü yasası, komünist toplum için bir "yaşam tarzı" durumuna gelirse; eğer asgari ücret köylü ve işçilerin, kendi emek ürünleriyle, tikel bir sivil ve entelektüel yaşam standartının tüm istemlerini karşılama hakkını kabul eden bir yasa -işçi ve köylülerin gücünden doğan ve öte yandan da, endüstriyel ve tarımsal üretim süreci içinde dönüştürülmüş düzenin politik yansıması olan bir yasa- durumuna gelirse; eğer birleşik işçi ve köylü kitlelerinin burjuva erk kaynağı (artı değerin oluşumu) üzerindeki denetimi kitlesel baskı ve kitlesel direnişin şimdiki kaba ve karmakarışık biçiminden çıkıp, işçi ve köylü devletiyle işçi ve köylü hükümetiyle, işçi ve köylülerin merkezi iktidarıyla taçlanan bir ekonomik ve politik kurumlar hiyerarşisinde somutlaşmış bir ekonomik ve politik tekniğe doğru gelişirse; eğer köylüler hesabına toprağın ele geçirilmesi bu temel üretim aracının salt zilyedliğinden çıkıp, bu gerecin üretebileceği ürünlerin ele geçirilmesine doğru gelişir, yani, üretilen malların dolaşım biçimleri üzerinde ve bu dolaşımın çeşitli aşamalarını temsil eden ekonomik organlar üzerinde -bankalar, bankacılık konsorsiyumları, ticari kuruluşlar ve demiryolu, nehir ve deniz taşımacılık şebekesi üzerinde- denetim kurmak şeklinde gelişirse, ancak o zaman, elde edilen kazanımların korunabileceğini anlamışlardır.

Eğer bir işçi devleti köylülere kapitalizmin ve yüksek finans çevrelerinin yağmacı saldırılarından koruma güvencesi vermezse, savaşın karşılığı burjuva devletin ve daha küçük kapitalist örgütlerin gerçekleştirdiği "şanlı" bir tarım devrimiyle, ödenecektir: yani, köylülerin mülksüzleştirilmesine ve onların meslek birliği deneyimi olmayan, dolayısıyla, kentsel sanayi iş-

çilerinden daha amansızca sömürülen ve emek gücü zenginlikleri talan edilen tarımsal ücretli-emekçiler katına düşürülmelerine bağlı olarak, tarım makinelerinin devreye sokulmasıyla ödenecektir.

Mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi ve komünist bir devletin kurulması noktasına dek devrim yolu boyunca ilerleme İtalyan üreticiler sınıfının en kalabalık iki katmanının dolaysız çıkarlarına uygundur. Kent işçileri için bunun anlamı, bu noktaya dek kazanmış oldukları kazanımların, endüstriyel üretim aygıtının çökmesi ve sürekli bir kargaşa ve sonu önceden görülemeyecek bir terörizmle doruğuna ulaşan bir toplumsal çözülme içerisinde silinip süprülmesini görmek değil, bunun korunması olacaktır; bu ayrıca, ulusal üretim aygıtının ele geçirilmesi ve bunun, işçi sınıfının refahı ve entelektüel gelişimine uygun olarak yönlendirilmesi demek olacaktır. Köylüler için ise bunun anlamı, kazandıkları toprağı elde tutmak, kendi mülklerini genişletmek, toprağı kapitalist ipotek ve vergi yükünden kurtarmak ve kent işçileriyle sıkı güçbirliği içinde, komünist yöntem ve sistemlerle, sanayi devrimini başlatmak olacaktır.

Öncü işçi ve köylüler bütün bunların mevcut ekonomik durumda, üretim güçleri ile organları arasındaki katastrofik gerginlikte içkin zorunluluklar olduğunu anlamışlardır. Ve onlar demokratik bir toplumda, politik bakımdan tanımlanmış bir toplumda, yapabilecekleri her şeyi yapmışlardır: Onların doğal politik önderi olarak, başarılması gereken düşünce ve programları temsil eden Sosyalist Parti'ye yönelmişlerdir. Ve bu Parti'ye, -hem sömürülen, hem de sömürenleri kapsayan genel oyla seçilmiş bir parlamentoya değil, politik iktidarın yanısıra, endüstriyel iktidarın yönetimini de somutlaştıran işçi ve köylü konseyleri sistemine dayanan- iktidar yolunu, yönetim yolunu göstermişlerdir: başka deyişle, kapitalistlerin üretim sürecinden çıkarılması ve hakim sınıf olarak burjuvazinin, ulusun tüm merkezi denetim ve ekonomik kurumlarından atılma gereçleri olan bu organlara dayanan iktidar yolunu, yönetim yolunu göstermişlerdir.

* * *

O nedenle, Sosyalist Parti'nin karşısında bulunan dolaysız, somut sorun iktidar sorunudur; bütün İtalyan işçi kitlesini, Parti'de doruğuna ulaşan bir hiyerarşi içerisinde nasıl örgütlemek gerektiği sorunudur; içsel bakımdan demokratik bir biçimde işlev görecek, yani, tüm anti-kapitalist öğelere özgürlüğü güvenceleyecek ve onlara bir proleter hükümet oluşturma olanağı sunacak ve dışsal bakımdan da, kapitalist endüstriyel ve politik iktidar organlarını ezip yeri doldurulamaz bir makine olarak iş görecek bir devlet aygıtını oluşturma sorunudur.

Burada İtalyan emekçi halkının büyük kitlesi sözkonusudur. Bugün bu kitle politik bakımdan, iki hakim eğilime -marksist sosyalist kitleler ile Katolik sosyalist kitleler- ve birçok ikincil eğilime -anarko-sendikalistler, sosyal-demokrat eski görevliler ve devrimci eğilimlere sahip, çeşitli yerel gruplaşmalar- ayrılmış durumdadır. Bu kitle İtalyan nüfusunun 25 milyonundan fazlasını temsil ediyor; başka deyişle, proleter aygıt için istikrarlı ve güvenli bir temeli temsil ediyor.

Burada, geniş emekçi halk kitleleri içerisindeki teknik ve politik yetiler yelpazesini temsil eden bir dizi sendikal organ ve yarı-proleter birliktelik mevcuttur.

Burada, Sosyalist Parti ve bu parti içerisinde de, proleter kitlelerin şimdiki tarihsel bilincinin olgun biçimini temsil eden devrimci-komünist eğilim mevcuttur.

Devrimciler açısından, şu andaki bellibaşlı somut sorunlar şunlardır:

1. Geniş emekçi halk kitlelerini endüstriyel ve tarımsal üretim sürecine uygun bir toplumsal biçim içerisinde örgütlemek (tüm işçilere genişletilecek oy hakkına sahip fabrika ve köy konseyleri oluşturulması);

2. Bu konseylerdeki çoğunluğun parti ve işçi örgütlerindeki yoldaşlar, sempatizanlar tarafından temsil edilmesini sağlamak, ama geçici olarak, ilk belirsizlik ve olgunlaşmamışlık sürecinde bunun -kendi işyerlerinde seçilmiş ücretli işçiler olmaları ve işçi-devletini desteklemeleri ölçüsünde- anarko-sendikalistler, ya da reformistlerin eline geçebilme olasılığını da dışlamamak.

Daha yüksek kent ve (kırsal alan için) yöre hiyerarşilerinde, kent ve yöre konseylerinde temsil edilme yetkisi yalnızca üretim

merkezlerine, yani, bizatihi çalışan kitlelere değil, Parti seksiyonlarına, kulüplere, meslek birliklerine, proleter birlikteliklere ve kooperatiflere de verilecektir. Sosyalist çoğunluk bu yerel otoritelerde etkileyici ve büyük sanayi kentlerinde de - yani, işçi devletinin; hakikaten bir proleter diktatorya (fabrika işçileri diktatoryası) olacağı ve bütün ulusu kendi vantuzları arasında tutan kapitalist organları, kapitalist sistemin sinir merkezlerini, ele geçirmek durumunda olacağından, en büyük güçlüklerle karşılaşacağı yerlerde- ağırlıkta olmalıdır.

2-3 ARALIK /1919/ OLAYLARI*

Küçük Burjuvazi

2-3 Aralık olayları sınıf savaşımında yüksek bir noktayı temsil ediyor.[2] Bu savaşım proleterler ile kapitalistler arasında değildi (bu savaşım organik olarak, ücretler ve çalışma saatleri üzerindeki bir savaşım şeklinde ve şimdiki burjuva devlet aygıtının yerini alacak -insan kitlelerinin yanısıra, üretimi de denetlemek için- bir aygıt kurmaya dönük, ısrarlı ve sabırlı bir çaba şeklinde gelişir); proleterler ile küçük ve orta burjuvazi arasındaydı. Son çözümlemede, savaşım liberal-demokratik devletin savunulması, liberal-demokratik devletin burjuvazinin bir kesiminin, en kötü, en iğrenç, en yararsız ve en asalak kesimin, boyunduruğundan kurtarılması üzerineydi; küçük ve orta burjuvazi, "entelektüel" burjuvazi (yalnızca, talep edilmemiş bir lise öğrenimi ardından, ufak ya da dolaysız genel eğitsel nitelikler kazanmış olduğu için, "entelektüel" deniliyor), babadan oğula kamu hizmetleri burjuvazisi, küçük esnaflar, küçük sanayici ve çiftçiler, kent tüccarları ve kırsal tefeciler kesiminin boyunduruğundan. Bu savaşım, olabileceği biricik tarzda oldu: tıpkı kokuşmuş ve doymak bilmez bir çekirge sürüsünün istilasından kurtarmak için sokak ve alanların yıkanması gibi, kar-

* *İmzasız, Antonio Gramsci ve Palmiro Togliatti tarafından birlikte yazıldı, L'Ordine Nuovo, 6-13 Aralık 1919, C. I, No. 29.*

[2] Kasım seçimlerindeki sosyalist zaferden sonra, parlamentonun açılışında, kral [monark] geldiğinde sosyalist milletvekilleri dışarı çıktılar ve derhal, nasyonalist bir kalabalığın saldırısına uğradılar. Bu saldırı bilhassa, Mantua gibi Kuzey kentlerinde, işçilerin sosyalistleri desteklemek üzere giriştiği kendiliğindenci grevler ve gösteriler dalgasını harekete geçirdi.

makarışık ve gürültü patırdı içinde oldu. Ama bu savaşım, dolaylı yoldan da olsa, öbürüyle, kapitalistler ile işçiler arasındaki daha yüksek sınıf savaşımıyla bağlantılıydı. Küçük ve orta burjuvazi aslında, kapitalizmin kendi ekonomik ve politik erkini korumak için kullandığı çürümüş, aşağılık ve yozlaşmış insanlar güruhudur: şimdi bir *serva padrona*[3] durumuna gelmiş olan ve üretimden, yalnızca işçi sınıfına ödenen ücretlerden daha büyük olmakla kalmayıp, kapitalistlerin kendilerinin kaptığı ganimetten bile daha büyük bir ganimet sızdırmak isteyen aşağılık, iğrenç bir kiralık insanlar ve uşaklar sürüsü. Onları -çekirge sürüsünü yarı-çölleştirilmiş bir alandan atar gibi, çelik ve ateşle toplumdan söküp atmak şeklinde- ulusal üretim ve değişim aygıtını, onu boğan ve işlev görmekten alıkoyan bir tasmadan kurtarma sonucunu doğuracaktır. Toplumsal atmosferi temizleme ve işçileri kendi gerçek karşıtlarıyla -üretim ve değişim araçlarına sahip olan kapitalistler sınıfıyla- yüz yüze getirme sonucunu doğuracaktır.

Bu savaş küçük ve orta burjuvaziye büyük bir fırsat verdi. Savaş nedeniyle, kapitalist politik ve ekonomik denetim aygıtı militarize oldu: fabrika bir kışla durumuna geldi, kent bir kışla durumuna geldi, bütün ulus bir kışla durumuna geldi. Kamu çıkarına hizmet eden tüm etkinlikler ulusallaştırıldı, bürokratize edildi, militarize edildi. Bu canavarca yapılanmayı gerçekleştirmek için, devlet ve daha küçük kapitalist gruplaşmalar küçük ve orta burjuvazinin kitlesel şekilde seferber edilmesini sağladılar. Güney'deki köy ve mezraların derinliklerinden, kültürel ve entelektüel birikimi hiç olmayan onbinlerce birey toplandı: baba-dükkânının tezgâhı gerisinden, orta ve daha yüksek okullardaki pinekleme sıralarından, şantajcı gazetelerin yazı bürolarından, kent varoşlarının serserilerinden, yüzyıllarca uşaklığın, papaz ve yabancıların İtalyan ulusu üzerindeki tahakkümünün bıraktığı toplumsal enkaz ve döküntünün tembellik, korkaklık ve serseriliğini ayrıştıran ve kokuşturan tüm gettolardan... Bunlara vazgeçilmez ve yeri doldurulamaz

[3] İtalyan komik operasındaki bir karakter olan ***serva padrona***, ya da, evsahibinin gerçekte metresi olup, evi çekip çeviren hizmetçi-kız. Mozart'ın operalarının birindeki baş rol.

insanların ücretleri verildi ve bunlar fabrikalar, kentler, kışlalar ve cephedeki siperlerde bulunan insanlar üzerinde erk sahibi kılındılar. /Kötümserlerin, insan doğasında içkin olduğunu ve bastırılamayacağını iddia ettikleri üç tutkuyu -başka insanlar üzerinde mutlak erk kurma, başkalarının yaşamı ve ölümü konusunda tahakküm kurma tutkusu; birçok kadına sahip olma tutkusu; mutluluk ve lüksü satın almaya yetecek kadar bol paraya sahip olma tutkusu- doyurabilmek bakımından iyi silahlandırılmış, iyi beslenmiş ve hiçbir denetime bağlı olmayan bu on binlerce yoz, hilekâr ve aşağılık insan kendilerini, savaş sırasında kurulan amansız militarize bürokratik aygıta bağladılar. İnsan kitlelerini yönetmeye devam etmek, insan kitlelerinin yaşam ve ölümü üzerinde mutlak otorite sahibi olmak istiyorlar; proleterlere, sosyalistlere karşı *pogromlar* örgütlüyor. sokak ve alanları terör-saltanatı altında tutuyorlar.[4]

Parlamento seçimleri kitlelerin sosyalistler tarafından yönetilmek ve yönlendirilmek istediğini; kitlelerin üretmeyenlerin, çalışmayanların yemek de yemeyeceği bir toplumsal düzen istediklerini göstermiştir. Bir ayda ulusal üründen ve devletin dış kredisinden bir milyonluk bir kesintiyi almaya devam eden, çatılardan nasyonalist çığlıklar atan ve anayurda kendilerine baktırtan bu efendiler;.....

.....[iki satır sansür edilmiştir]

eşikteki tehlikeden paniğe kapılan bu efendiler sosyalist milletvekillerine karşı derhal bir *pogrom* örgütlediler. Ve fabrikalardan, şantiyelerden, atölyelerden, bütün İtalyan kentlerindeki tersanelerden işçiler Rusya ve Polonya'da -Kara Yüzler[5], Yahudilere karşı pogromlar kışkırtmaya giriştiği ve her ufacık özgürlük özlemini barbarlık ve çürüme batağında boğmaya kalkıştığı an gibihep birden, sanki buyruk almışçasına, kent merkezindeki sokaklara döküldüler ve bu küçük-burjuva çekirgelerini, bu *pogrom* örgütçülerini, bu profesyonel asalakları silip süpürdüler.

[4] Köşeli-parantez içindeki pasaj, ***L'Ordine Nuovo***'da sansür edilmişti.

[5] Bu yüzyılın ilk yıllarında, Çarlık polisi tarafından, devrimcilere ve ilerici entelektüellere saldırmak ve pogromlar yapma için oluşturulan monarşist çeteler.

Temelde bu bir "liberalizm" episoduydu. Çalışmadan, sorumsuzca, risksiz yaşamanın bir yolu bulunmuştu; ama bugün bu yol da risklidir, endişe ve tehlikelerle doludur.

* * *

Bir Hipotez...

Bu, ya başarılı olsaydı?.. Bu hiç de soyut bir hipotez değildir. Büyük Kuzey kentlerinde, grev günleri boyunca, sakin ve ölçülü insanların bile, herhangi bir anda gelişmeleri belirleyecek olaylar çıkabileceği şeklinde açık bir izlenime kapıldığı anlar, kesinlikle olmuştur: ufak bir sürtüşme, olayların seyrine farklı bir yön vermeye ve halk ile otoriteler arasındaki güç dengesini bozmaya, böylece de, ayaklanmayı bir devrime dönüştürmeye yetebilirdi. Devrimci bir dönemde yaşadığımızın en iyi göstergesi gerçekten de şudur: insan, her an yeni ve farklı birşeyler doğabileceğini *duyumsuyor,* bekliyor, bilinmeyeni sorguluyor ve bir ölçüde de, şansa güveniyor.

(..... [üç satır sansür edilmiştir].....)

Başkaldırı gerçekten de, büyük ölçüde, ölçüye sığmaz şeylerden oluşur ve belki de bir raslantıya; bir grup gencin, başkalarının düşündüğünden daha ileri gitmesine ya da genç bir külhanbeyinin yağmalama yahut adam öldürme nedeniyle birkaç gün sonra belki de vurulacak olmasına bağlıdır.

Düzen öğesini, sözün asıl anlamıyla devrimci grupların varlığı sağlar: yani, olaylardan, bilinmeyen ve umulmayan şeylerden etkilenmeyen, güçlü bir iradeye sahip ve kesin bir amacı olan, istemlerine göre davranmaya hazır ve yetenekli insanlar nüvesi. Bir ayaklanma bir toplumsal örgütlenme biçiminin çözülmesi anlamına gelir; bilinçli, yürekli ve yetenekli insanların harekete geçirmesiyle, bir bütün olarak toplum yeni bir yapı kazanma yönünde devinime geçtiği zaman, devrim başlar. Ayaklanmanın kargaşa içindeki başlangıç aşaması; öncü grupların, hareketin başına geçmesine, kendi yolları üzerindeki güçlükleri gidermeye girişmesine, başkaldırı hareketinin akışkanlık ve şekilsizlik verdiği kitlelere organik bir biçim kazandırmasına dek sürer.

Rusya'da, bu geçiş döneminin sekiz ay, Mart'tan Ekim Devrimi'ne, küçük-burjuva devrimden işçi ve köylülerin devrimine

dek sürdüğü söylenebilir. Küçük-burjuva entelektüellerin güvenilmez önderlerinden, giderek daha fazla düşkırıklığına uğrayan ve hoşnutsuzlaşan bir kitle hareketinin başına geçme çabalarıyla dolu bir sekiz ay. Kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin, kitleler, toplumun en derin katlarına varana dek başkaldırı hareketine girişip, tarihin etkin taşıyıcıları durumuna geldikten sonra, onları yeniden eski baskı ve kölelik biçimlerine tıkmak için, fabrikanın sabote edilmesinden silahlı karşı-devrime dek, eldeki her aracı kullandıkları bir sekiz ay. Halkın büyük çoğunluğu devrim yapmayı bu aylar boyunca öğrendi; daha kuramsal bir inanca sahip olmazdan önce bile, hemen, kendi iktidar organlarını oluşturmaları gerektiğini hissettiler. Kendilerini burjuva demokrat önderlerden koparıp, komünistler çevresinde toplandılar. Eski iktidar organlarını - patronların, generallerin, politikacıların ve hainlerin iktidarını- otomatik şekilde ortadan kaldırmaya ve onları otoriteden yoksun etmeye girişen, denetim ve özyönetim organları oluşturdular.

Ekim 1917'de, daha Kerensky hükümeti işbaşındayken, Sovyetler Kongresi Yürütme Komitesi demir bir disiplinle, saflarda yer almış ve örgütlenmiş bir işçi ve köylü kitlesinin izlediği buyrukları yayımlıyordu; koca alayları, silahlı fabrika işçileri kadrolarını sokaklara döküyor ve onların hareketlerini yönlendiriyordu; kısacası, bir makine dakikliği ve yeri doldurulamaz düzenliliğiyle iş gören bir aygıtın başındaydı.

İtalya'da bizim, bu noktaya varana dek harekete geçmememiz gerektiğini savunmak saçma olacaktır, ama biz kesinlikle, 2-3 Aralık hareketleri ve bunu, kuşkusuz izleyecek başkaları gibi hareketlerin deneyimiyle, bu noktaya ulaşmaya çalışmalıyız. Bu hareketler hâlâ nüfusun çoğunu burjuva kurumlar içerisinde birleştiren, görünürdeki legalite bağını kırmaya hizmet etmelidir; ya alışkanlığın ya da korkunun zoruyla, hâlâ eski toplumsal sistemi kabul eden insan kitlelerini harekete geçirmeye hizmet etmelidir; herkesi devrim yapmaya hazırlama sorununuyla karşı karşıya getirmeye hizmet etmelidir.

Bizler, ekonomik ve politik alanda tahakküm için uğraşan güçler arasında, yasa sınırları dışında kargaşa, belirsizlik ve açık cepheleşme dönemini başlatarak kendimize yol açan bir Mart

devrimine sahip değiliz ve belki de hiç olmayacağız. Bu ilk kopuşun yerini negatif parlamenter eylem alabilir ve gerçekten de almalıdır. Dolayısıyla, sokak-gösterileri de bunun zorunlu bir tamamlayıcısı olurlar. ...

Ve bu arada, Mantua olayları, sonuna dek gitmeye yatkın bir devrimci işçi kitlesinin bulunduğu Milano ya da Torino'da yaşanmış olsaydı, yukarda değindiğim sorunla; "sonra ne olacak" sorunuyla karşı karşıya gelmiş olacaktık. Bu bir hipotezdir: ama eğer biz devrimci isek, bu hipotezi, şu ya da bu gün devrimin başarıya ulaşabileceğini de ileri sürmek durumundayız. ...

Sınıf Savaşımı, Köylü Savaşı

Sırf rastlantı sonucu, üst ve orta İtalya'daki genel grev ve ciddi karışıklıklar dönemi Güney İtalya'nın karakteristik Andria bölgesinde kendiliğinden bir halk-ayaklanmasının patlamasıyla çakıştı.[6] Kent proletaryasının; küçük-burjuva kastın, savaş sırasında askersel bir çehre kazanmış olup, şimdi bunu yitirmek istemeyen kesimine ve polise karşı ayaklanmasının uyandırdığı ilgi, dikkatleri Andria'dan ayırmış bulunuyor. Sonuçta, güneydeki bu olaylara gerekli ağırlık verilmemiş ve bunların önemi tam olarak değerlendirilmemiştir. Okurlarımıza, bu olayların oluş nedenleri ve izlediği gerçek seyir konusunda, tanıklardan edinilen önemli bilgiler sunmayı umuyoruz. Şu an için, talihin bu iki karışıklığı çakıştırarak İtalyan devriminin benzeyeceği modeli hakikaten göstermiş olduğu gözlemiyle yetineceğiz.

Bir tarafta, sözün tam anlamıyla proletarya, yani, sanayideki ve sanayileşmiş tarımdaki işçiler; öte tarafta ise, yoksul köylüler: devrimci ordunun iki kanadı, işte bunlardır. Kent işçileri kendi deneyimleri sonucunda devrimci olurlar -onların bilinci emek sömürüsünün hücresel birimi olan fabrika bağlamı içerisinde, yavaş bir şekilde olgunlaşmıştır. Bugün, kent işçileri fabrikayı kurtuluş sürecinin başlaması gereken yer olarak, ayaklanma ha-

[6] 2-3 Aralık grevi sırasında, Andria tarım emekçileri, polisin saldırısı ardından kenti ablukaya aldılar ve kendilerini silahla savundular. Yaklaşık 200 kişinin yaralandığı şiddetli bir çatışmadan sonra dağıtıldılar.

reketinin dışarıya yayılacağı merkez olarak görüyorlar. Dolayısıyla, onların hareketi sağlam ve güçlüdür ve muzaffer olacaktır. Kent ayaklanmasında işçilerin en ileri ve eşzamanlı olarak da, düzen getirici unsur rolü oynaması muhakkaktır: makine bir kez devinime geçtiğinde, durmasına izin vermeyecek ve bunu doğru yolda tutacak olan unsur rolünü. İşçiler geniş kitlelerin yeri geldiğinde devrime müdahale edebileceğini gösteriyorlar; onlar kitlelerin kendi çıkar ve iradesinin yaşayan örnekleridirler.

Kırsal alanda ise, her şeyden önce yoksul köylülerin, "topraksızlar"ın eylem ve desteğine dayanmalıyız. Onlar, Andria'daki köylüler gibi, yaşam sorununu çözme gereğinden, ekmek kavgası gereğinden ötürü etkinliğe sürükleneceklerdir. Hepsi bu kadar da değil: onlar aynı kalıcı ihtiyaç nedeniyle, açlıktan ya da kurşunla ölme tehlikesi nedeniyle, tarımsal nüfusun öteki kesimlerine etkide bulunmak, onlara, kırsal alanda da üretim üzerinde kolektif denetim organları kurdurmak zorunda kalacaklardır. Bu denetim organları, yani köylü-konseyleri, özel toprak sahipliğinin dolaysız biçimlerini (küçük çiftlikler) ayakta bırakmalarına karşın; kırsal alanın psikolojik ve teknik dönüşümünü gerçekleştirmek ve yeni bir komünal yaşam tarzının temeli olmak durumunda kalacaklardır: devrimci öğelerin, kendi iradesini süreğen ve somut biçimde dayatabileceği merkezler olacaklardır.

Bugün, köylüler de ne yapılması gerektiğini bilme ihtiyacını duyuyorlar; onların eylemleri, işçilerin durumunda olduğu gibi, zenginliğin üretiliş sürecine bağlı olan, derin ve kararlı köklere yaslanmalıdır. Tıpkı, işçilerin fabrikayı, kendi gelecekteki çalışma toplulukları olarak görmeleri gibi, köylüler de tarlaları öyle görmeye başlamalıdırlar.

Andria ayaklanması bizlere, bu sorunun çözümünün olgunlaştığını haber veriyor. Temelde bu, bütün Güney İtalya'nın sorunudur: toprakta çalışanların, onu kendilerine nasıl kazanacakları sorunudur. Bu sorunu göğüslemek ve onu çözmek partimizin sorumluluğundadır. Toprağın devralınması bugün, işçilerin fabrikaları devralırken kullanacakları silahların aynısıyla örgütlenmektedir: yani, çalışan kitlelere, çalışma yerlerinde kendilerini yönetme olanağı verecek organlar oluşturulmasıyla. İşçi ve köylü hareketleri doğal olarak aynı yönde; proleter iktidar organları yaratılması yönünde akıyor.

Rus Devrimi gücünü ve esenliğini; oradaki işçi ve köylülerin, karşıt noktalardan yola çıksalar ve farklı duygularla harekete geçseler bile, ortak bir savaşım içinde, ortak bir amaçta birleşmeleri gerçeğinden aldı. Çünkü, onların her ikisi de, sömürücüyü doğrudan üretim alanından elimine etmelerine olanak verecek bir biçimi kendi örgütlerine kazandırmadıkça, kendilerini patron baskısından asla kurtaramayacaklarına, deneyimleriyle inanmışlardı. Bu biçim ise konseydi, sovyetti. Böylelikle, sınıf savaşımı ve köylü savaşı, yazgılarını ayrılmaz bir şekilde birleştirdiler ve ülkedeki tüm etkinlikleri için iktidar organları kurulmasıyla da, ortak bir sonuca ulaştılar.

Ülkemizde de, sorun aynıdır. İşçi ve köylüler kendi güçlerini tek bir organda örgütleyerek, somut tarzda güçbirliği yapmalıdırlar. Bu son başkaldırı onları, belki de tesadüfen birleşmiş buldu; devrim ise onları, bilinçli ve tümüyle anlaşma temelinde birleşmiş bulmalıdır. Fabrika denetimi ve toprak işgali tek bir sorun olarak görülmelidir. Kuzey ve Güney birlikte çalışmalı ve ulusun üretken bir topluluğa dönüşmesi için, birlikte hazırlık yapmalıdır. Bugün, güneyin sorununa yalnızca işçilerin "tam" bir çözüm getirecek konumda bulundukları, apaçık bir duruma gelmiş olmalıdır. Üç burjuva kuşağın çözemeden bırakmış olduğu birlik sorununu, sonunda, ortak bir politik yapı onların kendi diktatorya'arını örgütlemeyi ve bunu muzaffer kılmayı başaracakları politik yapı- içerisinde güçbirliği yapan işçi ve köylüler çözeceklerdir.

PARTİ VE DEVRİM*

Seksiyonlar şebekesiyle (ki bunlar, büyük endüstri merkezlerinde, sağlam ve güçlü bir yerel kollar sisteminin eksenidirler); kentsel seksiyonlardan yayılan düşünce ve etkinlik dalgalarıyla sımsıkı birleşmiş eyalet federasyonlarıyla; yetkileri sınırlı, iyi tanımlanmış delegasyonlar eliyle Parti'nin üye kitlesinin uyguladığı en yüksek otoritesini somutlayan yıllık kongreleriyle, -hep dolaysız ve somut sorunları tartışmak ve çözmek için, doğrudan kongreden kaynaklanan ve onun daimi yürütme ve yönetme komitesini oluşturan önderliğiyle birlikte, toplantıya çağrılan kongrelerle- Sosyalist Parti, bütün bunlarla Sosyalist Parti, politik yetkinlik bakımından kolayca "örnek-oluşturucu" gibi görülebilecek bir proleter demokrasisi aygıtı yaratmaktadır.

Sosyalist Parti belirtik bir bilinçle, gönüllü olarak disipline olmuş "özgürlükçü" bir toplum modelidir. Bütün insanlık toplumunu, üye kabul ve üyelikten çıkma uygulamalarıyla dev bir Sosyalist Parti gibi düşünmek marksizmin tarihsel ve ekonomik doktrinlerinden çok, J. J. Rousseau ve anarşist kitapçıklarla yetiştirilmiş birçok subversif (karışıklık çıkarıcı) ruhun toplumsal sözleşmelere olan düşkünlüğünü, kaçınılmaz şekilde tahrik eder. Rusya Sovyet Cumhuriyeti Anayasası, Sosyalist Parti'yle tam olarak aynı ilkeye dayanıyor; Rusya'daki halk egemenliği yönetimi Sosyalist Parti yönetimine, etkileyici biçimde benzer şekillerde işlev görüyor. Dolayısıyla, bu benzeştirmelerin ve içgüdüsel özlemlerin; proleter iktidarı, Sosyalist Parti seksiyonlar sistemi diktatoryasıyla aynılaştıran bir devrimci mitosa yol açması sürpriz değildir.

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 27 Aralık 1919, C. I, No. 31.*

* * *

Bu görüş, en azından, sendikaları ve Emek Meclisleri'ni devrimci gelişme sürecini dile getirirmiş gibi gören görüş kadar ütopiktir. Komünist toplum ancak, üretim ve değişim gereçlerinde içkin bir "doğal" oluşum gibi düşünülebilir ve devrim de, bu oluşumun ne denli "doğal" olduğunun tarihsel kabullenilişi olarak görülebilir. Dolayısıyla, devrimci süreç ancak, çalışan kitlelerin, kapitalist mülkiyet rejiminin karakterize ettiği toplumsal sistemde içkin çelişkilerin çatışmasıyla oluşan bir kendiliğindenci hareketiyle · özdeşleştirilebilir. Kapitalist çatışmaların kıskaçları arasına sıkışmış ve sorgusuz-sualsiz, sivil ve entelektüel haklarını yitirmeye mahkûm edilme tehdidi karşısında bulunan kitleler burjuva demokrasisi biçimlerinden kopuyor ve burjuva anayasanın legalitesini geride bırakıyorlar. Eğer halk kitlelerinin tarihsel bilinci uyanmaz ve onlar yeni bir çerçeve bulmaz, zenginliğin üretim ve dağılım sürecinde yeni bir düzen yaratmazlarsa, toplum çözülebilir, yararlı zenginliğin üretilmesi çökebilir ve insanlar karanlık bir yoksulluk, barbarlık ve ölüm uçurumuna sürüklenebilirler. Proletaryanın savaşım organları bu muazzam kitle hareketinin taşıyıcılarıdır ve Sosyalist Parti de, hiç kuşkusuz, bu yıkım ve yeniden-oluşum sürecindeki birincil "özne"dir -ama bu sürecin biçimi, uysal ve önderlerin iradesine göre şekillendirilebilecek bir biçim olarak görülemez ve böyle de değildir. Alman sosyal demokrasisi (sendikal ve politik etkinliği bir araya getiren bir bütünlük olarak düşünülerek) Alman proleter devrim sürecini, kendi örgütlenme biçimine şiddetli bir şekilde zorlama paradoksunu gerçekleştirdi; böylelikle de, tarihe hakim olduğuna inandı. Buyrukla, ***kendi*** konseylerini yarattı ve kendi adamlarının, buralarda çoğunluk oluşturduğundan emindi. Devrime taşma takti ve onu evcilleştirdi. Bugün tarihsel gerçeklikle tüm ilişkisini yitirmiş, işçinin ensesine inen Noske'nin yumruğunu savuşturmuştur ve devrimci süreç de, yeniden şiddet ve acının bilinmez derinliklerinden yükselene dek, kendi denetimsiz ve hâlâ gizemli olan yolunu izlemektedir.

Sosyalist Parti; politik alandaki uyuşmazlığıyla, sendikaların ekonomik alanda ulaştıklarıyla aynı sonuçlara ulaşmaktadır:

özgür rekabete son veriyor. Sosyalist Parti devrimci programıyla burjuva devlet aygıtı altından, yönetilenlerin rızası bakımından demokratik temeli çekip alıyor. Etkisi halk kitleleri arasında daha da derinleşiyor ve onları, içine yuvarlandıkları zorluğun ne önemsiz, ne de sonu gelmez bir hastalık olmayıp nesnel bir zorunluluğa denk düştüğüne inandırıyor; kan dökülmesine ve toplumun yeniden canlandırılmasına varacak bir diyalektik sürecin önüne geçilemez momentidir bu. Ve bu yüzden de, parti halk kitlesinin tarihsel bilinciyle özdeşleşmeye girişmekte ve onların kendiliğindenci, karşı durulamaz hareketini yönlendirmektedir. Milyonlarca tinsel bağlantıyla aktarılan manevi bir yönetimdir bu; ancak bunalımlı anlarda, sokağa çıkma çağrıları şeklinde, tehlikeyi savuşturmak ve reaksiyoner şiddet bulutlarını dağıtmak için savaşmaya hazır militan güçlerin fiziksel dizilimi şeklinde dile getirildiği zamanlarda, hakikaten etkili bir yönetim olabilecek bir saygınlık ışınımıdır bu.

Parti halk kitlesi üzerinde legal yönetimin işlevselliğini felç etmeyi başardığı anda, en güç ve çapraşık etkinlik evresi onun önüne serilmektedir; pozitif etkinlik evresi. Partinin yaydığı görüşler bireysel bilinçte özerk şekilde iş görmekte ve bu görüşlere uygun yeni toplumsal biçimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunlar kendi iç yasalarına göre işlev gören organlar üretiyor; kitlelerin kendi yönetimlerini uyguladıkları ve kendi tarihsel sorumlulukları ve kendi özgün misyonları -canlandırıcı bir komünizm için koşullar yaratmak- konusunda bilinç kazandıkları, embriyonik bir iktidar aygıtı üretiyorlar. Kaynaşmış ve militan bir ideolojik oluşum olarak Parti, yeni yapıların bu içsel hazırlığı üzerinde; çok uzak olmayan bir gelecekte bir gün dalgalar halinde yükselecek ve okyanus fırtınasını yatıştırarak, iklimler arasında yeni bir denge sağlayacak kızıl mercan kayalıkları oluşturan milyonlarca toplumsal organizma üzerinde etki yapmaktadır. Ama, bu akış organiktir; düşüncelerin dolaşımından, sağlam bir manevi yönetim aygıtının idamesinden, milyonlarca işçinin yeni sistemler ve yeni bir düzen kurarlarken, onları harekete geçiren tarihsel bilincin Sosyalist Parti'de yaşayan bir somutluğa kavuştuğunu, bunun Sosyalist Parti'nin doktriniyle gerekçelendirildiğini, Sosyalist Parti'nin politik gücünde kuvvetli bir barınağa kavuştuğunu bilmesinden kay-

naklanmaktadır.

Parti bu karşı durulmaz kitle hareketi içerisinde yol gösterici aygıt olarak kalıyor ve diktatoryaların en etkilisini; işçilerin, misyonlarını yerine getirebilmeleri için vazgeçilmez gördükleri bir otoritenin bilinçli ve kendiliğinden kabulüne, saygınlığa dayalı bir diktatoryayı uyguluyor. Partinin devrimdeki rolüne ilişkin sekter bir anlayış tarafından, bu aygıt esasında katı bir biçim verilmiş olduğu, hareket halindeki kitleleri, denetleme sisteminin dolaysız erkin mekanik biçimleri içerisinde -devrimci süreci Parti biçimlerine zorlayarak- dondurmuş olduğu gibi bir durum söz konusu olsaydı; bu bir felâket olurdu. Sonuç, bir dizi adamın başarılı bir şekilde tarihi "öğrenmeye" yönelmesi olurdu: ama, gerçek bir devrimci süreç, bilinçsiz biçimde bir tutuculuk organı durumuna gelecek olan partinin denetim ve etkisinden de kurtulurdu.

* * *

Bugün Sosyalist Parti'nin propagandası aşağıdaki çürütülemez tezi vurgulamaktadır. İnsan emeği ürünlerinin kapitalist sahiplenilişinin geleneksel ilişkileri radikal bir şekilde değişmiştir. Savaştan önce, İtalyan işçileri ciddi bir patlayıcı direniş göstermeksizin, çalışılarak üretilen zenginliğin yüzde 60'ının, ufacık bir kapitalist azınlık ile devlet elinde sahiplenilmesine razı oluyordu; öte yandan, on milyonlarca çalışan insan kendi temel gereksinimlerini, daha yüksek olan kültürel gereksinimleriyle birlikte karşılamak için, zavallı bir yüzde 40'a razı olmak durumundaydı. Bugün, savaştan sonra, yeni bir durum ortaya çıkmıştır. İtalyan toplumu kendi tükettiği zenginliğin ancak yarısını üretiyor. Devlet gelecekteki emeğe muazzam meblağlar yüklüyor, yani, İtalyan işçilerini uluslararası plütokrasiye kerte kerte köle ediyor. Bir üretim sürecinin iki haraççısına (kapitalistler ve devlet) bir üçüncüsü, katışıksız asalak bir öğe daha eklenmiştir: savaş sırasında ortaya çıkan militarize bürokratik kastın küçük-burjuvazisi. Bu kast gelecekteki emeğe yüklenilen üretilmemiş zenginliğin yarısını, kesin olarak sahipleniyor; bunu doğrudan maaşlar ve emekli aylıkları biçiminde ve dolaylı olarak da, kendi asalak rolü bütün bir asalak

aygıtın varlığını gerektirdiği için, gasp ediyor. İtalyan toplumu yalnızca 15 milyar liret değerinde mal üretiyor, oysa o 30 milyar tüketiyorsa ve bu 15 milyar ücret olarak 6-7 milyar alan on milyonlarca çalışan insanın günde sekiz saatlik emeğiyle üretiliyorsa, kapitalist bütçe normalde ancak bir yolla denkleştirilebilir: on milyonlarca çalışan insanı aynı ücreti almaya, ama fazladan bir, iki, üç, dört ya da beş saat mesai yapmaya zorlayarak -karşılığı ödenmeyen ve sermayeyi zenginleştirmeye, onun birikimci işlevini görmesine ve borçlarını ödeyebilmesi için, devletin kasalarının dolmasına izin veren fazla mesaiye zorlayarak. Son olarak bu, emekliye ayrılmış küçük-burjuvazinin ekonomik konumunu sağlamlaştırır ve çalışan nüfusun, kendini makine ve toprak parçacıkları başında tüketmeye zorlamak konusunda, devlete ve sermayeye yaptığı silahlı hizmet karşılığında onu ödüllendirir.

Kapitalist ilişkilerin bu genel durumunda, sınıf savaşımı, devlet erkinin işçi sınıfı hesabına ele geçirilmesinden başka bir amaç güdemez ve bu da, asalaklara karşı engin bir güç oluşturabilir, onları yeniden çalışmaktan vazgeçmeye zorlar ve sızdırdıkları muazzam ganimeti, bir darbede ortadan kaldırır. Bütün çalışan kitleler bu amaçla işbirliği yapmalıdırlar; üretim ve değişim sürecinde tuttukları konuma uygun, bilinçli bir tutum benimsemelidirler. Böylece her işçi ve köylü konsey bağlamında yeniden canlanma çabasıyla, güçbirliği yapmaya, endüstriyel yönetim aygıtını ve diktatoryayı kurmaya davet edilmiş olur. İktidar için sınıf savaşımının şimdiki biçimi konseylerde somutlaşıyor. Öyleyse, devrimci sürecin ortaya çıkardığı kurumlar zinciri şunlardır: konseyler, sendikalar, Sosyalist Parti. Konseyler, toplumun bu tarihsel ürünleri; üretim aygıtına hakim olmak ihtiyacı nedeniyle oluşturulmuşlardır; üreticilerin yeni yeni kazanılmış özbilincinden doğan ürünlerdir. Sendikalar ve Parti, bu gönüllü birliktelikler, devrimci sürecin bu itici güçleri, devrimin bu "taşıyıcı" ve "idarecileri": üretici-güçleri eşgüdümleyen ve endüstriyel aygıta komünistik bir biçim veren meslek birlikleri; disiplini özgürlükle birleştiren ve insan ruhuna, yapabileceği şeylerin coşku ve enerjisini kazandıran bir toplumsal sistemin canlı ve dinamik modeli olan Sosyalist Parti.

İŞÇİLER VE KÖYLÜLER*

Endüstriyel üretimin firmalar bazında örgütlenmiş işçiler tarafından doğrudan denetlenmesi gerekir; bu denetim süreci, katışıksız biçimde işçi sınıfının meslek birliği organları aracılığıyla birleştirilmeli ve eşgüdümlenmelidir. İşçi ve köylüler kapitalist devletin (yoz, yiyici ve geri alınamaz) görevlilerinin sanayi üzerindeki denetiminin, kendi çıkar ya da özlemlerine uygun olduğunu düşünmemelidir: böylesi her biçimdeki sanayi denetimi yalnızca kapitalist asalaklığın yararına olacak endüstriyel seferberlik komitelerinin[7] yeniden doğmasından başka bir anlama gelemez.

"Toprak köylülere" sloganı modern tarım işletmeleri ve çiftliklerinin, bireysel işletme ve çiftlikler bazında örgütlenmiş tarım işçileri tarafından denetlenmesi gerektiği şeklinde anlaşılmalıdır; büyük ölçekli tarım işletmelerinin köy ve tarım mezralarındaki yoksul köylü konseyleri tarafından idare edilmesi gerektiği anlamına gelmelidir. Tarım işçileri, devrimci yoksul köylüler ve bilinçli sosyalistler "işlenmeyen ya da kötü işlenen topraklar"la ilgili propagandayı kendi çıkar ve özlemlerine uygun, ya da, -komünist bir cumhuriyet açısından zorunluluk olan- proleter eğitim için yararlı olduğunu düşünmemelidirler. Bu propagandanın, devrimci bilinç ve güvenin

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 3 Ocak 1920, C. I, No. 32. "Siyaset Bakımından Hafta" başlığı altında.*

[7] Ağustos 1915'de hükümet, iş anlaşmazlıklarını çözme asıl-işleviyle, yedi tane "Bölgesel Endüstriyel Seferberlik Komitesi" oluşturan bir kararname çıkardı. Bunlarla işbirliği yapıp yapmama sorunu reformistler ile PSI içerisindeki uzlaşmazlar arasında bir tartışma konusu durumuna geldi.

çözülmesinden başka bir etkisi olamaz ve bunun sonuçları da, sosyalizmin canavarca karalanmasından başka bir şey değildir. Bir yoksul köylü, işlenmeyen ya da kötü işlenen toprakları işgal ederek ne kazanabilir? Makineleri, çalışma yerinde barınağı, hasat zamanına dek kendisini ayakta tutacak kredisi, (eğer -hasat zamanından çok önce- köylünün, kendi işlenmeyen toprağının makiliğindeki sert çalılardan, ya da, en azından sağlıksız gözüken yabani incirlerden gözü yılmamışsa) ürünü kaldıracak ve kendisini tefecilerin pençesinden kurtaracak kooperatif kuruluşlar olmaksızın, bütün bunlar olmaksızın, yoksul bir köylü işgalle ne kazanabilir? Bir an için, kendisinin toprak sahibi olma içgüdülerini doyumsatabilir ve kendi ilkel toprak açlığını giderebilir. Ama sonra; ancak dinamitin yarabileceği bir toprağı sürme görevine kendi kollarının yetmediği ortaya çıktığında; tohum, gübre ve alete gerek duyduğu ortaya çıktığında; bu vazgeçilmez donanımı ona kimsenin vermeye yanaşmadığını anladığında; gelecek gün ve gecelerin evsiz, susuz, sıtmaya yakalanmış şekilde, bir parça toprak üzerinde harcanacağını gördüğünde; o zaman, köylü kendi güçsüzlüğünün, kendi yalnızlığının ve durumunun umutsuzluğunun farkına varır. Bir devrimciye değil, bir eşkiyaya döner; bir komünizm savaşçısı değil, "soylu" katili durumuna gelir.

Bu nedenle, devrimci işçi ve köylüler, bilinçli sosyalistler sanayi ve "işlenmeyen ya da kötü işlenen topraklar" üzerinde denetimle ilgili bu parlamenter inisiyatiflerde, hiç de kendi çıkar ve özlemlerinin bir yansımasını görmüyorlar. Bunlarda, yalnızca parlamenter "avanaklığı", reformist ve oportünist yanılsamaları ve karşı-devrimi görüyorlar. Tümüyle aynı şekilde, bu parlamenter hareketler bir amaca da hizmet edebilir. Bunlar *tüm* işçilere ve *tüm* köylülere, sanayi ve tarım sorununun kesin durumunu ve bunu çözmek için gerekli ve yeterli koşulları göstermeye hizmet edebilir. İtalya'nın *bütünündeki* geniş köylü kitlelerinin, tarım sorununun çözümünün yalnızca Kuzey İtalya'daki kent işçilerinin elinde olduğunu ve bu çözümün ancak bir proletarya diktatoryasıyla gerçekleştirileceğini öğrenmelerine hizmet edebilir.

Kuzey burjuvazisi İtalya'nın Güneyi'ni ve Adalar'ı boyunduruğuna almış ve buraları, sömürülebilecek kolonilere in-

dirgemiştir; Kuzey proletaryası kendisini kapitalist kölelikten özgürleştirerek, Kuzey'in bankaları ve asalak sanayine köle edilmiş Güneyli köylü kitlelerini özgürleştirecektir. Köylülerin ekonomik ve politik yeniden canlanışı işlenmeyen ya da kötü işlenen topraklar ayrımında değil, sanayi proletaryasının dayanışmasında aranmalıdır. O da, köylülüğün dayanışmasına ihtiyaç duymaktadır ve toprak mülkiyetinin, ekonomik olarak kapitalizmi yeniden üretmemesini, Güney İtalya ve Adalar'ın kapitalist karşı-devrim için askeri bir üs durumuna gelmemesini sağlamakta onun da "çıkarı" vardır. Sanayide işçi denetimi getirerek, proletarya sanayiyi, köylüler için tarım makineleri, köylüler için giysi ve ayakkabı, köylüler için elektrik üretmeye yönlendirecek, sanayi ile bankaları, köylüleri sömürmekten, onları kasa köleleri olarak boyunduruk altına almaktan alıkoyacaktır. Fabrika otokrasisini kırarak, kapitalist devletin baskı aygıtını parçalayarak ve kapitalistleri yararlı emeğin yasasına tabi kılacak bir işçi devleti kurarak, işçiler köylüyü yoksulluğuna ve umutsuzluğuna bağlayan tüm zincirleri kıracaklardır. Bir işçi diktatoryası kurarak, sanayi ve bankaların yönetimini ele alarak, proletarya toprak sahiplerine karşı, asalak öğelere karşı ve yoksulluğa karşı savaşımlarında köylülerin sırtında bulunan devlet bürokrasisinin muazzam ağırlığını söküp atacaktır. Proletarya köylülere kredi sağlayacak, kooperatifler kuracak, yağmacılara karşı kişi ve mülkiyet güvencesini garantileyecek ve kamu islah ve sulama çalışmalarını gerçekleştirecektir. Tarımsal üretimde artış onun da çıkarına olduğu için; köylülerin dayanışmasını kazanmak ve korumak onun da çıkarına olduğu için; sanayi üretimini kent ile kır, Kuzey ile Güney arasında barış ve kardeşliği teşvik edecek çalışmalara yönlendirmek onun da çıkarına olduğu için; bütün bunları yapacaktır.

Bu anlamda, tüm bilinçli işçi ve köylüler sosyalist parlamenter eylemin şu noktalara yönelmesini görmek isteyeceklerdir: geniş kitleler arasında bir devrimci eğitim kampanyası açmak; geniş kitlelerin duygu ve özlemlerini komünist bir program anlayışında birleştirmek; sanayi ve tarım ekonomisinin mevcut sorunlarının ancak parlamento dışında, parlamentoya karşı, işçi devletince çözülebileceği inancını, bıkıp usanmadan yaymak.

KENTLERİN TARİHSEL ROLÜ*

Komünist devrim; marksist anlamda, fabrika ve kapitalist sanayi sistemi tarafından birleştirilen ve şekillendirilen kent işçilerinden oluşmuş bir toplumsal katman olarak anlaşılan işçi sınıfı tarafından gerçekleştirilecektir. Kent, bu sanayi ve sivil yaşam organı, /şimdi/ kapitalist ekonomik erkin ve burjuva diktatoryasının aleti olduğu gibi, gelecekte de komünist ekonomik erkin ve proletarya diktatoryasının aleti olacaktır. Proletarya diktatoryası bu görkemli endüstriyel ve entelektüel üretim aygıtını, sivil yaşamın bu itici gücünü, giderek daha tehdit edici bir şekilde kendini hissettiren yıkımdan koruyacaktır. Emperyalist savaş ve onun ekonomik sonuçları tarafından yozlaştırılmış ve tahrip edilmiş olan burjuva iktidar, kır karşısında sürekli gerileyen kentlerdeki kerteli çözülüşünü gizleyemez. Kent sakinleri azdır ve kentlerin elde ettiği tüm tarihsel ve entelektüel fetihler ancak kır tarafından karşılanabilecek bu temel gereksinim karşısında önemini yitirmekte ve çözülmektedir. Proletarya diktatoryası kentleri yıkımdan koruyacaktır; kırsal alanda iç savaşı teşvik edecek ve yoksul köylülerin en geniş katmanlarını kentlere bağlayacaktır. Böylelikle, sivil ilerlemenin bu şaşırtıcı motorlarının, modern kentlerin, kırsal alanda kendi kabalıklarıyla endüstriyel uygarlığı küçümseyen ve ondan tiksinen toprak sahipleri ve tefeciler tarafından parça parça edilmesini engelleyecektir.

İtalya'da, ulusal *Risorgimento*'da, burjuva devrimin gelişiminde uygulanan bu aynı durum bugün, komünist devrimin gelişiminde yeniden üretilmiş bulunuyor: en etkili tarihsel güç-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 17 Ocak 1920, C. I, No. 3. "Siyaset Bakımından Hafta" başlığı altında.*

ler, şimdiki gibi o zaman da, özellikle iki kent, Torino ve Milano'dur. Bu iki kent çeşitli ilişkilerle bağlıdır. Ulusal *Risorgimento* mesnedini Milano'da bulmuştur. Genişleme heveslisi burjuva enerji Milano ve Lombardiya bölgesinde güçlüydü: Bu açıdan, İtalya'nın birleşik bir sistem içinde örgütlenmesi varoluş için bir sınıfsal zorunluluktu. Onlar birleşik bir gümrük, ağırlık ve ölçü, para, ulaşım, kabotaj, vergi ve sivil yasalar sistemine gerek duyuyorlardı. Ama Milano burjuvazisi bir burjuva devlet yaratma, kendisini Avusturya boyunduruğundan kurtarma yeteneğinde asla olmamıştır. Bu amaç için, ne barikatlar, ne bireysel kahramanlık, ne Beş Gün, ne de, Avusturya sempatizanı kır tarafından adeta ezilen liberal Milano kenti kendi başına yeterliydi.[8] Belirleyici olan; bir İtalyan Devleti yaratabilecek ve burjuva sınıfı sağlam bir ulusal temel üzerinde birleştirebilecek yetenekte olan tarihsel güç, Torino'ydu.

Piemonte'nin burjuva nüfusu Lombardiya'lı muhatapları gibi zengin ya da cesur değildi; ama kendi devlet erkiyle sağlamca birleşmişti, demir gibi bir askeri ve idari geleneğe sahipti ve politikacılarının zekâsı sayesinde, Avrupa politik sisteminin bir parçası olmayı da başarmıştı. Piemonte Devleti, kendi etkisiyle bir İtalyan yeniden oluşumunu kışkırtabilecek, sık örgülü bir fetih aygıtıydı; yeni devlete güçlü bir askeri ve idari nüve sağlayabilir ve İtalyan halkına organik bir biçim -*kendi* biçimini- verebilirdi. Torino, bu güçlü Piemonte sisteminin sinir merkeziydi. Torino Piemonte nüfusunu birleştiren güçtü. İtalya'da kapitalist devrimin odağıydı.

Bugün Torino *par excellence* kapitalist kent değil; *par excellence* endüstriyel kenttir, proleter kenttir. Torino işçi sınıfı, dünyada ancak birkaç kentte olduğu gibi, sağlam, disiplinli ve *seçkin*dir. Torino büyük bir fabrika gibidir: çalışan nüfusu endüstriyel üretim tarafından güçlü bir biçimde birleştirilmiştir ve tek bir kalıba uyar.

Torino proletaryası, kesinlikle, kent sanayinin bu güçlü şekilde birleşmiş karakteri nedeniyle; sınıf savaşımı deneyimi do-

[8] Mayıs 1838'de, Milanolular Beş Günlük bir ayaklanmaya giriştiler ve Avusturyalıları kentten sürdüler. Bkz. Gramsci'nin ***Selections from the Prison Notebooks*** p. 44-120'deki ***Risorgimento*** çözümlemesi.

layısıyla, kendi türdeşlik ve dayanışmasının canlı bir bilincine sahip olduğu için; sovyet tipi kitle örgütlenmesi yolunda böylesine ileri gidebilmiştir. Benzeri bir bilinç tüm Piemonte çalışan halkı tarafından da kolayca kazanılabilir; çünkü, çalışmaya sabırlı ve ısrarlı yaklaşım geleneği bakımından, yüzlerce yıllık politik bağımsızlık ve kendini yönetme pratiği konusunda biriktirilmiş maddesel ve kültürel zenginlik kalıtı bakımından, Piemonte özerk türde, oldukça bireysel ve ayrı bir ekonomik birim oluşturmayı sürdürmektedir. Tükettiği hemen tüm zenginliği kendisi üretmekte ve vazgeçilemeyecek bir miktarı yalnızca İtalya'ya değil, Avrupa'ya da ihraç etmektedir.

Bütün ulusu kucaklayacak ve proletarya diktatoryasını somutlaştıracak bir devlet örgütlenme modeli ancak, bütün ulus üzerinde politik hegemonya uygulamak üzere kapitalizm tarafından görkemli biçimde donatılmış olan bu sımsıkı ve disiplinli endüstriyel ve tarımsal üretim sisteminden doğabilir. (Giolitti fenomeni*, temelde, Piemonte burjuvazisinin yönetim ve önderlik geleneklerine, İtalyan kapitalizminin beslediği kör inancın bir sonucundan başka bir şey değildir.) İtalya'daki ekonomik yıkım koşulları ve doğal kaynakların yoksulluğu, proletarya iktidarı aldığında, muazzam bir üretken çaba gerektirecektir. Dolayısıyla, İtalya'da işçi diktatoryası ancak, işçi ve köylü sınıfı ulusal üretim ve değişim aygıtını devralacak sıkörgülü bir işçi ve köylü konseyleri sistemi kurmayı, ciddi bir ekonomik sorumluluk duygusu taşımayı ve işçilere, üreticiler olarak güçlü ve gözetici bir özbilinç kazandırmayı başarırsa, ancak o zaman komünizmin kurulmasını sağlayabilecek yönetme ve gelişme yeteneğine sahip görülebilir.

İşçi sınıfı kendi ulusal-proleter ekonomik devletini, Piemonte'nin bölgesel ekonomi sistemi -yerel olarak tükettiğinden daha çoğunu üreten, pek çok sanayisiyle (gıda, tekstil ve giyim, mühendislik, yapım, ağaç, lastik, deri, kimyasal ürünler, vb.) övünen, doğal elektrik gücü bakımından zengin

* *G. Giolitti*, ülkeyi birleşmiş halde tutmak için, İtalya'ya merkezselleştirilmiş ve despotik bir sömürge hakimiyeti sistemi dayatan bir politikacı; Piemonte'nin dar politik çıkarlarının temsilcisi.*ç.n.*

ve Torino'nun büyük endüstriyel aygıtı içinde merkezselleştirilmiş bir bölge; önemli bir gıda (tahıl, pirinç, patates, kestane, şarap) üreticisi- üzerinde modelleştirebilir.

Tikel yapıları ve kapitalist üretim tarzının ürettiği proletaryasının iyi tanımlanmış ve kaynaşmış karakteri dolayısıyla, Torino ve Piemonte kapitalist devrimde ve burjuva devletin yaratılmasında oynadıkları rolün aynısını, komünist devrimde ve işçi devletinin yaratılmasında da oynamaya çağırılıyorlar.

Ama, komünist devrimde de, hareketin mesnedi Milano olacaktır. Burjuvazinin en önemli ve büyük mali güçleri Milano'ya yerleşmiştir ve proletarya, en çetin muharebelerini burada vermek durumunda kalacaktır. Kapitalist kârın bu devasa fabrikasının sinir merkezi, burjuva devlet, Milano'ya yerleşmiştir. Milano'dan tüm İtalya'ya binlerce ve milyonlarca bağlantı yayılmakta ve bunlar işçi ve köylülerin emeğini yüksek mali çevrelere tabi kılmaktadır. Proletarya ancak, karargâhı Milano'da bulunan güçlü ticari ve mali konsernleri ele geçirerek ve bunları proletaryanın ekonomik ve politik erkinin bir aracı durumuna getirerek, kapitalist diktatoryayı parçalayacaktır. Milano'daki komünist devrim, İtalya'daki komünist devrim anlamına gelir; çünkü burjuva diktatoryanın başkenti gerçekte Milano'dur.

Karşı-devrime bir hizmet olarak, Reggio Emilia haftalık dergisi *La Giustizia*'da J. Wanin'in 6-13 Aralık'ta *L'Ordine Nuovo*'da yayınlanan makalesindeki bir pasajı yeniden basmış ve yorumlamıştır; burada şöyle denilmektedir: "Nadir istisnalarla (ki bunlar, bu açıdan ilginç istisnalardır), kapitalist ülkeler bugün öylesine toplulaştırılmış bir devlet aygıtına sahiptirler ki, politik bir devrim ancak bu aygıtın başının kesilmesi olarak düşünülebilir: devrim, ayaklar altında ezilmeyecekse, başkentlerde gerçekleştirilmelidir." *La Giustizia* işçilere bir çözüm, soruna bir çözüm sunmak amacıyla değil, ama onların cesaretini kırmak, onları yormak ve İtalya'da, başkentin "bir sanayi kenti olmaması ve proleter topluluklarca kuşatılmaması" nedeniyle devrimin tümden olanaksız olduğuna inandırmak amacıyla, Roma istisnasıyla ilgilenmektedir. Ama gerçek şudur ki, İtalyan devletinin başı Roma'da değil, Milano'da kesilmek durumundadır; çünkü, ülkenin gerçek kapitalist yönetim aygıtı Roma'da değil, Milano'da yerleşmiştir. Roma bürokratik başkenttir; Roma'da,

proletarya diktatoryası burjuvazinin muazzam ekonomik erkine karşı değil, yalnızca bürokratların sabotajlarına karşı savaşım vermek durumunda kalacaktır. /Roma'da gıda ürünlerinin karneye bağlanması ve sağlam bir silahlı işçi birliği, bürokratik başkenti ekonomik başkente aktarma görevini gerçekleştirmek açısından vazgeçilemez güvenliği ve İtalyan Sovyet hükümetinin normal idaresini güvenceleyecektir.[9]/ Roma'nın bir kent olarak İtalyan toplumsal gelişiminde hiçbir rolü yoktur; hiçbir şeyi temsil etmemektedir. Roma, işçi devletinin, asalaklara karşı çıkaracağı demir yasalara tabi kılınacaktır.

[9] Köşeli parantez içerisindeki tümce *L'Ordine Nuovo*'nun kimi nüshalarında sansür edilmiştir.

ÖNCE PARTİYİ YENİLEMEK*

Sosyalist Parti işçilerin ve yoksul köylülerin partisidir. Kendi taraftarlarının yararına yönlendirmek amacıyla devlet iktidarını ele geçirmeye ve bir yönetim temeli yaratmaya çabalayan toplumsal güçlerden biri olarak, liberal demokrasi alanında (kapitalizmin gelişme sürecinin bir projeksiyonu olan politik rekabet alanında) ortaya çıkmış olup, misyonu işçileri ve yoksul köylüleri hakim sınıf şeklinde örgütlemek, bir proleter demokrasinin ortaya çıkması için koşulları araştırmak ve bunları teşvik etmektir.

İtalyan Sosyalist Partisi kendi tarihsel görevinin en kolay ve en temel kısmını yerine getirmeyi başarmıştır. En derin düzeylere varana dek kitleleri hareketlendirmeyi başarmıştır; çalışan halkın dikkatini kendi devrim ve işçi devleti programı üzerinde odaklaştırmayı başarmıştır; eğer kalıcı devrimci kuruluşlarla pekiştirilir ve maddeselleştirilirse, devlet iktidarını pekâlâ ele geçirebilecek, sayısı üç milyonu bulan yurttaşa sahip bir yönetim aygıtı oluşturmayı da başarabilir. Ama, Sosyalist Parti tarihsel görevinin bu esas yönü açısından hiçbir başarı kazanamamıştır. Kitleler arasındaki ajitasyonuyla oluşturmayı başardığı bu aygıta kalıcı ve sağlam bir biçim vermeyi başaramamıştır. Bu doğrultuda hiçbir ilerleme gösterememiş ve böylece, bir kargaşa ve uyuşukluk bunalımına yol açmıştır. İktidarı kazanmak için kurulmuş, bunun için kavga vermeye kararlı bir militan güçler örgütlenmesi olarak kurulmuş olan Sosyalist Parti'nin yönetim aygıtı parçalanıyor, çözülüyor. Her geçen gün Parti'nin, hareket içindeki geniş kitlelerle ilişkisini,

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 24-31 Ocak 1920, C. I, No. 35, "Siyaset Bakımından Hafta" başlığı altında.*

giderek daha fazla yitirmesine tanık olunuyor, önemli gelişmeler oluyor, ama Parti ortada yok. Ülke şiddetli çırpınışlarla sarsılıyor, burjuva demokrasisini kemiren güçler ve kapitalist rejim amansız ve acımasız bir şekilde işlemeye devam ediyor, ama Parti hiç müdahale etmiyor, geniş işçi ve köylü kitlelerini aydınlatmıyor, etkinliğini ya da etkinsizliğini gerekçelendirmiyor, sabırsızlığı yatıştıracak sloganlar atmıyor, demoralizasyonu denetim altına almıyor, safları sıklaştırmıyor, işçi ve köylü ordularının yapısını güçlendirmiyor. İtalyan ulusundaki en büyük tarihsel güç durumuna gelmiş olan Parti politik çocukluk bunalımının pençesine düşmüştür ve bugün, İtalyan ulusunun toplumsal zayıflıklarından dolayı en fazla o sakatlanmıştır. Öyleyse, böylesine elverişli koşullarda, devrimci birimin dağılma eğilimlerinin -oportünist ve reformist nihilizm ile, anarşistlerin sözde devrimci lafazanlığının (tek bir küçükburjuva eğilimin bu iki yönünün)- böylesine çarpıcı bir hızla birikmesine ve çoğalmasına hiç şaşmamak gerekiyor.

Gün geçtikçe, proleter devrimin ulusal ve uluslararası koşulları giderek daha açık ve kesinlikle görülebilir bir duruma geliyor ve kendilerini dayatıyorlar. Ama şimdi, tam da belirleyici olabilecek bir anda, İtalya'da proleter devrimin en yüksek aracı -Sosyalist Parti- dağılıyor; parlamenter politikacıların ve ulusal meslek birliği yetkililerinin saldırısına uğruyor ve sinsi bir biçimde karıştırılıyor; eylem sürekliliği olmayışı ve tüm öbür İtalyanlar gibi işçilerin de karakteristik özelliği olan zihinsel uyuşukluk karşısında, hiçbir somut ya da ciddi temeli olmayan, yani belirsizlik üzerine kurulu, bir temsili otorite iddiasında bulunan bireylerin saldırısına uğruyor ve sinsi bir biçimde karıştırılıyor. Ve komünist kanattan, devrimci kanattan, devrimci çoğunluğun atadığı yönetim organlarından bu çözülüşü denetim altına almak, Parti'yi dezenfekte etmek ve türdeş bir birlik şeklinde örgütlemek, komünist programı bütün ciddiliğiyle gerçekleştirmeye çabalayan dünya devrimci güçler sistemiyle bütünleşmiş bir III. Enternasyonal seksiyonu olarak partiyi örgütlemek yönünde hiçbir ortak eylem gelmiyor.

Dünyayı bir avuç mali hanedana tabi kılmayı başarmış olan emperyalist blokun direnişi Rusya işçi devletinin askeri zaferleriyle parçalanmış ve kırılmış bulunuyor. Bugün, Rusya işçi

devletinin bir dünya gücü şeklinde varolmasına ve gelişmesine dayalı olan uluslararası proleter devrim sistemi, kendi komutası altında, iki milyon süngülük bir orduya sahiptir: zaferlerinin ve, çağdaş tarihin kahramanı olduğu bilincinin bir sonucu olarak, savaş coşkusuyla dolan bir orduya. III. Enternasyonal ordusunun zafer ve başarıları kapitalist sistemi temellerinden sarsıyor; burjuva devletlerin çözülme sürecini hızlandırıyor ve Batı demokrasileri içerisindeki çatışmaları keskinleştiriyor. İngilizler başkaldırı odaklarının çoğaldığı Hindistan, Türkiye, İran, Afganistan ve Çin konusunda kaygı duyuyorlar; Clemenceau'yu politik arenadan uzaklaştırmak için, nazik biçimde baskı yapıyorlar.[10] Bu anti-bolşevik kuklanın düşmesi gerici Fransız blokundaki çatlakları bir kez daha ortaya çıkarmış ve politik devletin dağılışını hazırlamıştır: İşçi hareketi içerisindeki komünist ve uzlaşmaz eğilim güçlenmiştir. Rus sorunu Lloyd George oportünizmini, Winston Churchill'in karşı-devrimci uzlaşmazlığıyla karşı karşıya getirmektedir. Lloyd George'un radikal demagojisi için eskiden şaşırtıcı bir arena oluşturan İngiliz demokrasisi alanı bütünüyle dönüştürülmüş durumdadır: İngiliz işçi sınıfının yapısı yavaş, ama emin bir biçimde, daha yüksek biçimlere doğru evrilmeye devam ediyor. İşçiler kendi eylem programlarını formüle etmek üzere, giderek daha sık ve doğrudan müdahalede bulunma atılımları yapıyorlar. Sendika birliği kongreleri daha kalabalık duruma geliyor ve devrimciler buralarda seslerini daha sık ve etkili biçimde duyuruyorlar. Sendika birliği kongrelerinin daimi karargâhları parlamenter Labour grubunun pençesinden, merkezsel bir işçi komitesinin eline doğru kayıyor. Almanya'da, Scheidemann hükümeti düşüyor; beyaz terör zalimce tırmanırken, tüm popüler desteğini yitirdiğini hissediyor. Komünist ve bağımsız işçiler yeniden belli bir hareket özgürlüğü kazanmışlardır ve Alman ulusunu ekonomik çöküşten ve militarist gericilikten, ancak bir proletarya

[10] Bu makalenin yazılmasından birkaç gün önce, Ocak 1920'de; büyük ölçüde, Fransa'da Versay'ın yenik Almanya'ya karşı yumuşaklığı gibi görülen tutumdan hoşnutsuzluk nedeniyle, Clemenceau yenilgiye uğradı. Önemsiz birisi, Paul Deschanel, Clemenceau'nun yerini aldı.

diktatoryasının kurtarabileceği inancı yaygınlaşıyor. Burjuva demokrasisi ve kapitalist ekonomi içerisindeki iç çelişkilerin keskinleşmesiyle ve Rusya proletaryasının devasa atılımlarıyla, uluslararası karşı-devrim sistemi çöküyor. İtalyan burjuva devleti kamu hizmetlerindeki muazzam grevlerin ve kendi dış ve iç politikalarının gülünç başarısızlıklarının etkisi altında, parçalanıyor.

Proleter devriminin gerekli ve yeterli koşulları hem ulusal, hem de uluslararası düzeylerde mevcuttur. Ama bu kritik anda, Sosyalist Parti görevini yapmıyor. Genel taktiklerle ilgili sorunlarda bir ajitatörler, muhalifler ve uzlaşmazlar partisi, temel kuramların havarilerinin partisi olarak, geniş kitleleri hareket içinde örgütlemeyi ve seferber etmeyi başaramıyor; dakikaları ve günleri değerlendirmeyi başaramıyor; kendisini sürekli geniş kitlelerle temas içerisinde tutacak bir eylem alanı bulmayı başaramıyor. Kendi iç birliğini örgütleme konusunda başarılı olamamıştır. Ustalaşmak, olayları denetlemek ve bunlar tarafından ezilip, parçalanmamak için, ulusal ve uluslararası proleter koşullarla sıkı ilişki içerisinde olmasına olanak verecek bir kuramsal ve pratik disipline sahip değildir. Devrimci işçi ve köylülerin partisi olarak, daimi devrim ordusunun, işçi birliklerinin, kendi manevra yeteneğini bile bile köreltebilecek, her devrimci eylemi sistemli şekilde sabote edebilecek, Parti içinde bir parti -ve bu işçi sınıfının motor organının sinir düğümlerini denetledikleri için de, en güçlü parti- oluşturabilecek oportünistlerin denetimi altında kalmasına izin veriyor. Parti'nin söyleyecek bir sözü; aşınmış ve eskimiş olan II. Enternasyonal'in daha da aşınmış ve eskimiş yönteminden -politik ve ekonomik grev ayrımı-[11] başka önerecek bir yöntemi yokken; devlet açısından ölümcül olabilecek -ve şimdi anarşistlerin suçlama ve polemiklerinin gerekçelerinden farklılaşacak- iki

[11] Söz konusu grevler USI /anarko-sendikalist sendikal örgüt/ tarafından yönetilen posta-telefon işçileri grevi [14-20 Ocak 1920] ile, demiryolcuların greviydi [20-29 Ocak 1920]. PSI muğlak dayanışma jestleriyle yetindi ve anarşistler de onu, devrimci bir durumda ekonomik ve politik grevler arasındaki bizansvari ayrımın kölesi olmakla suçladılar.

grev gerçekleşti. Ve böylece, devlet umutsuz bir bunalım geçirirken, silahlı ve nefretle dolu olan burjuvazi işçi sınıfına karşı bir saldırıya geçebileceği, militarist bir *darbe*nin ufukta belirdiği bir zamanda, işçilerin devrimci merkezleri, onlara yol gösterecek bir slogan olmaksızın, kendi başlarına bırakıldılar. İşçi sınıfı kendisini katı bir kompartımanlar sistemi içerisinde sıkışmış ve tutsak, şaşkın, düşkırıklığı içinde, her tür anarşizan baştan çıkartmalara açık bir halde buldu.

Cesaretimiz mi kırıldı, demoralize mi olduk? Hayır -ama yalın ve asıl hakikat söylenmelidir; değiştirilebilecek ve değiştirilmesi gereken bir durumu sergilemek esastır. Sosyalist Parti hemen hepimizin karşısındaki olaylarla ezilmek ve parçalanmak istemiyorsa, kendini yenilemelidir. Kendini yenilemelidir; çünkü, onun yenilgisi devrimin yenilgisi anlamına gelecektir. Sosyalist Parti ciddi bir biçimde III. Enternasyonal'in bir seksiyonu olmalı ve kendisi içinde, birleşik örgütlü işçiler organı içinde, onun programını uygulayarak işe başlamalıdır. Örgütlü kitleler kendi savaşım organlarının efendisi olmalı; her şeyden önce kendi öz kuruluşları içerisinde "kendilerini yönetici bir sınıf şeklinde örgütlemeli" ve Sosyalist Parti'yle birlikte çalışmalıdırlar. Komünist işçiler, şimdiki dönemin muazzam sorumluluklarının bilincinde olan devrimciler, Parti'yi yenilemesi gerekenler, ona kesin bir biçim ve açık bir yönelim vermesi ve küçük-burjuva oportünistlerin onu, bu Pulcinella[12] toprağındaki başka birçok partiyle aynı düzeye düşürmesine engel olması gerekenler, onlardır.

[12] Pulcinella Bay Punch figürünün, soytarının İtalyanca orijinalidir.

YÖNETİCİ PARTİ VE YÖNETİCİ SINIF*

Sosyalist Parti "yönetici" (hükümet eden) bir partidir; kendisini politik iktidarı yürütmeye hasretmiş bir partidir. Sosyalist Parti proleter sınıfın, yani, hiçbir mülkü olmayan ve muhtemelen de hiçbir şeye sahip olmayan fabrika işçilerinden oluşmuş sınıfın çıkarlarının ifadesidir. Sosyalist Parti gerçek etkinliğini, bu sınıfın çıkarlarına; hiçbir mülkü olmayan ve matematik bir kesinlikle hiçbir şeye sahip olmayan kimselerin çıkarlarına dayandırır. İşçi sınıfı bütünüyle sanayi işçilerinden ibaret değildir; ama yine de, bütün işçi sınıfının sonunda, elinde hiçbir mülkü olmayan ve matematik bir kesinlikle hiçbir şeye sahip olmayan bir sınıf olarak fabrika proletaryasına benzemesi muhakkaktır. Bu yüzden, Sosyalist Parti bütün işçi sınıfına -memurlar, yoksul köylüler ve küçük toprak sahipleri- seslenir. Doktrinini -marksizm- popularize eder ve hem kol, hem de kafa emekçilerine, nasıl işçi sınıfının durumuna geleceklerini, mülk sahibi olmakla ilgili bütün demokratik yanılsamaların nasıl kesinlikle, çocukluk ve küçük-burjuva düşler olduğunu gösterir.

Sanayicileri ve ekonomik rekabeti temsil eden Liberal Parti kapitalist toplumun model partisidir. Kapitalist sınıfın yönetici partisidir: rekabet etkisiyle, toplumun örgütlü emeğinin bütününü sanayileştirmeyi ve bütün mülk sahibi sınıfı kendi ekonomik müşterisinin, kapitalist sanayicinin modeli üzerinde şekillendirmeyi amaçlar.

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 28 Şubat-6 Mart 1920, C. I, No. 39. Makale, "Siyaset Bakımından Hafta" başlığı altında yayınlanan iki kısa yazıdan, "Yönetici Parti" ve "Sınıf Partisi"nden oluşmaktadır.*

Proleterleri ve toplumsallaşmış ve uluslararasılaşmış ekonomiyi temsil eden komünist parti ise proleter toplumun model partisidir. İşçi sınıfının yönetici partisidir: üretim inisiyatiflerini eşgüdümleyecek ve birleştirecek merkezsel bir ulusal ekonomi konseyinin işlevselliğiyle, kapitalistlerce sanayileştirilmiş olan emeğin bütününü toplumsallaştırmayı ve emeğin, henüz kapitalist endüstri sistemine çekilmemiş olan tüm öteki kesimlerini, sosyalist bir temel üzerinde sanayileştirmeyi amaçlar. Bütün bir toplumu proletarya -özgürleşmiş ve yeniden canlılık kazanmış, özel zenginliğe sahip olmayan, ama ortak zenginliği yöneten ve buna karşılık, üretime soktuğu çalışma karşılığında yaşamdan zevk ve yaşam güvencesi alan bir proletarya- modelinde şekillendirmeyi amaçlar.

Bu tarihsel durum Sosyalist Parti'ye açık olarak tanımlanmış yükümlülükler dayatmaktadır. O esas olarak proletaryayı, sanayi işçileri sınıfını temsil ettiği ölçüde, yönetici bir partidir. Özel mülkiyet proletaryayı boğmakla, onu aç bırakmakla ve onu ölümüne dondurmakla tehdit eder. Kapitalist mülkiyet rejiminin karakteristiği olan ekonomik rekabet, önce aşırı üretime yol açtıktan sonra, şimdi de, ulusal ölçekte tekele, emperyalizme, emperyalist devletler arasında kanlı bir çatışmaya, zenginliğin ölçülemez derecede yıkımına, kıtlığa, işsizliğe ve açlıktan, soğuktan ölüme yol açmıştır. Hiçbir mülkü olmayan ve muhtemelen de, hiçbir şeye sahip olmayanlar sınıfının, toplumsallaştırmada ve komünizme yönelmesinde yaşamsal, daimi anlamda yaşamsal bir çıkarı vardır.

Öte yandan, çalışan nüfusun öteki kesimleri yeni bir kapitalizm de doğurabilirler; kapitalizmin henüz sanayileştirmemiş olduğu üretim biçimleri, tehlikeli bir şekilde, mülkiyet ve insanın insan tarafından sömürülmesi alanına genişleyebilir. Burjuva devletin yıkımıyla, tüm emeği ve üretimi, kendi çıkarlarına göre tekelleştirmek için mali sermayenin kullandığı aygıtın yıkımıyla birlikte, zanaatçılar sosyalist yönetimi kendi işlerini iyileştirmek, ücretli işçi tutmak ve sanayici durumuna gelmek için kullanmaya çabalayabilirler. Eğer proleter yönetim bu zanaatçıları engellemezse, bunlar isyankâr bir duruma gelebilir, kendilerini anarşist, bireyci ya da herhangi birşey olarak ilân edebilir ve proleter yönetime karşı bir muhalefet partisinin

politik temelini oluşturabilirler. Küçük toprak sahipleri (ya da, tarımsal yaygın işleme sistemi olan latifundia'daki yoksul köylüler), geçici olarak, savaşın yarattığı karneye bağlama koşulları devam ettiği sürece, sanayileşmemiş ve dolayısıyla ekonomik bakımdan yoksullaştırılmış emekleri karşılığında, proleterin on kat daha verimli emeğini talep etmek üzere, bir kilo patatesin bir araba tekerinden, bir somun ekmeğin bir metreküp duvarcılık emeğinden daha değerli olabilmesi gerçeğinden yararlanabilirler. Ve eğer proleter yönetim, işçiyi sömürme olgusunu köylünün kapitalistten devralmasına izin vermezse, o zaman köylü isyan edebilir ve burjuva ajanları arasında, proleter hükümete karşı bir köylü muhalefet partisi oluşturacak bir taban bulabilir. Bütün bu emek kesimlerinden hiçbirisinin işçi devletindeki politik hakları yadsınamaz; ama kapitalist endüstriyalizmin henüz nüfuz edemediği ve bu yüzden de, henüz proleter işçi, hiçbir mülkü olmayan ve matematik bir kesinlikle de hiçbir şeye sahip olmayan işçi durumuna düşmemiş olan bu emek kesimlerinden, devrimden sonra, kapitalist mülkiyet ilişkilerini ve işçi sınıfının sömürülmesini restore etmek için çalışan anti-proleter güçler doğabilir.

* * *

Kapitalist özel mülkiyetin tüketme tehditi karşısında bulunan işçi sınıfının ekonomik çıkarlarını temsil ettiği ölçüde, Sosyalist Parti'ye işçi sınıfı tarafından, ulusun devrimci hükümeti olma yetkisi verilecektir. Ama Sosyalist Parti ancak, tüm bu güçlüklerin üstesinden gelmek için işçi sınıfını güçlendirdiği ölçüde; ancak, toplumdaki tüm insanları, temelde kendi ücretli kölelik durumundan kurtulmuş ve yeniden canlılık kazanmış bir proleter modeli haline getirmeyi başardığı ölçüde; ve son olarak, ancak, devletler değil de, uluslar enternasyonali biçiminde komünist toplumu kurmayı başardığı ölçüde, yönetici bir parti olacaktır. Sosyalist Parti ancak, somut, devrimci amaçları önüne koyduğu ve şunu diyebilecek durumda olduğu zaman, bir devrimci yönetim /hükümet/ partisi durumuna gelecektir: Modern yaşamın insan kitlelerine saldıran ve onları umutsuzluğa iten aşağıdaki sorunları, proleter devrim tarafından çözülecek-

tir. Bugün, bizatihi devrim Sosyalist Parti'nin azami programıdır; ama gerçekte bu asgari programı olmalıdır. Onun azami programı işçi sınıfının, düzenli ve yöntemsel proleter girişimlerle, kapitalizmin kalıtı olan karışıklık durumundan doğabilecek her uzlaşmazlığı ve çatışmayı bastırmakta ve sonunda, komünist toplumu oluşturmakta izleyeceği tarzı, tam olarak göstermelidir. Komünizmin oluşturulmasında yaşamsal bir çıkara sahip olan işçi sınıfına, kendi tarihsel amaçlarına ulaşması için gerek duyduğu hazırlıklar sağlanacaksa, onun hakim sınıf olarak örgütlendirilmesi gerekir. Proletarya, şu anda burjuva sınıfının sahip olduğu türden bir zihniyete ihtiyaç duyuyor -sömürme sanatı anlamında kesinlikle değilse de, yönetme sanatı; işçi devleti hesabına bir inisiyatifi ya da genel bir etkinliği başarılı bir sonuca götürme sanatı anlamında. Bu bakımdan, istese bile, proletarya bir sömürücü zihniyeti yeşertemez. Proleter, fabrikaları ve makineleri parçalama ve bir çuval yararsız metal döküntüsünün sahibi olma durumuna, ertesi gün telef olma durumuna gelmedikçe, asla bir mülk sahibi olamaz. Proleter, sanayi üretim teknolojisinin belli bir gelişme aşamasında bir mülk-sahibi ve bir sömürücü olamadığı içindir ki, tarih tarafından komünizmi kurmaya ve tüm ezilenleri ve sömürülenleri kurtarmaya davet edilmiş bulunmaktadır.

* * *

Proletarya ancak, kendi ezici varoluş sorunlarının devrimci araçlarla iktidarı alan kendi sınıf hükümeti tarafından çözülebileceğini görmeye başlamadıkça, Sosyalist Parti aslında bir devrimci hükümet partisi durumuna gelmeyecektir.

İşçi sınıfı, ancak üretici bir sınıf olma meziyetiyle, topluma hakim olabileceği ve onu komünizme götürebileceğinin farkındadır: işçi sınıfı içinde, üretim ve artan üretim, her zaman temel ve ezici sorun olmuştur. Ama, işçi sınıfı açısından, bu sorun aşağıdaki tarzda ortaya konulmuştur: İşçi sınıfının üretimi sürdürebileceği ve ürününü arttırabilecek bir fiziksel duruma gelmesini sağlamak için, işlerin nasıl örgütlenmesi gerekir? İşçi sınıfının, gündelik geçim sorunuyla artık uğraşmaması ve kendisini, hem kültürel, hem de fiziksel olarak yeniden can-

landırabilmesi ve tüm devrimci coşkusunu endüstriyel emek sürecinin sorunlarına, üretime, yeni emek tekniklerinin -komünizme götüren tarihsel zincir içindeki halkaları oluşturan yeni tekniklerin- bulunması ve gerçekleştirilmesine hasredebilmesini sağlamak için, işler nasıl örgütlendirilmelidir? İşçi sınıfının dolaysız sorunları son çözümlemede şu tek soruna gelip dayanır: Yeterince yemek nasıl sağlanacaktır; erzak arzının artık serbest piyasa oyununa, özel mülkiyetin merhametine bırakılmayıp, emek ve üretim sistemleriyle bağlantılandırıldığı bir politik sistem nasıl oluşturulacak? "Çalışmayan, yemez!" proleter ilkesi her gün giderek daha somut, tarihsel bir anlam kazanıyor. Bu ilkenin jakobenizmle ya da gizemcilikle ne denli az ortak şeye sahip bulunduğu ve burjuva devrimin "özgürlük, eşitlik, kardeşlik!" formülüyle, uzaktan bile olsa karşılaştırılamayacağı apaçık duruma geliyor. Bu proleter ilke, insan toplumu için dolaysız, organik bir zorunluluğun; bu toplumun kendisinin burjuva devletle birlikte çözülme ve dağılma tehlikesi içinde bulunduğu gerçeğinin apaçık bir kabulüdür. Üretim bir zorunluluktur ve üretmek için, fiziksel ve zihinsel bakımdan kahramanca bir çalışma çabası gösterebilecek bir işçi-sınıfı olmalıdır. Dolayısıyla, gıda arzı her şeyden önce işçi sınıfının, üreticiler sınıfının idamesine yöneltilmeli ve bu önceliği götürebilecek, işçi sınıfının üretmek ve üretimi arttırmak için gerek duyduğu temel gıdalara ve öteki donanımlara sahip olmasını sağlayabilecek bir güç varolmalıdır. Her gün yurttaş başına yalnızca 200 gr. ekmek düşüyorsa, işçilerin 300 gr. almasını ve üretici olmayanların da daha azla yetinmesini, ya da, çalışma ve üretmeyi reddediyorlarsa, hiçbir şey almamasını sağlayacak bir hükümet bulunmalıdır. Gereksinim duyulan hükümet tipi ancak bir işçi hükümeti; yönetici sınıfa dönüşmüş olan işçi sınıfının bir hükümeti olabilir.

Bütün olarak işçi sınıfı işçi devletinin yürütme gücü konumunda olana dek, bir işçi hükümeti söz konusu olamaz. İşçi devleti yasalarının, işçilerin kendilerince yürütülmesi gerekir: Ancak bu şekilde, işçi devleti maceracıların ve politik entrikacıların eline düşme, burjuva devletin bir izdüşümü olma tehlikesinden kendini kurtarabilecektir. Dolayısıyla, işçi sınıfı toplumun idaresi konusunda kendisini yetiştirmeli ve eğit-

melidir. Bir hakim sınıf kültürü ve psikolojisi kazanmalı; bunları kendi kanalları ve kendi sistemleriyle -toplantılar, kongreler, tartışmalar, karşılıklı eğitim- kazanmalıdır. Fabrika konseyleri; bir işçi devletinde özyönetimin yolunu açacağından, İtalyan işçi sınıfı hesabına bu tarihsel deneyimlerin bir ilk anlatımı olmuştur. İkinci ve en önemli adım ise, tüm İtalyan fabrikalarının davet edileceği Fabrika Konseyleri kongresi olacaktır. Kongre, birlik yetkililerince değil de, anlamlı biçimde seçilmiş delegelerce temsil edilen bütün İtalyan proletaryasına açık olacaktır. Kongre, İtalyan proletaryasının karşı karşıya bulunduğu esas sorunları kavratacak ve bunlara bir çözüm bulacaktır. Proleter birlik sorunu, konseyler ile sendikalar arasındaki ilişkiler, III. Enternasyonal'e üyelik, III. Enternasyonal'in tezlerinin (proletarya diktatoryası, endüstriyel birlikler, vb.) kabulü ve anarko-sendikalistler ile sosyalist-komünistler arasındaki ilişkiler gibi, iç sorunlar vardır. Sonra, sınıf savaşımıyla ilgili sorunlar bulunmaktadır: sanayide işçi denetimi, sekiz saatlik işgünü, ücretler, Taylor sistemi, emek disiplini, vb. Yoldaşlar bu sorunları fabrika meclislerinde tartışarak, hemen işe girişmelidirler. Bu tartışmalara çalışan kitlelerin tümü katılmalı ve onların deneyim ve belleklerinin ışığında, sorunların çözümüne katkıda bulunmalıdırlar. Tüm fabrika meclislerinde, bu sorunlar üstüne, kapsamlı önergeler tartışılıp, oylanmalıdır: ve bu kongrelerde, sunulacak raporlar fabrika meclisi tartışmalarının, bütün çalışan kitlelerin somut hakikati arama konusunda sarf ettiği düşünsel emeğin damıtılmış halini temsil etmelidir. Torino Konseyler Kongresi o zaman ve ancak o zaman, en büyük tarihsel önemde bir olay olacaktır. Tüm İtalya'dan gelen işçiler fabrika konseyinin işçi sınıfını kendi kurtuluşuna, zaferine nasıl götürebileceği üstüne, anlamlı pırıltılar saçan bir belgeye sahip olacaklardır. Ve bugün için bundan daha da önemlisi, Torino işçi sınıfı komünist toplumun zaferi ve daimi olarak ayakta kalması için gereken koşulları canlı tutmak, kendisini yükseltmek, kendisini eğitmek konusunda bir devrimci coşku, yöntemsel ve düzenli proleter girişkenlik örneği ortaya koymaya yönelmiş olacaktır.

PROLETER BİRLİK*

Devrimci sürecin şimdiki aşaması ve üretim araçları ile üretimin kapitalist örgütlenişinin ulaştığı "olgunluk" derecesi üstüne polemikte, reformist ve oportünistlerin (ve anarko-sendikalistler de buna giriyor) gözönüne almaktan sistemli olarak kaçındıkları bir olgular kaynağı vardır -işçi ve köylü kitleleri. Komünistler ise, tam tersine, kitleleri, en zengin ve en güvenilir bilgilenme kaynakları olarak görüyorlar. Bu tezat şunları gösteriyor: 1. Oportünistler ve reformistler, görünüşteki bilimsel lafazanlıklarına karşın, marksist doktrinin geleneğini bütünüyle bir yana atmışlardır ve sermayenin ideolojik ajanları hesabına, örgütlü işçi sınıfının mücadele alanına sızmayı temsil ediyorlar; 2. Anarko-sendikalistler, görünüşteki devrimci lafazanlıklarına karşın, işçi sınıfı kampı içerisinde, işçi sınıfının açık ve denetlenebilir politik partisinin yerine denetlenemez bir farmasonluğu koyan bir politik entrikacılar kliğinin sorumsuzca etkinliğini temsil ediyorlar.

Marksist doktrine bağlı olan komünistler açısından sermayenin tarihsel gelişiminin biricik hakiki ve otantik anlatımı işçi ve köylü kitleleridir. Saflarında yayılan kendiliğindenci ve denetlenemez hareketlerle, düşünsel bakıştaki değişiklikler dolayısıyla katmanların konumunda oluşan göreli kaymalarla, kitleler tarihsel gelişimin kesin yönelimini göstermekte, tutum ve biçim değişikliklerini ortaya koymakta ve toplumun kapitalist örgütlenmesinin ayrışmasını ve içkin çöküşünü ilân etmektedirler. Bu kitlesel tezahürler devrimci lirizm ve küçükburjuva ahlâkçılığı perspektifinden, yüce ya da tuhaf, kah-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 28 Şubat-6 Mart 1920, C. I, No. 39.*

ramanca ya da barbarca gözükürler; marksizm perspektifinden ise, tarihsel sorumluluk olarak görülmek durumundadırlar. Komünistler için; kitleler arasında, yeni bir yaşamın başlangıcı açısından bir yeteneği, yeni kurumlar yaratma özlemini ve insan toplumunu baştan aşağı yenileme yönündeki tarihsel dürtüyü ortaya koydukları ölçüde, bunlar gerçek bir değer taşırlar. Komünistler açısından; ağır sanayinin gelişme sürecinin, işçi-sınıfının kendi tarihsel özerkliği bilincini kazanma koşullarını yaratmış olduğunu ortaya koydukları ölçüde, bunların gerçek bir değeri vardır: kendi düzenli ve disiplinli çalışmasıyla, işçi sınıfının dünya toplumunda yerine getirdiği özgül işleve dayalı yeni bir ekonomik ve yargısal ilişkiler sistemi yapılandırmanın olanaklılığı bilincini.

Eğer insan, işçi sınıfının özgül yaşamından uzaklaşırsa, o zaman, herhangi bir bireysel istence ya da geleneksel kuruma karşı meydan okuyarak, amansız bir şekilde ortaya serilen tarihsel süreçten de uzaklaşmış olur. Reformistler, kendi politik eylemlerinin "yönünü" kurulu otoritelerin resmi duyurularına, geleneksel kuruluşların dış ve yüzeysel görünüşlerine ve burjuva ya da sendika "önderleri"nin iradesine dayandırırlar. Anarkosendikalistler ise, aptalca özlemlerini, keyiflerince, yapay bir biçimde provoke edilmiş sokak karışıklıklarına; farfaracı söylevlerle kanı kaynatılmış bir serserinin gırtlağından çıkan çığlıklara dayandırırlar. Ne var ki onların her ikisi de, kitlelerin "asıl" iradesine gönderme yaparlar; her ikisi de, aynı derecede, ancak gözleri bağlanmış bir katırın sezgisine ve diyalektik yetisine sahiptirler.

Komünistlerin kitlelerin iradesi olarak, onların tarihsel ve devrimci iradesi olarak gördüğü şey; emekçi kitlelerin ise, endüstriyel üretimin teknik istemlerince şekillendirildiği, her bireyin kendi emeği ve üretici etkinliği aracılığıyla yoldaşlarıyla bağlanmış olduğunu duyumsadığı, işçi sınıfının kendi özgül etkinlik alanı içerisinde tarihsel zorunluluğun itici gücünü duyumsadığı sürece yürürlükte olan şeydir. Kitlelerin iradesi; dünya işçi hareketi etkinliğinin en yüce düzenleyicisi olan Komünist Enternasyonal'de doruğuna ulaşacak olan yeni toplumsal örgütlenmenin, organik ve kalıcı bir tarzda, her gün yeni işçi sınıfı psikolojisinin yeni bir hücresini yapılandırmasında dile getirilen şeydir.

* * *

Şimdi içinden geçmekte olduğumuz tarihsel dönem devrimci bir dönemdir; çünkü, eski üretim ve değişim tarzlarıyla bağlı olan kurumlar, kitleleri yönetmenin geleneksel kurumları, sahip oldukları önemi ve işlevlerini yitirmişlerdir. Bütün toplumun çekim merkezi yeni bir alana kaymıştır: bu kurumlar herhangi bir tarihsel tözden, ya da canlandırıcı bir ruhtan yoksun, salt biçim olarak kalakalmışlardır. Burjuva sınıfı artık kendi yaşamsal çıkarlarını parlamento yoluyla yönetmiyor. İşçi sınıfı kendisi için bir iktidar kurumu arayışında, meslek birlikleri dışında, yeni biçimleri sınıyor; bu kurumu fabrika konseyinde ve konseyler sisteminde bulmuş durumdadır. Eskiden parlamento; bireyler, gruplar ve sektörler arasındaki kâr rekabetinin ürettiği yüksek politik ilişkilerin, içerisinde kaynaştırıldığı organdı. Ama, dünya kapitalizminin emperyalist evresi rekabeti kazımış olduğundan, ulusal parlamentonun artık herhangi bir tarihsel rolü de kalmamıştır. Şimdi burjuvazi, bütün sınıfın birleşik ve birleştirilmiş çıkarlarını yansıtan bankalar ve büyük kapitalist konsorsiyumlar yoluyla kendisini yönetiyor. Politik yönetim eşit derecede bu koalisyonlara dayanmakta ve polis etkinliğine, sokak ve meydanlarda düzenin korunmasına indirgenmiş bulunmaktadır.

Ama, çökmüş ve dağılmış olan yalnızca burjuva sınıfı kurumları değildir: kapitalizm gelişirken ortaya çıkmış ve bu gelişmeye işçi sınıfının yanıtı olarak şekillenmiş olan işçi sınıfı kurumları da yeni bir bunalım dönemine girmişlerdir ve artık, kitleleri başarılı bir şekilde denetleyemiyorlar. Bu işçi sınıfı kurumlarındaki bellibaşlı kişiler, olup biten olaylara karşı protestolarını dile getiriyorlar. Bunları akıldışı ve kaotik buluyorlar. Bunları yapay olarak kışkırttığı için x'i ya da y'yi suçluyorlar. İşin doğrusu şudur ki, işçi sınıfı da artık kendisini birlikler (...) yoluyla yönetmiyor; fabrikalar içerisinde, iş başında kendisini yönetiyor. Ve eğer henüz kendi yönetimsel organlarını ortaya çıkarmayı başaramamışsa, eğer onun safları hâlâ, çalışanlar topluluğunu harekete geçiren duygu ve tutkular kargaşasını açık ve kesin terimlerle dile getirme ve bu kargaşayı örgütleyecek bir araç bulma yeteneğindeki önderlerden yoksunsa, o zaman, kit-

leler sınanmamış önderlerden, heyecan ve parlak devrimci maceralar arayışı[13] içinde sokak ve alanlardaki Masaniello avareliğinden bir hükümet devşireceklerdir.

Kapitalist toplumun ekonomik ilişkileri değişmiş, üretim ve değişim aygıtının örgütlenişi radikal bir dönüşüm geçirmiştir: eski arazide kurulmuş olan bütün hukuki yapı çöküyor ve parçalanıyor. Her zaman olduğu gibi, bu yapıyı korumaya profesyonel anlamda girişmiş kişiler, budalalar gibi umutsuzluğa düşüyorlar; onların rolünün zorunlu olup olmadığı sorulmaya "cesaret edildiğinde" ya da, endüstriyel ilerlemenin onları gereksiz kılacağı ima edilmeye "cesaret edildiğinde" onların kabalıkları ve kibirleri de büsbütün dikleniyor.

* * *

Şu anda işçi sınıfının politik partisinin karşısında duran görev, Sosyalist Parti'yi oluşturan işçi sınıfı öncüsünün karşısında duran görev her gün daha belirgin biçimde ortaya çıkıyor. Proletarya diktatoryası, işçi devleti işçi sınıfının, üretimi kendi yararına denetlemek ve kendisini doğrudan yönetmek amacıyla yarattığı kurumların gelişmesi için gerekli koşulları sağlama göreviyle karşı karşıyadır. Zaman zaman, Parti bu görevi işçi sınıfı içerisinde yerine getiriyor: Parti bugün, yarınki işçi devletinin bir modelidir. Parti bugün, eğer emekçi kitleler kendilerini kendi özgül alanlarında, üretim alanlarında yeniden keşfetme durumunda iseler, gereken özgürlüğü onlara sağlamaktadır. Kültürel etkinlikleri ve aydınlatma çalışmasıyla, Parti işçi sınıfına, kendi tarihsel konumunun bilincini kazanmakta yardım ediyor. İşçi sınıfına, insanlığın yeni maddesel koşullarının yarattığı meydan okuyuşunun yolunu açma ko-

[13] Tomaso Masaniello (1620-47) 1647'de Napoli'deki vergi karşıtı ayaklanmaların önderi olarak birdenbire seçkinleşen, bilisiz bir balık satıcısıydı. Zindandakilerin hepsi bırakıldıktan sonra, kentin amiri (master) durumuna geldi ve hattâ, Charles V'in naibi tarafından bile kabul edildi. Ne var ki iktidara gelişinden sonra, altı haftadan kısa bir zaman içinde, görünür biçimde aklını kaçırdı ve arkadaşları tarafından öldürüldü.

nusundaki tutkulu isteğine somut ve anlamlı bir anlatım kazandırmakta yardım ediyor. Kuramsal sendikalistlerin ve pratik sendikalistlerin, reformistlerin ya da devrimcilerin hataları, her gün daha apaçık bir duruma geliyor. Ortadan kaybolacağı, meslek birliği dalgası önünde boğulacağı varsayılan parti, aslında günden güne güçleniyor ve işçiler de, onu, kendi özgürleşmelerinin en yüksek aracı olarak, giderek daha açık bir şekilde kabul ediyorlar. Birlikler (unions) derin bir kriz geçiriyor ve ancak, Parti içerisinde oluşmuş bir işçi sınıfı öncüsü, "birlik"lerde bir Parti fraksiyonu oluşturduğu, bunları halihazırda Parti'nin tartıştığı, aydınlattığı ve çözdüğü sorunların tartışılması için geniş bir foruma çevirdiği ölçüde, bu krizi göğüsleyebiliyorlar.

Sendikalizm, bir ve yalnızca bir sonuç vermiştir -işçi sınıfını temsil eden politik partilerin sayısını arttırmıştır. Bu parti çokluğu proleter birliğin ve (yine de, sendikalist programın bir öğesi olan) "bir büyük birliğin" yolu üzerinde duran (tek engel değilse de), kesinlikle en bellibaşlı engeldir.[14]

* * *

Proleter birlik gerçekte mevcuttur. Her yerel ya da korporatif hareketin bir salgın biçimini alması bunu kesin şekilde gösteriyor. Kapitalist birlik de mevcut olduğu için, proleter birlik mevcuttur: burjuva toplumun ekonomik ve politik ilişkiler sisteminin girmiş olduğu yeni evrenin bir sonucudur bu. Ancak hiçbir formel birlik, hiçbir örgütsel birlik mevcut değildir -çünkü, proletaryayı, hâlâ çeşitli farklı politik partiler temsil etmektedir.

Bu bakış açısından, proletaryanın birliği sorunu, kendi tarihsel misyonunu başaracaksa, proletaryanın karşı karşıya olduğu muazzam güçlüklerin bilincinde olan tüm devrimcilerin dikkatini çekmelidir. Proleter devrim açık, kesin durumlar ve iyi tanımlanmış sorumluluklar ister: işçi sınıfı hızlı ve doğrudan yargılarda bulunabilecek bir konumda bulunmaya ihtiyaç duyar. Ama sendikalizm, hem reformist, hem de devrimci kı-

[14] Bu "bir büyük birlik", IWW'nin [Wobbliler] sloganıydı.

lıklarıyla, kabul görmeyen ve muğlak politik partiler doğurmuştur. Örgütsel teknisyenler, bir başka savaşım yönteminden çok belli bir savaşım yönteminin uzmanları olarak, kendilerini işçi sınıfı örgütünün başına yerleştirmiş olan bu küçük birey grupları kitleleri, kendi politik eğilimlerine köle etmişlerdir. Kitleler, denetleyemedikleri gizli programlara köle edilmişlerdir. İtalyan proletaryasının birliğini pratikte gerçekleştirmekten alıkoyan şey her zaman, bu gizli ve kapalı grupların, sık sık da tekil bireylerin, yerleşik çıkarlarıdır.

Şimdi, kapitalizmin tarihsel süreci kitlelerin, kendi yöntemlerini kullanarak ve doğrudan eylemle, birliğe ulaşabilme koşullarını yaratmıştır. İşçilerin kendilerinin yolaçtığı proleter birlik, *de facto* mevcut olan birliğin daha yüksek bir aşamasını temsil ediyor: bu, işçilerin, kendi birlikleri konusunda bir bilinç kazanmış olduklarını ve buna somut bir anlatım, bir onay sağlamak istediklerini gösterdikleri bir aşamadır.

Sosyalist Parti içinde örgütlenmiş olan işçi sınıfı öncüsü bu sorunu çözmek üzere sorumluluk almalıdır. Etkili her çözümün, ancak kitlelerin kendilerinden ve ancak fabrika konseyleri yoluyla gelebileceği açıktır. Konseylerin etkinlikleri yoluyla, kitleler sınıf savaşımının çeşitli yöntemlerinin değil, ama yalnızca bir yönteminin -kitlelerin, her zaman geri çağırabilecekleri güvenilir temsilcileri eliyle gerçekleştirebilecekleri yöntemin- mevcut olduğu düşüncesine alıştıkları zaman, birlik önderlerinin mucize vaadlerle kendilerini aldatmalarına izin vermeyeceklerdir. Örgütsel teknisyenlerin, bizzat onların uzman ve teknisyen olmaları dolayısıyla, geri çekilemeyeceği ve yerlerinin değiştirilemeyeceğini anlayacaklardır -ve durum böyleyse, o zaman, onların idari görevlerden öte bir şey almalarına izin verilmemeli, onlar hiçbir politik güce sahip olmamalıdırlar. Kitlelerin bütün politik gücü; hareketleri yönetme, kitleleri sermayeye karşı zafere götürme gücü, kitlelerin kendilerinin temsili organlarına, konseye ve konseyler sistemine verilmelidir. Kitlelere karşı bunlar sorumludur. Bunlar her zaman geri çağrılabilecek ve birlik örgütlerine veya Sosyalist Parti'ye de dahil olsalar, bütün ulusun devrimci öncüsünün katıldığı kongrelerce saptanmış bir disipline tabi olan, Parti tarafından da denetlenen delegelerden oluşmaktadırlar.

Kliklerin yerleşik çıkarlarını, maddesel çıkarları ve özellikle, kitleler üzerindeki politik güçten türeyen çıkarları savunan, her soydan oportünistler proleter birliği tıkamışlardır. Kitlelerin birlikten yitirecek hiçbir şeyi yoktur, kazanacakları ise çok şey vardır. Dolayısıyla, bu devrimci amaca ulaşmak için gereken etkinlikleri yalnızca onlar geliştirebilirler.

İKTİDAR SORUNU*

İtalya'da iki politik güç vardır, burjuva devletin gücü ve işçi sınıfının gücü: ikincisi, kerte kerte birincisini parçalıyor. Bugün, burjuva devlet yalnızca tek bir rol bakımından ayaktadır - kendini savunma; kendini savunmak için silahlar ve silahlı insanlar hazırlama. Omuzunda tüfeğiyle durmaktadır; düşmanının gücü somut bir biçim aldığı ve yeni iktidarı uygulamaya başlayan bir kurumda somutlaştığı anda, ateş açmaya hazırdır. İşçi sınıfının gücü ise, her gün daha ve daha çok kitlesel bir şekilde büyüyor; grevlerde, ajitasyonda, yönetici sınıfın korkularında, hükümet yetkililerinin çırpınışlarında, kapitalistlerin telaşında ve kasa bekçi köpeklerinin sonu gelmez, azgınca hırlamalarında filizleniyor. Eğer zorunlu olan tek şey proletaryanın devrimci coşkusu ve nüfusun çoğunluğunun proletarya saflarına katılması ise yarın, hatta bugün, işçi sınıfının iktidarı bir konseyler sisteminde somutlaştırılabilir.

Bugün, bu iki politik güç arasındaki savaşım silahlı ve örgütlü güç çevresinde merkezileşiyor. Yalnızca, kendi askeri kuvveti için bir eşgüdüm merkezine sahip olduğu ve hâlâ inisiyatif özgürlüğüne sahip bulunduğu içindir ki, burjuva devlet ayakta kalıyor: birliklerine manevra yaptırabilecek ve onları, devrim odakları üzerine sevkederek, onları bir kan deryasına çevirebilecek konumundadır.

Bu iktidar sorunu devrimci gelişme süreci içinde çözülmektedir. Her gün, çalışan nüfusun yeni kesimleri ulusal ve global proleter devrimin birleşik hareketine katılıyor. İtalyan kapitalizmi Kuzey İtalya'da, Kuzey İtalya'nın sanayi mer-

* *İmzasız, Avanti!, Piedmonte baskısı, 26 Mart 1920, C. XXIV, No. 74.*

kezlerinde en derin köklere ve barınağa sahiptir. İtalya'da, sanayi tekniğinde bir devrim biçimini alan ve tarımsal ve endüstriyel emeğin koşullarını eşitlendirme sorununda dile gelen komünist devrim, ağırlıklı olarak Kuzey'de yer alacaktır. Savaşın bir sonucu olarak, fabrika işçileri sınıfı kendisini şu muazzam sorunla karşı karşıya bulacaktır: tarımı sanayileştirme araçlarına sahip olacak köylüyü işçiyle aynı duruma getirmeyi başaracak ve böylece, bir saatlik tarımsal emeği bir saatlik sanayi emeği karşılığında değişime sokmayı mümkün kılacak, böylece, kesinlikle karşılaştırılamaz emek koşullarında üretilmiş metaların değişimi bakımından kırsal alanın proletaryayı parçalamamasını sağlayacak bir devlet örgütü yapılandırmak nasıl başarılabilir? Kapitalist sanayicilerin çözemediği ve çözülmeden bırakılırsa da burjuva devleti parçalayacak olan bu sorun burada, İtalya'da da, tıpkı Rusya'da işçi devletince çözüldüğü ve çözülmekte olduğu gibi, ancak işçiler tarafından, bir işçi devleti tarafından çözülebilir. Sonunda bu sorun, komünist devrimin başlıca aktörleri durumuna gelecek olan kentsel sanayi işçileri tarafından çözülecektir.

Eğer, sanayi kentlerinde toplulaşmış olan işçiler komünist devrimde başlıca aktörler olacaklarsa, öndevrimci eylemdeki başlıca aktörler de köylü kitleleri olacaktır. Kırsal kitle hareketi burjuva devlet iktidarını hepten parçalayacaktır, çünkü onun askeri kuvvetini parçalayacaktır. Ayaklandığında, hiçbir ordu kırsal alana boyun eğdirmeye yetmez: bir kentin sokaklarına dizildiklerinde yenilmez gözüken alaylar geniş açık alanlarda bir oyuncak durumuna gelirler; kapalı sokaklarda ve alanlardaki işçi yığınlarını biçebilecek toplar, makineli tüfekler ve alev tabancaları kırsal alanın muazzam açıklığı karşısında güçsüz duruma gelirler.

Burjuva devlet yaklaşan tehlikenin farkındadır: kırlar devrimin tarafına geçiyor. Apulia'dan Novara'ya, Novara'dan Brescia ve Bergamo'ya dek, köylü kitleleri uyuşukluğu bir tarafa bırakmakta ve görkemli eylemlere girişmektedirler. Halkçı (Popular) Parti bu devasa çarpışmalarla derinden sarsılıyor: bayrağı altında savaşan yoksul köylülerin sürüklediği Halkçı Parti'nin sol kanadı ekstrem ve devrimci tavırları benimsiyor. Burjuva devlet tehlikeyi hissediyor ve sağlam komünist mer-

kezler olan sanayi kentlerindeki olayları bastırmak istiyor. Çünkü, bunlar devrimin dayanakları olacak, ona bir ruh ve bir amaç kazandıracak, eskinin yıkıntılarından yeni bir toplum yaratacaklardır. Ve bu yüzden, yüzlerce Kraliyet Muhafızı'nı ve *carabinieri*'yi harekete geçirmek ve Armageddon'u tehdit etmek için, bir iç komisyonun yalnızca bir fabrika şalterinin kolunu çevirmesi yetiyor.[15] İşçi sınıfı onun muhafızı olmalı, onun devrimci siperlerinde disiplini; sabırdan, proleter eleştiri duygusundan, kendi güçlerine ve geleceğine güvenden doğan disiplini korumalıdır. Devrimci süreç amansızca gelişiyor, burjuva devleti parçalıyor ve kapitalist iktidarı ortadan kaldırıyor; işçi sınıfı kazanacaktır, ama devrime bilinçli katkısı bakımından, zaferini kalıcı kılmaya, *ilk ve son kez olarak* kazanmaya özen göstermelidir. O geleceğin bekçisi, tarihin yaşayan enerjisidir. Kendisini, çok uzun bir zaman için eylemdışı bırakacak bir tenkile açık tutmamalıdır; burjuva devlet işçileri ezip, gerisini güvenceye aldıktan sonra, paralı askerlerini kentlerden çekmekten ve onları köylülere karşı sürmekten ancak sevinç duyacaktır. İşçi sınıfı çalışan halkın, politik bakımdan en eğitilmiş kesimidir; iktidar sorununu göğüslemeli ve bunun, büyük ölçüde, köylü kitlelerinin eylemleriyle çözülebileceğini anlamalıdır. Rus işçi sınıfı 1917'de, Temmuz'dan Kasım' a dek bekleyebildi. Bu aylarda, Rus köylüleri Kerensky hükümetinin istikrarını bozdular; sonra da, işçiler saldırıya geçti ve kararlı bir şekilde iktidarı ele geçirdiler.

* * *

Devrimin normal gelişimi silahlı güç sorununu ve işçi sınıfının burjuva devlet iktidarı üzerindeki zaferi sorununu büyük

[15] Burada 28 Mart 1920 tarihli *sciopero della lancette*'ye; Torino'dan Bologna ve Cremona'ya yayılan ve büyük Nisan lokavtı ile, fabrika konseylerinin savunulması için gerçekleştirilen Torino genel grevine bir prelüd [girizgâh] oluşturan, yaz saati uygulaması konusundaki çatışmaya gönderme yapılmaktadır. *Sciopero della lancette* Mussolini tarafından hemen, bireyin devlete karşı büyük bir devrimci jesti, anarşinin zaferi olarak selamlandı.

ölçüde çözer. Ama bu sorunun bir kısmı proletaryanın ve onun politik partisinin, Sosyalist Parti'nin genel politik eylemiyle çözülmelidir. Şimdilerde, burjuva devlet ulusal orduyu bir paralı ordu haline getiriyor. Titizlikle hazırlanmış bir plana göre, askerler kendi alaylarından *carabinieri* lejyonlarına aktarılmış; öte yandan, özel becerileri de korunmuştur. Topçu, havancı, makineli tüfekçi, alev tabancalı *carabinieri* kolorduları oluşturulmuştur. Parlamento, yetkilerini ve anayasa sınırlarını aşan hükümetin bu etkinliği konusunda hiç bir ilgi göstermiyor. Parlamento hükümetten, onu niyetlerini ortaya koymaya zorlamaktan başka bir nedenle olmasa bile, temel düsturları bile keyifle gözardı ederek ve bütün idari aygıtı, bunun tüm mali kaynaklarını tek bir amaca -en yüksek temsilcisi ve egemeni olduğunu iddia ettiği nüfus çoğunluğuna karşı kendisini savunmaya- ayıracak burjuva diktatoryasının nasıl işlediğini en açık kanıtıyla ortaya sermekten başka bir nedenle olmasa bile; bu etkinliğin hesabını sormalıdır.

ANARŞİSTLERE HİTAP*

İtalyan anarşistleri çok duyarlıdır, çünkü çok kendini beğenmişlerdir: her zaman kendilerinin, ilahi devrimci doğrunun muhafizları olduklarına inanmışlardır. Bu, Rus Devrimi'nin ve Bolşevik propagandanın etkisi altında, Sosyalist Parti'nin, şimdi işçi ve köylü kitleleri karşısında yalın, halkçı terimlerle yaydığı marksist doktrinin belli temel noktalara hakim olmasından bu yana, "canavarca" bir inanç durumuna gelmiştir. Bir zamandan beri, İtalyan anarşistleri, aşağıdaki sorularla yüzyüze gelme zahmetine bile girmeden, "Biz bunu hep söyledik! Her bakımdan haklıydık!" deyip durmaktan başka birşey yapmıyorlar. İyi de, biz haklıysak, İtalyan proletaryasının çoğunluğu neden bizi izlemiyor? İtalyan proletaryasının çoğunluğu, neden hep Sosyalist Parti'yi ve ona bağlı sendikaları izliyor? (İtalyan proletaryası neden hep kendisinin, Sosyalist Parti ve ona bağlı sendikalar tarafından "uyutulması"na izin veriyor?) İtalyan anarşistleri ancak büyük bir alçakgönüllülük ve pişmanlık jesti gösterdikten sonra, ancak anarşist bakış açısını, mutlak doğrunun bakış açısını terk ettikten ve ancak haklılık iddialarının yanlış olduğunu kabul ettikten sonra, bu sorulara enine boyuna yanıt verebilirler. Ancak, bu mutlak doğrunun kitleleri eyleme çekmeye, onlara devrimci bir ruh aşılamaya yetmediğini, gereken şeyin *verili, tikel* bir "doğru" olduğunu kabul ettikten sonra; insanlık tarihinin amacı bakımından, biricik "doğru"nun eylemde somutlaştırılan, insanların kafalarında bir tutku, itici bir güç durumuna gelen ve kitleler hesabına derin hareketlere, gerçek fetihlere dönüştürülen bir doğru olduğunu kabul ettikten sonra...

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 3-10 Nisan 1920, C. I, No. 43.*

Sosyalist Parti, her zaman İtalyan çalışan halkının partisi olmuştur; onun hata ve kusurları İtalyan çalışan halkının hata ve kusurlarıdır. Ama, şeyler aynı kalmıyor: İtalyan yaşam standartları iyileşmiş, proletaryanın sınıf bilinci gelişmiş, Sosyalist Parti daha ayırdedici bir politik konum kazanmış ve kendisine özgü bir doktrin oluşturmaya girişmiştir. Ama, anarşistler yerlerinde saymışlardır ve hâlâ da saymaya devam ediyorlar. Onlar, haklı oldukları ve hâlâ da haklı olmaya devam ettikleri inancıyla, hipnotize edilmişlerdir. Sosyalist Parti proletaryayla birlikte değişmiştir: proletaryanın sınıf bilinci değişmiş olduğu için, değişmiştir. Parti'nin bu dönüşümü, şimdi onun sahip çıktığı marksist doktrinin derin doğrusunu ortaya koyuyor; ayrıca, Parti'nin "özgürlükçü" karakterini, akıllı anarşistlerin fark etmeden geçemeyeceği ve onlara düşünce için gıda sağlaması gereken bir noktayı da ortaya koyuyor. Anarşistler eğer düşünecek olursa, proleter sınıfın gerçek tarihsel gelişimi olarak anlaşılan özgürlüğün, asla özgürlükçü (liberter) gruplarda somutlaşmış olmayıp, her zaman Sosyalist Parti safında bulunduğu sonucuna pekâlâ varabilirler.

Anarşizm, işçi sınıfına ve tek başına işçi sınıfına ait bir anlayış değildir -anarşistlerin sürekli "zaferi"nin, onların sürekli olarak "doğru" olmasının nedeni burada yatmaktadır. Anarşizm, ezilen herhangi bir sınıfın doğurduğu temel bozguncu (subversive) anlayıştır; her hangi bir yönetici sınıfın kendiliğinden yaydığı bir bilinçtir. Tüm sınıf baskısı da bir devlette somutlaştırılmış olduğundan, anarşizm devletin ayakları altında ezilen sınıfın tüm acılarını ortaya koyan temel bozguncu anlayıştır. Hakim duruma gelince, her sınıf kendi özgürlüğünü cisimleştirerek, kendi anarşist anlayışını da cisimleştirmiş olur. Kendi sınıfı politik iktidarı kazanmazdan ve topluma, kapitalist üretim tarzını savunmak açısından en elverişli olan devlet sistemini dayatmazdan önce, burjuvazi de anarşistti. Hatta burjuvazi kendi devriminden sonra bile, anarşist kalmaya devam eder; çünkü, onun devlet yasaları kendi üzerinde bir yaptırıma sahip değildir -bunlar onun kendi yasalarıdır ve bu yüzden, burjuva yasaları olmadan da yaşayabilir, özgürlükçü (liberter) bir varoluş yaşar. Ve burjuva, proleter devrimden sonra da anarşist bir konuma gelecektir: o zaman bir kez daha, bir devletin varlığının; kendi istencine yabancı, kendi çı-

karlarına, alışkanlıklarına ve özgürlüğüne hasım yasaların varlığı ile karşı karşıya gelecektir. Devletin yaptırımla eşanlamlı olduğunun farkına varacaktır: çünkü, işçi devleti burjuva sınıfını, proletaryayı sömürme özgürlüğünden yoksun kılacaktır. İşçi devleti geliştikçe, kapitalist üretim ilişkilerinin tüm izlerini ve onun yeniden ortaya çıkma olasılığını ortadan kaldıran yeni bir üretim tarzının korunağı olacaktır.

Ama, burjuva sınıfına ait olan anlayış anarşizm değil, liberalizmdi; tıpkı, işçi sınıfına ait olan anlayışın anarşizm değil, marksist komünizm olması gibi. Her sınıfın, başkasına değil, kendisine özgü bir anlayışı vardır. Anarşizm, her ezilen sınıfın "marjinal" anlayışı olmuştur, ama marksist komünizm, modern işçi sınıfının ve yalnızca bu sınıfın tikel anlayışıdır. Marksizmin devrimci tezleri, modern proletaryanın ve kapitalist üretim tarzının (ki, modern proletarya da bunun sonucudur) bağlamı dışında formüle edilirse, bir tarikat (cabalisti) şifresi durumuna gelir. Proletarya bizatihi devlete hasım değildir; tıpkı, burjuva sınıfının bizatihi devlete hasım olmaması gibi. Burjuva sınıfı despotik devlete, aristokratik erke hasımdı; ama burjuva devletinden liberal demokrasiden yanaydı. Proletarya burjuva devlete, kapitalistler ve bankerlerin elindeki erke hasımdır; ama proletarya diktatoryasından, işçi ve köylülerin elindeki iktidardan yanadır. Proletarya sınıf savaşımında bir aşama -son aşama olarak işçi devletinden yanadır: proletaryanın, örgütlü bir politik güç olarak, sonunda denetimi ele geçirdiği aşama olarak. Ama, toplum sınıflara ayrılmış olarak kaldıkça, sınıflar da varolmaya devam edeceklerdir ve tüm sınıflara ayrılmış toplumlara özgü olan biçim -devlet- de var olmaya devam edecektir. Ama bu kez, devlet işçi ve köylülerin elinde olacak ve onlar bundan, kendi özgür gelişimlerini güvence altına almak ve burjuvaziyi tarihten bütünüyle silip atmak için yararlanacaklardır. Onlar, sınıfsal baskının bir daha yeniden ortaya çıkmasını engelleyecek olan maddesel koşulları pekiştireceklerdir.

* * *

Komünistler ile anarşistler arasındaki bu polemikte bir yere varmak mümkün müdür? Mümkündür -ama yalnızca, sınıf bi-

linçli işçilerden oluşan anarşist gruplar için. Entelektüellerden, profesyonel ideologlardan oluşan anarşist gruplar açısından ise, bir yere varma umudu yoktur. Entelektüeller için, anarşizm bir puttur: şimdi ve gelecekte, onların tikel etkinliğinin *raison d'étne*'dir. O yüzden, anarşist ajitatörlerin gözünde bir işçi devleti, tıpkı burjuva örneğindeki gibi, bir "devlet"; özgürlükler üzerinde bir sınırlama, bir icbar olacaktır. Ama, özgürlükçü (liberter) işçiler için, anarşizm burjuvaziye karşı savaşımda bir silahtır. Onların devrimci ruhu onların ideolojisini aşar. Kavgaya giriştikleri devlet gerçekte yalnızca burjuva kapitalist devlettir; bizatihi devlet, devlet düşüncesi değil. Onların parçalamak istedikleri mülkiyet ilişkileri genel olarak "mülkiyet ilişkileri" değil, mülkiyet ilişkilerinin kapitalist biçimidir. Anarşist işçiler açısından, işçi devleti onların sınıfsal, dolayısıyla da kişisel, özgürlüklerinin kazanılması olacaktır; proleter ülküleri pratikte gerçekleştirmeye dönük her deneyin ve her girişimin yolunu açacaktır. Devrimi yaratma çalışması onları çekecek ve onları, adanmış ve disiplinli militanlar haline getirecektir.

Bu olumlu proleter yaratma edimi bakımından, işçi ile işçi arasında hiçbir fark kalmayacaktır. Komünist toplum buyrukla, yasa ve buyrultularla kurulamaz: endüstriyel ve tarımsal üretimde inisiyatif özgürlüğü kazanmış ve üretimi, yeni bir düzene göre, yeni bir doğrultuda yeniden örgütlemeye yöneltilmiş olan işçi sınıfının tarihsel etkinliğinden, kendiliğinden bir şekilde ortaya çıkar. O zaman, anarşist işçi de, yeni kazanılmış özgürlüğünün daimi bir güvencesi olarak iş gören ve onu, herhangi bir anda, etkinliklerine ara verip, devrimi savunmaya koşma zorunluluğundan kurtaran, merkezileştirilmiş bir iktidarın varlığına değer verecektir. O zaman, proletaryanın en yi öğelerinden oluşmuş büyük bir partinin, devrimci yaratıcılık yönünde bir dürtü olarak iş görebilecek, bir özveri örneği olabilecek ve bu örnekle de geniş işçi kitlelerini arkasına alıp, kapitalist sömürünün onları düşürdüğü aşağılama ve mecalsizlik durumunun hızla üstesinden gelmede onlara yol gösterebilecek, oldukça örgütlü ve disiplinli bir partinin varlığına değer verecektir.

* * *

Sosyalist devrimci süreç anlayışı, Romain Rolland'ın "Aklın kötümserliği, iradenin iyimserliği" sloganında özetlediği iki temel özellikle karakterize edilir. Öte yandan, anarşist ideologlar ise, "aşırı bir yoksulluk ya da baskı sonucunda ortaya çıkan bir devrimin bizleri asla anarşist sosyalizme değil, hatta (!) belki de bir tür devlet sosyalizmine (!?) götürebilecek, otoriter bir diktatoryanın oluşturulmasını gerektireceği konusunda", Karl Marx'ın, anlığa ilişkin kötümserliğini reddetmekle "ilgilendikleri"ni açıklamaktadırlar (bkz. L. Fabbri, Lettere ad un socialista, Floransa 1914, s. 134). Sosyalist kötümserlik son olaylarda amansız bir doğrulanma elde etmiştir: Proletarya insan aklının alabileceği en derin yoksulluk ve baskı uçurumuna itilmiştir. Böyle bir durumda, anarşist ideologlar sokak düzeyindeki, dar kafalı bir iyimserliğin en yıpranmış temalarıyla içiçe geçmiş, kof ve ilintisiz sahte devrimci demagojiden başka, öne çıkaracak hiçbir şeye sahip değildirler. Oysa sosyalistler, işçi sınıfı içindeki en iyi ve en bilinçli öğeleri kullanarak, enerjik bir örgütleme kampanyasıyla ortaya çıktılar. Sosyalistler, kendilerine açık olan her yolla, bu öncü öğeler aracılığıyla, kitlelerin olası en geniş kesimlerini, özgürlüğü ve bu özgürlüğü güvence altına alabilecek iktidarı kazanmaya hazırlamak için uğraşıyorlar.

Bugün, proleter sınıf makineler ya da toprak parçacıklarının yanısıra kentlere ve kırlara gelişigüzel dağılmışlardır. Açlık ya da soğuktan ölüm tehditi altında nedenini bilmeden kölece çalışmaktadır. Proleterler, sendika ve kooperatiflerde bir araya gelirler; ama kendi tercihleriyle değil, özgür bir şekilde ortaya çıkmış kendi içtepilerini izleyerek değil, ekonomik direnişin taleplerine yanıt olarak. Proleter kitlelerin giriştiği tüm eylemler, zorunluluk gereği, kapitalist üretim tarzının, burjuva sınıfın devlet erkinin saptadığı bir biçimi benimser. Bedensel ve manevi olarak böylesine kölelik koşullarına düşürülmüş olan kitlelerden, kendi özerk tarihsel iradelerini dile getirmelerini beklemek, onların kendiliğinden biçimde bir devrimci eyleme girişmesini ve bunu sonuca götürmesini beklemek -işte bu, ideologlar hesabına katışıksız bir yanılsamadır. Yalnızca kitlelerin yaratıcı yeteneğine bel bağlayıp, her türlü özveriye hazır, sloganları tek vücut gerçekleştirmek için yetiştirilmiş, devrim so-

rumluluğunu almaya ve onun taşıyıcıları durumuna gelmeye hazır, disiplinli ve bilinçli öğelerden oluşan büyük bir orduyu, sistemli biçimde örgütlemeye çalışmamak; işte bu, işçi sınıfına tam ve kesin bir ihanet olur. Bilinçsiz karşı-devrimin başlangıcı olur.

* * *

İtalyan anarşistleri duyarlıdır, çünkü kendilerini beğenmişlerdir. Proleter eleştiriye konu olduklarında, sükûnetlerini kolayca yitirirler. Devrimciliğin ve mutlak kuramsal kaynaşmışlığın şampiyonları oldukları yollu, yaltaklanıcı tonlarda konuşmayı ve yaltaklanmayı yeğ tutarlar. Bizler inanıyoruz ki, İtalyan devrimi sosyalistler ile anarşistler arasında güçbirliğini gerektiriyor -iki politik güç arasında, somut proleter sorunlara dayalı içten ve sadık bir güçbirliğini. Bununla birlikte, anarşistlerin de -Sosyalist Parti'nin yaptığı gibi- kendi geleneksel taktik ölçütlerini, arayışçı bir sınava tabi tutmaları ve kendi politik iddialarını belirli bir zaman ve mekânda, mevcut gerçeklikler bakımından gerekçelendirmeleri gerektiği inancındayız. Anarşistlerin entelektüel anlamda biraz daha az özgür olmaya gereksinimleri vardır -özgürlüğü, ve özgürlük dışında hiçbir şeyi isteme iddiasında bulunan bir kimsenin, öyle sanılır ki, aşırı bir istemi olmayacaktır bu.

SOSYALİST PARTİ'NİN YENİLENMESİNE DOĞRU*

Aşağıdaki rapor Torino Kent Seksiyonu ve Eyalet Federasyonu temsilcileri tarafından, PSI'nın Milano'daki Ulusal Konsey Toplantısı'na sunulmuştur; onların Parti önderliğinin çalışma ve politikalarına ilişkin eleştirileri için bir temel teşkil etmektedir.

1. Şu sırada İtalya'da, sınıf savaşımının karakterini; bütün İtalya'daki sanayi ve tarım işçilerinin üretim araçlarının sahipliği sorununu açık ve şiddetli bir biçimde, karşı durulamaz bir şekilde ortaya atmaları gerçeği belirliyor. Paranın değerini sürekli olarak yok eden ulusal ve uluslararası bunalımların yoğunlaşması sermayenin *in extremis* /ölüm durumunda/ olduğunu ortaya koyuyor. Üretim ve dağılımın şimdiki düzeni artık, insan yaşamının temel zorunluluklarını bile karşılayamıyor ve ancak, burjuva devletin silahlı kuvveti tarafından vahşice savunulduğu için ayakta kalıyor. Uzun erimde, İtalyan emekçi halkının bütün bu hareketleri yeni üretim tarzları, üretim ve dağılım sürecinde yeni bir düzen getirecek ve üretimdeki inisiyatif gücünü, kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin elinden alarak, sanayi ve tarım işçileri sınıfına verecek devasa bir ekonomik devrimle sonuçlanacaktır.

2. Sanayiciler ve toprak sahipleri azami bir sınıf disiplinine ve gücüne ulaşmışlardır: Genel Sanayi Konfederasyonu'nun *(Confindustria)* çıkardığı bir buyruk ülkedeki bütün fabrikalarda derhal uygulanmaktadır. Burjuva devlet, mülk sahibi sınıfların bu yeni ve güçlü örgütünün istencinin bir yürütme aracı olarak

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 8 Mayıs 1920, C. II, No. 1.*

iş görmeye hazır, silahlı bir paralı askerler organı[16] yaratmıştır. Bunun amacı; işçi ve köylüleri, artan miktarda bir ödenmemiş emeğin zoralımına boyun eğmeye zorlayarak, lokavtlardan ve terörizmden yaygın biçimde yararlanıp, üretim araçları üzerindeki kapitalist erki restore etmektir. Torino mühendislik işletmelerindeki son lokavt, sanayicilerin işçi sınıfını ayaklar altında ezme kararında oluşunu gösteren bir episottu. Onlar Torino proletaryasının dayanışmasını ezmek ve işçilerin kafasından, işçi denetimi için savaşıma başlamış olan fabrika-kurumlarının (konseyle ve atölye delegeleri) saygınlık ve otoritesini silmek çabası içinde; İtalyan işçilerinin güçlerinde herhangi bir devrimci eşgüdüm ve merkezileşme olmayışından yararlanıyorlar. Novara ve Lomellina bölgelerinde epeydir sürüp giden tarım grevleri toprak sahiplerinin tarım proletaryasını umutsuzluk ve açlığa düşürme, onu en sert ve en aşağılayıcı yaşam ve çalışma koşullarına amansızca sürükleme amacıyla, üretimi büsbütün durdurmaya nasıl hazır olduklarını gösteriyor.

3. İtalya'da sınıf savaşımının şimdiki evresi şuna öngelen bir evredir: ya, devrimci proletarya hesabına politik iktidarın ele geçirilmesi ve üretkenlikte bir canlılık aşaması getirecek yeni üretim ve dağılım tarzlarına geçiş; ya da, mülk sahibi sınıflar ve yönetici kast hesabına muazzam bir gericilik. Sanayi ve tarım proletaryasını kölece çalışmaya boyun eğdirmek konusunda, hiçbir şiddet esirgenmeyecektir: işçi sınıfının politik savaşım organını (Sosyalist Parti) hepten ezmek ve onun ekonomik direniş organlarını (sendika ve kooperatifler) da burjuva devlet makinesiyle birleştirmek için çaba harcanacaktır.

4. İşçi ve köylü güçleri devrimci eşgüdüm ve merkezileşmeden yoksundur; çünkü, Sosyalist Parti'nin yönetici organları ne ulusal ve uluslararası tarihin şimdilerde içinden geçtiği gelişme aşamasına, ne de devrimci proleter savaşım organlarına düşen misyona ilişkin bir anlayışa sahiptir. Sosyalist Parti, tıpkı bir gözlemci gibi, olayların akışını izlemektedir; marksizmin ve Komünist Enternasyonal'in devrimci tezlerine

[16] Kraliyet Muhafızları.

dayalı, dile getirilecek bir görüşe sahip değildir; kitlelerce benimsenebilecek, genel bir çizgi oluşturabilecek ve devrimci eylemi birleştirebilecek ya da merkezileştirebilecek sloganları asla atmamaktadır. İşçi sınıfının öncü kesiminin politik ifadesi olarak Sosyalist Parti bütün işçi sınıfını, devrimi kazanacak ve onu sürekli olarak kazanacak bir konuma getirmeyi tasarımlayan kapsamlı bir eylem programı geliştirmelidir. İşçi sınıfının, kapitalist sistemin fiziksel ve zihinsel baskısıyla demoralize olmaya ve boyun eğmeye yanaşmayan, ama kendi özerkliğini, bilinçli ve disiplinli inisiyatif ruhunu korumayı başaran üyelerinden oluştuğundan, Sosyalist Parti sömürülen sınıfın bütününün uyanık devrimci bilincini somutlaştırmalıdır. Onun görevi, tüm kitlelerin dikkatini kendi üzerinde odaklaştırmaktır; böylece, onun yönergeleri onların yönergeleri durumuna gelebilecek; böylece, onların daimi güvenini kazanabilecek ve böylece, onların yol göstericisi ve zekâsı durumuna gelebilecektir. Dolayısıyla, Parti'nin sanayi ve tarım proletaryasının verdiği şekliyle sınıf savaşımı gerçekliğine dalması, bunun farklı evre ve episodlarını, çeşitli biçimlerini anlayacak bir konumda olması, bu katlı çeşitlilikten birliği çıkarması esastır. Bir bütün olarak harekete gerçek önderlik yapacak ve kitlelerde, şimdiki amansız düzensizlik içerisinde bir düzen bulunduğu, sistematize edildiğinde toplumu yeniden canlandıracak ve üretim araçlarını yaşamın temel gereksinimleri ile sivil ilerlemeyi karşılamaya uyduracak bir düzen bulunduğu inancını uyandıracak bir konumda olması gerekiyor. Ama, Bologna Kongresi'nden[17] sonra bile, Sosyalist Parti kendisini burjuva demokrasisinin dar sınırları içerisinde dondurarak ve yalnızca yönetici kastın yüzeysel politik açıklamalarıyla ilgilenerek, salt parlamenter bir parti olmaya devam etti. Devrimci proletaryanın -ve yalnızca devrimci proletaryanın- tipik bir partisi olarak kendi özerk konumunu kazanmış değildir.

[17] Bologna Kongresi 5-8 Ekim 1919'da yapıldı. Reformistlerin yenilgi ve -başka şeylerin yanısıra, PSI'nın III. Enternasyonal'e katılması için de çağrıda bulunan- Serrati'nin önergesinin, ezici bir çoğunlukla kabul edilmesiyle sonuçlandı. Bordiga'nın abstentionist konumu lehinde ise küçük bir azınlık oy kullandı.

5. Bologna Kongresi'nden sonra, Parti'nin merkez organları derhal şekillendirilmeli ve Parti'nin devrimci üyeliğine tekbiçimlilik ve kaynaşmışlık kazandırma, III. Enternasyonal'e dahil bir komünist partinin özgül ve ayırdedici özelliklerini kazandırma yönünde enerjik bir kampanyaya girişilmeliydi. Ama, reformistler ve oportünistlerle bir polemik bile başlatılmadı; ne Parti önderliği, ne de *Avanti!* reformist ve oportünistlerin parlamento ve meslek birliği organlarında yaydıkları bitip tükenmez propagandaya karşı, gerçekten devrimci bir anlayış ortaya atabildi. Kitlelere komünist bir politik eğitim kazandırma, kitleleri reformist ve oportünistleri sendikalar ve kooperatif kuruluşların önderliğinden atmaya teşvik etme, ya da, bireysel seksiyonlara ve en etkin yoldaş gruplarına birleşik bir çizgi ve taktikler kazandırma yönünde de merkez Parti organları hiçbir şey yapmadılar. Böylelikle, Parti'nin devrimci çoğunluğu Parti önderliği ya da basınında kendi düşüncelerinin sözcüsünü yahut kendi niyetlerinin yürütücüsünü bulamazken; oportünist öğeler kendi açılarından, güçlü biçimde örgütlendirilmişlerdi ve Parti'nin saygınlık ve otoritesini de, parlamento ve meslek birliklerinde kendi konumlarını pekiştirmek için kullandılar. Önderlik, onların kendi güçlerini birleştirmelerine ve III. Enternasyonal ilkeleri ve taktikleriyle çelişen ve parti çizgisine hasım olan önergeleri oylamalarına izin vermiştir. Önderlik, alt kademe organları, III. Enternasyonal ilkeleri ve taktiklerine karşıt eylemler yapmakta ve düşünceler yaymakta serbest bırakmıştır. Parti önderliğinin seksiyonlar, örgütler ve tek tek yoldaşların yaşam ve etkinlikleriyle hiçbir ilintisi yoktur. Bologna Kongresi öncesi Parti'de varolan ve savaş koşullarıyla açıklanabilecek karışıklık ortadan kaybolmuş değildir; tam tersine, uyarıcı bir ölçüde artmıştır. Bu koşullarda, kitlelerin Parti'ye güveninin azalması ve birçok yerlerde de anarşist eğilimlerin hakimiyet kazanmaya çalışması pekâlâ anlaşılabilir. İşçi sınıfının politik partisi kendi varlığını ancak, proleter eylemi güçlü bir şekilde merkezileştirerek ve eşgüdümleyerek, burjuva devletin yasal iktidarına karşı *de facto* bir devrimci iktidar ortaya koyması ve onun inisiyatif ve manevra özgürlüğünü sınırlandırması ölçüsünde gerekçelendirir. Eğer Parti çabalarını birleştirmeyi ve eşgüdümlemeyi başaramaz ve kendisini ne ruhu, ne de iradesi

olan, basit bir bürokratik kuruluş şeklinde ortaya çıkarırsa, işçi sınıfı içgüdüsel bir şekilde başka bir parti kurmaya yönelecek ve anarşist öğelere, tam da politik partilerin merkezileştirilmesini ve bürokrasisini acı ve sonu gelmez biçimde eleştiren bu öğelere bağlanmaya yüztutacaktır.

6. Parti uluslararası harekette hiç rol oynamamıştır. Bütün dünyada sınıf savaşımı devasa boyutlar almaktadır. Her yerde, işçiler kendi savaşım yöntemlerini yenilemeye ve militarist darbeden sonra Almanya'da olduğu gibi, çoğu kez silah elde ayaklanmaya yönelmektedirler. Parti İtalyan çalışan halkına bu olayları açıklamak, ya da, Komünist Enternasyonal'in düşünceleri ışığında bunları gerekçelendirmek için hiçbir çabada bulunmamıştır. İtalyan çalışan halkını, proleter devrimin dünya çapında bir olgu olduğu ve her bir tekil olayın global bir bağlam içinde ele alınması ve düşünülmesi gerektiği konusunda bilinçlendirmek için hiçbir çaba harcamamıştır. III. Enternasyonal Batı Avrupa'da iki kez toplanmış bulunuyor: Aralık 1919'da bir Alman kentinde ve Şubat 1920'de Amsterdam'da. Burada yapılan tartışmalar ve alınan kararlar konusunda, Parti militanları merkez organlar tarafından bilgilendirilmemişlerdir. III. Enternasyonal içerisinde, Komünist Enternasyonal'in doktrin ve taktikleri üstüne polemikler sürüyor: bunlar iç bölünmelere bile yol açmıştır (örneğin Almanya'da). İtalyan Partisi bu canlı düşünce diyaloğundan -devrimci bilinci rahatlatan ve tüm ülkeler proleterlerinin ruh ve eylem birliğine can veren bir diyalog- bütünüyle kopmuştur. Parti merkez organlarının Fransa, İngiltere, Almanya, hattâ İsviçre'de bir muhabiri bile yoktur: İtalya'da uluslararası proletaryanın çıkarlarını temsil eden Sosyalist Parti gazetesi için tuhaf bir durum; burjuva basın ile haber ajanslarının verdiği çarpıtılmış ve amaçlı haberlerden bilgilenmek durumunda kalan İtalyan işçi sınıfı için tuhaf bir durum. Parti organı olarak *Avanti!* III. Enternasyonal'in organı olmalıdır. *Avanti!*'de, III. Enternasyonal için ilginç olan tüm haberler, polemikler ve proleter tartışmalar için yer ayrılmalıdır. *Avanti!*'de, birlik ruhu içinde, tüm oportünist sapmalara ve uzlaşmalara karşı sürekli bir polemik yürütülmelidir; oysa *Avanti!*, Claudio Treves'in parlamentoda yaptığı, küçükburjuva bir uluslararası ilişkiler anlayışı çevresinde dokunmuş

karşı-devrimci, proleter özlemler açısından bozguncu bir konuşma gibi, oportünist düşünce gösterilerini sergilemektedir.[18] Merkez organların, III. Enternasyonal içerisinde yeralan olaylar ve kuramsal tartışmalar konusunda proletaryayı bilgilendirmeye ilişkin bu ilgisizliği Parti yayınevinin etkinliklerinde de gözlenebilir. O II. Enternasyonal'in düşünce ve görüşlerini yayan değersiz kitapçıklar ya da yazılar basmayı sürdürürken, III. Enternasyonal'in yayınlarını geri çevirmektedir. Bolşevik devrimin anlaşılması açısından vazgeçilmez olan Rus yoldaşların yazıları İsviçre, İngiltere ve Almanya'da çevrilmiş olduğu halde, İtalya'da bilinmemektedir. Lenin'in *Devlet ve Devrim* kitabı, birçokları arasından yalnızca tek bir örnektir. Üstelik, çevrilmiş olan kitapçıklar da öylesine kötü çevrilmiştir ki, gramer hataları ve kaba uyuşmazlıklarıyla, çoğu kez anlaşılamamaktadırlar.

7. Yukardaki çözümleme vazgeçilmez olduğunu savunduğumuz ve Parti üyelerinin kendilerince yürütülmesi gereken yenilenme ve örgütlenme çabasının türünü de ortaya koymuş bulunuyor. Parti, kendi kesin ve ayırdedici karakterini kazanmalıdır. Bir küçük-burjuva parlamenter partiden, işçi devletiyle komünist bir topluma ulaşma savaşımı içinde, devrimci proletaryanın partisi durumuna gelmelidir -kendi doktrini ve taktikleri, sağlam ve sarsılmaz bir disiplini olan, türdeş kaynaşmış bir parti. Komünist olmayan devrimciler Parti'den çıkarılmalıdır ve /parti/ önderliği de, çeşitli eğilimler ve önderler arasında birlik ve denge koruma uğraşından kurtulmuş olarak, tüm çabasını işçi güçlerini savaş düzenine sokmaya hasretmelidir. Ulusal ve uluslararası proleter yaşamdaki her olay önderlikten gelen manifesto ve genelgelerde derhal çözümlenmeli; bunlardan, komünist propaganda için ve devrimci bir bilinç oluşturmakta kullanılabilecek dersler çıkarılmalıdır. Önderlik seksiyonlarla sürekli ilişki içinde kalarak, tüm tezahürleriyle proleter eylemin kumanda merkezi durumuna gelmelidir. Seksiyonlar tüm fabrikalar, şendikalar, kooperatifler ve

[18] 30 Mart 1920'deki bu konuşma "kefaret konuşması" olarak ün kazandı. Bunun teması; burjuvazinin artık yönetemediği, ama proletaryanın da henüz iktidarı almaya hazır olmadığı şeklindeydi - trajedi ve yönetici sınıfların "kefareti" bundan ileri geliyordu.

kışlalarda, Parti'nin düşünce ve taktiklerini kitleler içinde aralıksız yayacak ve endüstriyel ve tarımsal üretimde denetim kurmak için fabrika konseyleri kurulmasını örgütleyecek komünist gruplar oluşturulmasını teşvik etmelidir. Bu gruplar sendikaları, Emek Meclisleri'ni ve Genel Emek Konfederasyonu'nu organik bir şekilde ele geçirmek için gereken propagandayı geliştirecek ve böylece, kitlelerin, politik sovyetler oluşturma ve proletarya diktatoryasını yürütme konusunda yetki vereceği güvenilir öğeler durumuna geleceklerdir. Bütün proletaryanın devrimci eylemini eşgüdümleyebilecek ve kendi merkez yürütme komitesinde merkezileştirebilecek, fabrika, sendika ve kooperatif hücreleri bulunan, kaynaşmış ve oldukça disiplinli bir komünist partinin varlığı sovyetler deneyine girişmek için temel ve vazgeçilmez koşuldur. Böylesi bir koşulun olmaması durumunda, önerilen her deney saçma ve ancak sovyetler düşüncesine kara çalmak isteyenlere yararlı olacağından, reddedilmelidir. Aynı şekilde, küçük bir sosyalist parlamento önerisini de reddetmeliyiz; çünkü bu, parlamento grubu içindeki reformist ve oportünist çoğunluğun elinde, hızla demokratik ütopyaların ve karşıdevrimci projelerin yayılması için bir araç durumuna gelecektir.[19]

8. Önderlik derhal, Sosyalist Parti'nin devrimci hükümet programını hazırlamalı, tasarlamalı ve dağıtmalıdır; hakim sınıf durumuna geldiğinde proletaryanın İtalyan çalışan nüfusunun çeşitli kesimlerini kuşatan tüm asli -ekonomik, politik, dinsel, eğitsel- sorunlara getireceği somut çözümleri formüle etmelidir. Parti'nin güç ve etkinliğinin ancak özel mülkiyete hiç sahip olmayan ve çalışan halkın öteki katmanlarını da kesinlikle proleter olan sınıfın yardımcıları olarak gören sanayi ve tarım işçileri sınıfı üzerinde temellendirildiği düşüncesine dayanan Parti, politik iktidarın devrimci şekilde ele geçirilmesinin açık terimlerle ortaya koyulduğu, sanayi ve tarım proletaryasının

[19] Bu; yasa önerileri hazırlamak ve hükümete baskı yapmak için, sosyalist milletvekillerini ve önemli politik, sendika ve kooperatif örgütlerinden gelen temsilcileri, bir mecliste biraraya getirme önerisi. Böyle bir mecliste, (Parti önderliğinin /direzione/, ya da Ulusal Konseyin tersine) reformistler çoğunlukta olacaklardı.

kendisini hazırlamaya ve silahlandırmaya davet edildiği ve mevcut sorunlara komünist çözüm öğelerinin -üretim ve dağılımda proleter denetim, profesyonel silahlı organların silahsızlandırılması, yerel yönetimin işçi sınıfı örgütlerince denetlenmesi- tasarımlandığı bir manifesto yayımlamalıdır.

9. Bu mülâhazalar temelinde, Torino Sosyalist Seksiyonu bu önerileri tartışmak ve bunları onaylamak için bir araya gelmeye ilgi duyan, öteki seksiyonlardan tüm yoldaş gruplarıyla bir anlayışa ulaşmaya; kısa bir zamanda, proleter taktikler ve örgütlenme sorunlarının tartışılmasına hasredilmiş ve bu arada da, Parti'nin yürütme organlarının etkinliklerini irdeleyecek bir kongreyi hazırlayacak örgütlü bir anlayışa ulaşmaya karar vermiş bulunmaktadır.

SÖMÜRGE HALKLAR*

Bugün, Rus Devrimi'nin tarihsel deneyiminden sonra ve sömürge rejimine tabi halklar arasında yeralan ayaklanmaların sayı ve ölçeğinin artmasıyla birlikte, şu marksist önermeye az çok kesin bir anlam ve önem verme olanağına sahip bulunuyoruz: Proletarya, kendisini özgürleştirerek, kendisiyle birlikte tüm öteki ezilen sınıfları da kurtaracaktır.

Sömürge halkların boyunduruk altına alınması kapitalist sistemin savaş öncesinde ulaştığı gelişme aşamasının karakteristik özelliğiydi. Burjuva devletlerin bu boyunduruğa alma sürecini tamamlama çabaları, emperyalist genişleme çabaları kapitalizmin tarihinde global yangını başlatan evrenin karakteristik özelliğiydi ve bu evre boyunca, sınıf savaşımı ilişkileri altüst oldular, kapitalizmin filizlendirdiği güçler kendi egemenlerini devirme ve kendilerini kurtarma yeteneği kazandılar.

Kendi tarihsel gelişme süreci boyunca, sanayi burjuvazisi şu sorunlara tekrar tekrar yeni çözümler bulmak durumunda kalmıştır: Fabrika için nasıl ucuz fiyata hammadde alınacaktır; ücretleri düşük tutmak için işçi sınıfının kendisini ucuza beslemesi nasıl mümkün kılınacaktır; kırsal nüfusun giderek artan bir bölümünü fabrikalarda sömürmeye olanak verecek bir üretim durumu nasıl yaratılacaktır? Bu sorunlar sanayi burjuvazisi tarafından, çeşitli yeni biçimlerde devlet erkinin kullanılmasıyla; ama her zaman, metropol devletlerin tahakküm sistemi içinde doğrudan sömürgeler, protektoryalar ya da etki alanları olarak birleştirilmiş olan dünya nüfusunun artan bir bölümünün daha

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 26 Haziran 1920, C. II, No. 7. "Siyaset Bakımından Hafta" başlığı altında.*

da amansızca boyunduruk altına alınması temelinde çözülmüştü.

Avrupa ülkelerinde, kent ve kır nüfusu arasındaki orantılar 1870 ile 1914 arasında altüst oldu. 1871'de, Fransa hâlâ ağırlıklı olarak bir tarım ilkesi idi ve yenilgi, hükümet erkinin, orta sanayi burjuvazisi elinden klerikal ve gerici toprak soylularına geçmesine olanak verdi. 1913'de, kırsal nüfus Fransa nüfusunun yalnızca yüzde 40'ını buluyordu ve savaş boyunca bu yüzde daha da azaldı. Savaştan önce, Batı Avrupa'nın bütünü büyük bir sanayi atölyesi durumundaydı: hammaddeler ve gıda maddeleri bakımından sömürge pazarları rekabeti yerel bir özellik durumuna gelmişti ve bu ancak savaşla sona erdi.

Kölece çalıştırılmaya konu olan sınıfların kapitalist sömürülme hiyerarşisi şu tarzda pekiştirilmiş bulunuyordu: Fabrika işçisi, sömürgelerden talan edilen hammaddeleri dönüştürerek ve köleleştirilen köylü sınıfının üretttiği gıda maddeleriyle geçinerek, sermayeye kâr yaratır. Köylü daimi açlık durumuna itilmiştir; çünkü kentler için ucuza gıda-maddeleri ve toprak ağası için de rant üretmek durumundadır. Sömürge nüfus metropol ülkenin çıkarlarına koşulmuştur, sanayi için ucuz hammaddeler üretmek durumundadır -başka deyişle, kendi ülkesinin toprağının ve toprak-altının Avrupa uygarlığı uğruna yoksullaştırılmasına izin vermek durumundadır. Kırsal kitlelerin kentlere, sermayenin doğrudan hizmetine çekilmesinin neden olduğu, metropol ülkedeki tarımsal üretim açığını telafi etmek için ucuz gıda maddeleri üretmek durumundadır. Böylelikle, sömürge halklar bütün kapitalist sömürü üzerinde yükseldiği temel durumuna gelirler. Bu halkların bütün yaşamlarını endüstri uygarlığının gelişimine feda etmeleri gerekmektedir. Bunun karşılığında ise onlar hiçbir şey bekleyemezler; gerçekten de, onlar kendi ülkelerinin doğal kaynaklarından, yani, kendi özerk gelişmeleri için zorunlu olan koşullardan, sistemli bir şekilde yoksun edildiklerini görmektedirler.

Tüm dünya üzerindeki çalışan insanların yaşam gereksinimlerine karşı kapitalizmin bu savaşımı savaş sırasında doruğuna ulaştı; sömürge köylülerinin her şeyleri soyuldu; savaşan Avrupa devletlerinin sonuna dek direnmesine olanak verecek

gıdayı sağlamak için, onlar açlıktan ölümle karşı karşıya bırakıldılar. Rusya'da emperyalist sömürünün bu koşulları devletin kendisi içerisinde yer aldı; proletarya politik iktidarı ele geçirerek ve kendisini özgürleştirerek, köylü sınıfını da kurtardı. Her zaman açlık çekmiş ve açlığıyla, Batı Avrupa'nın kendini daha iyi beslemesine olanak vermiş olan Rus köylüsü, sonunda kendi kendisinin efendisi durumuna geldi ve kendini besledi. Kendi başına bu olgu bile, kendi varoluşu ve gelişmesi için milyonlarca Rus köylüsünün açlığına gerek duyan Batı Avrupa kapitalizminin çıkarlarına öldürücü bir darbeyi temsil etmektedir. Rusya proletaryası Çarlığı devirerek Küçük Asya ve İran halklarını boyunduruk altında tutan en ağır zincirlerden birini parçalamış ve İngiliz sömürge sistemini de ta temellerinden sarsmıştır. Onlar bütün kapitalist sistemin varlığını tartışma içine çekmişlerdir. Bu yüzden, sömürge rejimine tabi halklar arasında yer alan ayaklanmalar aynı zamanda da bizlerin, kendi yüce tarihsel misyonunun bilincinde olarak, kendi özgürlüğünü elde etmek için savaşım veren uluslararası proletaryayla ilgili bu zorlu öndeyilerin gerçek tarihsel önemini, daha büyük bir kesinlikle belirlememize olanak vermektedir. Rus Devrimi, kapitalist ekonomik rejimin ve parlamenter politik rejimin dünya çapındaki yenilgisinin ilk aşamasıdır; Rus çalışan halkının bu kurtarıcı hareketi mutlak ve mükemmel bir devrimin, bütün dünyanın toplumsal çehresini radikal bir şekilde değiştirecek bir devrimin ilk adımı olmuştur.

Müslüman dünyanın Avrupa devletlerine karşı başkaldırısı, peşinde şu sonuçları da getirmiş bulunuyor: Senegalliler Fransa'ya karşı isyan eden dindaşlarıyla savaşmayı reddediyorlar; Hint birlikleri İngilizler için, Mezopotamya ve İran'daki isyancı Müslüman halka karşı savaşmayı reddediyorlar.[20] Tüm ezilen

[20] 1919'da, Türkiye'nin Dünya Savaşı'nda yenilmesi ve Sultan yönetiminin de Türkiye'nin kendisi dışında devrilmesinin ardından, Hindistan'da, başlangıçta Peygamberin doğrudan torunu olarak kabul edilen bir insanın kişiliğinde İslâma hakaretle karşı karşıya kalan Müslümanlardan oluşan ve adına hilafet hareketi denilen bir kitle hareketi ortaya çıktı. İngilizlere yönelik olan hareket daha genel bir anti-emperyalist karakter aldı ve Gandhi ile öteki önderlerce de desteklenerek, Hindu nüfusa da yayıldı. Hareket,

ve sömürülen halkları hareketlendiren olumlu bir tarihsel dürtü işlevi gören Rus Devrimi'nin global yankıları, Arnavutluk'taki Müslüman ayaklanmasıyla birlikte, kendisini İtalya'da da duyumsatmıştır. İngiltere'de, sömürgeleri korumak için imparatorluk askeri güçlerini toplama gibi bir sorun vardır; kendi başına bu olgu bile İngiliz devletine uykusuz geceler geçirtmektedir. İtalya'da, Arnavutluk olayları bir kez daha kargaşa ve açık çatışma durumu doğurmuş bulunuyor.[21]

Sömürge halklarını, şimdiye dek olduğu gibi, aynı ölçüde sömürmenin nasıl sürdürüleceği sorunu, ister istemez, burjuva devletlerin karşısına çıkmıştır; bu, onların çözemeyecekleri bir sorundur. Batı Avrupa, Rusya'yı ablukaya almış ve yerel ulusal pazarlardan çok, İngiltere ve Almanya'yla daha sıkıca bağlantılı olan Rus sanayi sistemini vurmuştur. Petrograd artık büyük bir sanayi kenti sayılamaz ve Rus üretimi de, yavaş yavaş her endüstriyel oluşumun üzerinde yükseldiği temelde, gerçek hammadde merkezlerinde, yeniden kurulmaya başlıyor. Ancak şimdi sömürge ayaklanması, Batı Avrupa kapitalist devletlerinin ablukası anlamında kendi potansiyelini kavramaya başlamış bulunuyor. Sömürge halklar kendilerini yabancı kapitalist sömürüden kurtararak, Avrupa sanayi burjuvazisini hammadde ve gıda maddelerinden yoksun edecekler ve Roma İmparatorlu-

bütün dünyada İngiliz Ordusu'nda hizmet eden tüm Hint birliklerine, buyruklara uymama çağrısı yayınladı. İran'da, Ağustos 1919'da, İngilizler ülkede kendi nüfuzlarını pekiştiren İngiliz-İran Anlaşması'nı müzakere ediyorlardı. İran içerisinde de yaygın bir muhalefet vardı ve bu bağlamda, Hilafet çağrısı ülkede yerleşen Hint birliklerinin olumlu tepkisiyle karşılandı. Benzer olarak, Mezopotamya'da da, bu eski Türk eyaletinin işgal edilmesine -bölge üzerinde bir İngiliz mandası oluşturan Sévres Antlaşması'yla [Ağustos 1920] kısa bir zaman içinde onaylanan bir işgale- karşı bir muhalefet vardı.

[21] Arnavutluk 1912'de, Türkiye'den bağımsızlığını ilân etti, ama Mayıs 1915'de İtalya tarafından işgal edildi. Erken 1920'de, Arnavut isyancılar İtalyan garnizonunu Valona kentini terk etmek zorunda bıraktılar. İtalya'da, birliklerin Arnavutluk'tan çekilmesini isteyen büyük gösteriler oldu. İtalya, Ağustos 1920'de ülkeyi boşaltmak zorunda kaldı.

ğu'nun çöküşünden bugüne dek ayakta kalmış olan uygarlık merkezlerini vuracaklardır.

Bugün kapitalizmin emperyalist evresinin karakteristiği, en uç biçimiyle dünyaya şu iki temel sorunu sunmuş bulunuyor: 1. Tarımı geniş bir ölçekte nasıl sanayileştirmek gerekir; 2. Sanayi uygarlığını bütün dünyaya, sömürgelerin Avrupalılarca ezilmesi biçiminde değil, tüm halkların özerk gelişimi biçiminde, nasıl yaymak gerekir?

Bu iki sorun ancak devrimci proletarya tarafından çözülebilir: yani, herhangi bir mülkiyet ya da ulusal çıkar yükü taşımayan, ama kendi özgürlüğünü hepten genişletmek ve güvence altına almak amacıyla tüm dünya üretici güçlerinin gelişmesinde çıkarı bulunan sınıf tarafından.

İKİ DEVRİM*

Politik erkin her biçimi tarihsel bakımdan ancak gerçek bir ekonomik erkin hukuksal aygıtı olarak algılanabilir ve gerekçelendirilebilir. O ancak, zenginliğin üretim ve dağılım ilişkilerinde verili bir düzen için gelişme koşulu ve savunma örgütü olarak algılanabilir ve gerekçelendirilebilir. Tarihsel maddeciliğin bu temel (ve elementer) kuralı bizim, fabrika konseyleri sorunu çevresinde, organik bir tarzda geliştirmeye çalıştığımız bütün tezler karmaşasını özetlemektedir. Proleter sınıfın gerçek sorunlarını ele alırken, bizim, işçi sınıfı kitlelerinin konseyler yaratma, geliştirme ve eşgüdümlendirme yönündeki geniş hareketinin doğurmuş olduğu olumlu deneyime neden merkezi ve seçkin bir yer vermiş olduğumuzu özetlemektedir. Bu bakımdan bizler şunları savunuyoruz: 1. Devrimin yalnızca, burjuva-devletin politik hükümetinin devrilmesini önerdiği ve başardığı için, yalnızca bu nedenle, komünist olmadığını; 2. Yalnızca, merkezi hükümetin burjuvazinin politik erkini yürüttüğü idari makinenin ve temsili kurumların yıkılmasını önerdiği ve başardığı için, yalnızca bu nedenle, proleter, ya da komünist olmadığını; 3. Halk ayaklanması dalgası iktidarı kendilerini komünist diye niteleyen (ve içtenlikle böyle olan) insanların eline verse bile, yalnızca bu nedenle bunun proleter ve komünist olmadığını. Devrim; ancak, kapitalist sınıfın hakim olduğu toplumun tam yüreğinde gelişen proleter ve komünist üretim güçlerinin kurtuluşu olması ölçüsünde, proleter ve komünist olur. Üretim ve dağılım ilişkilerinde yeni bir düzen - sınıflara ayrılmış bir toplumda olanaksız olan ve bu yüzden de,

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 3 Temmuz 1920, C. II, No. 28.*

sistemli gelişmesi devlet iktidarının sönümlenmesiyle, yani, proleter sınıfı savunan politik örgütlenmenin sistemli olarak dağıtılması ve öte yandan, sonuçta bu sınıfın da insanlık durumuna geldikçe kendisini dağıtmasıyla çakışacak olan yeni bir düzen- kurmak için sabırlı ve yöntemsel çalışmayı başlatabilecek proleter ve komünist güçlerin genişlemesi ve sistemleştirilmesini öne sürdüğü ve teşvik ettiği ölçüde, proleter ve komünist olur.

* * *

Burjuva devlet aygıtını yıkan ve yeni bir devlet aygıtı oluşturan devrim, kapitalizmin ezdiği tüm sınıfları ilgilendirir ve kapsar. Onun dolaysız nedeni; emperyalist savaşın getirdiği kıtlık koşullarında, nüfusun (zanaatçılardan, küçük toprak sahiplerinden, küçük-burjuva entelektüellerden, yoksullaştırılmış köylü kitlelerinden ve ayrıca, geri proleter kitlelerden oluşan) büyük çoğunluğunun artık, gündelik yaşamın temel gereksinimleriyle donatılma konusunda bile bir güvenceye sahip olmayışıdır, bu acımasız olgudur. Bu devrim, ağırlıklı olarak anarşik ve yıkıcı bir karakter kazanma eğilimindedir. Kendisini, herhangi bir somut amacı olmayan şiddetli, muazzam bir öfke patlaması, körlemesine bir patlama şeklinde ortaya koymakta ve ancak, yorgunluk, düşkırıklığı ve açlığın sonuçta, insanları kurulmuş bir düzenin ve bu düzene uyulmasını zorlayacak bir iktidarın zorunlu olduğunun kabul edilmesine zorlaması ölçüsünde, yeni bir devlet erki içerisinde şekillendirecektir.

Bu devrim yalnızca, halkın öfkesinin burjuva devlet aygıtında açtığı yaraları iyileştirmeyi amaçlayan bir kurucu meclis içinde de kendini konsolide edebilir. Sovyetlere -proletaryanın ve öteki ezilen sınıfların özerk politik örgütlenmesine- dek de gidebilir ve bunlar, ekonomik ilişkileri değiştirmek için örgütlenme aşamasından öteye gitmeye cesaret de edemeyebilir, böylece mülk sahibi sınıfların tepkisiyle geriye püskürtülürler. Burjuva devlet makinesinin tam olarak yıkılması ve -mevcut zenginlik ve nüfusun basit bir biçimde dağılıp, ortadan kaybolduğu- daimi bir kargaşa durumunun oluşması herhangi bir özerk örgütlenmeye ulaşmanın olanaksızlığıyla tuzla buz edi-

lene dek, bu böyle sürüp gidebilir. Sonuçta kapitalist gericilik tarafından alaşağı edilene dek, ayakta kalmak ve daha da güçlenmek için gerek duyduğu ekonomik koşulları yaratma yönünde yinelenen ve umutsuz çabalar içinde kendisini tüketen bir proleter ve komünist iktidarın oluşmasına dek de sürüp gidebilir. Bütün bu tarihsel gelişmeleri Almanya, Avusturya, Bavyera, Ukrayna ve Macaristan'da görmüş bulunuyoruz. Yıkıcı bir edim olarak devrimi, komünist model üzerinde toplumun yeniden yapılandırılma süreci olarak bir devrim izlememiştir. Dışsal koşulların -bir komünist parti, burjuva devletin yıkımı, güçlü sendika örgütleri ve silahlı bir proletarya- varlığı bir başka koşulun yokluğunu: gelişme ve büyüme yönünde eğilimli üretici güçlerin var olmasının; proleter kitlelerin kendi politik erklerini ekonomik erkle cisimleştirmeye dönük bilinçli bir hareketinin ve bu proleter kitlelerin fabrikaya proleter düzen getirme, fabrikayı yeni devletin temel biçimi yapma, yeni devleti fabrika sisteminin endüstriyel ilişkilerinin bir anlatımı olarak kurma yönündeki kararlılığının yokluğunu telafi etmeye yetmiyordu.

* * *

O nedenledir ki, biz her zaman, Parti'de mevcut olan komünist nüvenin görevinin belirli bazı noktaları (örneğin, seçimsel abstentionism, ya da, "hakikaten" komünist bir partinin kurulma sorunları) her türlü ölçünün ötesinde büyütmek değil ama, tüm tikel sorunların komünist devrimin organik gelişme sorunları olarak çözülebileceği kitlesel koşulları yaratmaya çalışmak olduğunu savunduk. Aslında, kitleler arasında, komünist parti içerisinde yansıtılması ve kaynaştırılması gerekecek tarihsel inisiyatif ruhu ve endüstriyel özerklik özlemi mevcut değilse, bir komünist partinin (komünizmin söz konusu olduğu yerde düşünen ve kendilerini "pekâlâ" dile getiren doktrinerler ve politikacılar akademisi olarak değil, bir eylem partisi olarak) mevcut olması mümkün müdür? Ve, partilerin oluşumu ve partilerin yansıttığı gerçek tarihsel güçlerin yükselişi bir hamlede olup biten, hiçlikten doğan olaylar değil, ama diyalektik bir sürece göre oluşan olaylar olduğundan; komünist güçlerin bellibaşlı görevi kesinlikle, geliştirilecek ve büyümeleriyle de, pro-

letaryanın politik iktidar üzerindeki dayanağının güvenli ve kalıcı ekonomik temelini yaratacak üretici -özünde, komünist- güçlere bilinç ve örgütlenmeyi götürmek olmayacak mıdır?

Benzer olarak, tüm ezilen sınıfları komünist proletarya çevresinde politik olarak örgütleme göreviyle karşı karşıya olduğu bir zamanda bile Parti burjuva demokrasisinin temsili kurumlarını doldurmak için seçim mücadelesine katılmaktan da uzak kalabilir mi? Bunu /tüm ezilen sınıfları komünist proletarya çevresinde politik olarak örgütlemeyi/ başarmak için, komünist proletarya açısından onun yalnızca, devrimci anlamda bir parti olabileceği açıkken, bu sınıfları demokratik anlamda temsil eden "yönetici" bir parti durumuna gelmesi de gerekmeyecek midir?

Tüm ezilen sınıfların güvenilir "demokratik" partisi durumuna geldiği ve çalışan halkın tüm kesimleriyle daimi bir ilişki içinde bulunduğu ölçüde, komünist parti bütün bu kesimleri, devlet iktidarında kapitalist sınıfın yerini alması gereken yönetici sınıf olarak komünist proletaryayı tanımaya yönlendirir. Burjuva devletin yıkılması olarak devrimin proleter devrimle, yani mülksüzleştiricileri mülksüzleştiren, üretim ve dağılım ilişkilerinde yeni bir düzenin gelişimini başlatması gereken devrimle özdeşleştirilebilme koşullarını yaratır.

Dolayısıyla, kendisini sanayi proletaryasının özgül partisi olarak tasarımladığı ve kapitalizmin gelişmesinin ortaya çıkardığı üretici güçleri bir bilinç ve kesin bir çizgiyle donatmaya çalıştığı sürece, komünist parti komünist proletaryanın devlet erkindeki dayanağı olacak ekonomik koşulları yaratır. Proleter devrimin, burjuva devlete karşı halk ayaklanmasıyla özdeşleştirilebilme koşullarını; bu ayaklanmanın kapitalist toplum içerisinde ortaya çıkmış olan gerçek üretici güçler hesabına bir kurtuluş edimi durumuna gelme koşullarını yaratır.

Tarihsel olayların bu ardarda gelişleri birbirinden ayrı ve bağımsız değildir; neden ve sonuç, etki ve tepki ilişkilerinin birbiri içine geçtiği, tek bir diyalektik gelişme sürecinin momentleridir bunlar. Ama, devrimlerin deneyimi göstermiştir ki, Rusya'dan bu yana, tüm öteki iki aşamalı devrimler başarısızlığa uğramış ve ikinci devrimin başarısızlığı, çalışan sınıfları çöküş ve demoralizasyona itmiştir. Bu ise, burjuva sınıfın güç bakımından

yeniden örgütlenmesine ve yeniden gruplaşmaya çalışan komünist öncülerin sistemli imhasına girişmesine yolaçmıştır.

Komünizm ve tarihsel maddeciliğin temel öğelerini monoton bir şekilde ağızda sakız edip çiğnemekle yetinmeyen, ama savaşım gerçekliğinde yaşayan ve bu gerçekliği, aslında, tarihsel maddecilik ve komünizmin bakış açısından kavrayan komünistler için, proletarya hesabına toplumsal erkin ele geçirilmesi olarak devrim ancak, politik erkin sanayi erkini mümkün kıldığı ve *vice versa* /tersi de geçerlidir/ bir diyalektik süreç olarak algılanabilir. Sovyet; bir fabrika konseyleri sisteminden bir merkezi ekonomik konseye varana dek, komünist ekonomik örgütlenmenin özerk gelişimini sağlayan devrimci savaşım aracıdır. Üretim ve dağıtım için planlar geliştirerek kapitalist rekabeti gereksiz kılmayı başarır. Sanayi alanında üreticinin özerkliğinin bir anlatımı ve komünist ekonomik örgütlenmenin temeli olarak fabrika konseyi; sınıflara ayrılmış toplumun ortadan kaldırılması ve herhangi bir yeni sınıfsal ayrımın "fiziksel açıdan" olanaksız kılınma koşullarını yaratması bakımından, kapitalist düzenle ölümüne girişilen nihai savaşımın aracıdır.

Ama, bu savaşımla yaşayan komünistler için, bu anlayış soyut bir düşünce olarak kalmayacaktır; onları savaşıma, daha büyük bir örgütsel ve propagandif çaba harcamaya itecektir. Endüstriyel gelişme kitleler arasında belli bir derece entelektüel özerklik ve belli bir olumlu tarihsel inisiyatif ruhu oluşturmuş bulunuyor. Proleter devrimin bu öğelerine bir biçim ve örgütlülük kazandırılmalıdır; üretimin denetlenmesi aracılığıyla, onların bütün çalışan kitleler ölçeğinde gelişmesi ve genelleştirilmesinin psikolojik koşulları yaratılmalıdır.

Bir doğmatikler ya da küçük Machiavelle'ler derlemesi değil, devrimci komünist eylemin partisi; proletaryanın tarihsel misyonunun kesin bilincine ve bu misyonu yerine getirmede proletaryaya kılavuzluk etme yeteneğine sahip bir parti; başka deyişle, Fransız jakobenlerini taklit ederek kitlelerin kahramanca girişimlerinden yararlanan bir parti değil, toplumsal ekonominin örgütlenmesiyle, kendilerini politik ve endüstriyel kölelikten özerk olarak, kendi çabalarıyla kurtarmaya çalışan kitlelerin partisi olan bir komünist partinin organik şekilde

yaratılmasını teşvik etmeye çalışmalıyız. Gerçekliği şekillendirebildiği ölçüde, Parti iki devrimin söz konusu olmayacağı; ama burjuva devlete karşı halk ayaklanmasının ulusal üretim aygıtının, plütokratik bir baskı aracından komünist bir kurtuluş aracına dönüşümünü başlatabilecek örgütlü güçlerle bütünleşmesinin koşullarını yaratmalıdır.

BAŞYAZI: 21 AĞUSTOS 1920*

Bu sayıda bir başka sütunda yayınlanan mektubunda, yoldaş D. R. yoldaş Lenin'in Torino hareketi ve *L'Ordine Nuovo* ile dayanışmasını dile getirdiği tezlere atıfta bulunuyor.[22] Yoldaş Lenin şunları söylemektedir: "İtalya Sosyalist Partisi'yle ilgili olarak Üçüncü Enternasyonal İkinci Kongresi; Sosyalist Parti Ulusal Konseyi'ne, partinin Torino seksiyonu adına sunulan parti eleştirisini ve pratik önerileri, 8 Mayıs 1920 tarihli *L'Ordine Nuovo*'da çıkan şekliyle, esas olarak doğru ve Üçüncü Enternasyonal'in temel ilkelerine tümüyle uygun olduğunu kabul eder. Dolayısıyla, Üçüncü Enternasyonal İkinci Kongresi İtalya Sosyalist Partisi'ni, parti çizgisini yeniden düzenlemek ve kendini özellikle de parlamento grubunu, komünist olmayan öğelerden arındırmak amacıyla, bu önerileri ve ayrıca, Komünist Enternasyonal'in iki kongresinin tüm kararlarını tartışmak üzere, özel bir kongre toplamaya çağırır."[23]

Torino Sosyalist seksiyonunun Torino'da yapılması planlanan ve son anda Milano'ya aktarılan Ulusal Konsey'in Nisan toplantısı için hazırlamış olduğu rapor yalnızca *L'Ordine Nuovo* okurları ile, *Sosyalist Parti'nin Yenilenmesine Doğru* kitapçığının bir avuç okuru tarafından bilinmektedir: partinin

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 21 Ağustos 1920, C. II, No. 13.*

[22] D. R., "Moskova'dan Bir Mektup", *L'Ordine Nuovo*, C. II, No. 13.

[23] Lenin, "Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi'nin Temel Görevleri Üstüne Tezler", *Collected Works*, C. 31, p. 199. Lenin'in metni "Sosyalist Parti'nin Yenilenmesine Doğru" makalesine gönderme yapmaktadır [bkz. yukarda, s. 55-59.]

merkez, sorumlu organları bunu hiç dikkate almamışlardır. Oysa tersine, bu rapor Moskova'da, Üçüncü Enternasyonal Yürütme Komitesi'ndeki yoldaşlarca okunmuş bulunuyor; İtalyan Sosyalist Partisi üstüne bir yargıya varmak için bir temel olarak hizmet eden ve olağanüstü bir kongrede tartışılmak üzere yararlı bir temel olarak seçilmiş bulunan rapor budur. Bu rapor Torino metal işçileri grevinin ilk günlerinde; hiç kimsenin, yalnızca basit bir olasılık olarak bile olsa, bir genel grevi henüz öngörmediği bir anda hazırlanmıştır. Bu dönemde, partinin dikkatini olup biten şeylere çekmek için herşeyi yapan, ama başarısız kalan ve Ulusal Konsey'den, İtalyan proleter hareketinin buyrukları konusunda daha fazla anlayış ve daha canlı bir sezgi bekleyen seksiyon, yürütme komitesini sıkıştıran endişe ve kaygı duygusunu yansıtıyordu. Rapor, yazık ki, bugün hâlâ geçerlidir.

O zamanlar, olaylar kapitalistlerin isteklerine göre gelişti ve Torino işçi sınıfı yenildi. Torino seksiyonunun, hareketin önderliğini alma çabaları boşa gitti. Seksiyon, disiplini çiğnemekle, uçarılıkla, anarşizmle suçlandı. Her tür tartışmadan sistemli olarak kaçınıldı. Bu raporu -metal işçileri grevi Piemonte genel grevi olmazdan önce, başka deyişle, merkez organların enerjik bir müdahalesinin hâlâ mümkün ve belirleyici olabileceği bir sırada yazılmış ve partinin dikkatine sunulmuş olan bir raporu- Ulusal Konsey'de tartıştırmak, verilmiş yargılara ve yapılmış suçlamalara geri dönmek anlamına gelecekti; kitlelerin gözünde "yüzünü kızartmak" demek olacaktı.

Bütün bunlar geçmişte kaldı. Bugün, bu olaylar çok uzakta gözüküyor. "Torinolular"a karşı en çok öfkelenenlerden kimileri bile, bugün kafalarını tümüyle değiştirmişlerdir! Ancak, geçen Nisan'da yaşadığımız dramatik günlerin anısından dolayı, Üçüncü Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin yargısının İtalyan partisinin en "seçkin temsilcilerinin" ilân ettiği yargıdan, açıkça hiç itirazsız bir şekilde, çok farklı olduğunu görmek bizleri mutlu etmiştir -seksiyonun tüm yoldaşlarını ve işçi kitlesini de hiç kuşkusuz mutlu edecektir. Uluslararası işçi hareketindeki en yüksek otoritenin onayını almış olan görüşün, kesinlikle, Torinolu "dört başıbozuk adam"ın görüşü olduğunu görmek...

DEMAGOJİDEN NEYİ KASTEDİYORUZ?*

Umanita Nova'nın 19 ağustos tarihli sayısında, Ferrero ve Garino yoldaşlar Torino Sosyalist seksiyonu yürütme komitesi seçimleriyle bağıntılı olarak grubumuzun yayınladığı deklarasyondaki "anarşist ve sendikalistlerin kara ünlü demagojik lafazanlığı"na ilişkin bir değinmeden acı acı yakınıyorlar. Garino ve Ferrero'nun, bu değinmeyi okuduklarında, sabırları tükenmiştir: Fabrika konseyleri gibi kuşkusuz önemli projelerde bizim *demagoglarla*, nasıl olup da güçbirliği yapabildiğimizi soruyorlar. Bizleri bu demagogların, proleter birliğin desteklenmesi bakımından, belki de umulduğundan daha sadık bir çalışma yapmış oldukları gerçeğini dikkate almamakla suçlamaktadırlar (ve bu noktaya, Garino ve Ferrero yoldaşlar, bunların çalışmasının "olsa olsa çok sadık" olduğu yollu parantez içindeki bir sızlanmayı yerleştirmektedirler; buna karşılık, biz de, hep "daha çok" sadakat olup olamayacağını soruyoruz). Son olarak, bizden bu bulanık terimleri açıklığa kavuşturmamızı ve bunları daha kesin bir duruma getirmemizi istiyorlar. Şimdi, böylesi bir netleştirme bizim "diktatoryal" eğilimlerimize bağlanmalıdır. Biz işçi sınıfının ancak, bir "diktatorya" döneminden, bir kısıtlamalar döneminden, işçi devleti olarak karakterize edilen bir dönemden geçerek kurtuluşuna ulaşacağına derinden inanıyoruz.

Savaş, toplumu öylesi bir barbarlık ve demoralizasyon durumuna sokmuş, öyle çok yıkım üstüne yıkım getirmiş ve öy-

* *"Torino Sosyalist Seksiyonu Komünist Eğitim Grubu", Avanti!, Piemonte baskısı, 29 Ağustos 1920, C. XXIV, No. 217.*

lesine bir alçaklık ve korkaklıklar selini başıboş bırakmıştır ki, ancak genç ve enerjik bir sınıf, işçi sınıfı gibi, disiplin ve özveri ruhu bakımından zengin olan bir sınıf, düzeni yeniden kurabilirdi. O ancak kendi örneğiyle ve komut verme yeteneğiyle, devlet erkini sımsıkı kendi ellerinde tutarak, üretim ve değişim aygıtına halkımızı besleme, giydirme ve barındırma yeteneğini geri verebilecektir. İşçi sınıfının politik önderi olarak ortaya çıkmak isteyip, bu koşullarda ve böyle bir görünüm karşısında, işçi devletinin bir zorunluluk olmadığını ileri süren bir kimse; "birey ya da grup inisiyatifi"nin yeterli olduğu, "halk"ın kendi başına idare edeceği, tercihin (Macaristan'da olduğu gibi) bir burjuva diktatoryası ile özgürlük arasında olduğu inancına bağlanmaya yatkın ve dışarda da bunu yayan bir kimse; böyle bir kimse, bizce, politik düzeyde, tifüse yakalanmış bir kişiye arpa suyundan yapılmış ilaç veren bir şarlatana denk düşmektedir. Anarşistler marksist komünistlere, onları bir maskara durumuna koyma anlamına gelen "diktatoryal" yaftasını yapıştırıyorlar. Öyleyse, marksist komünistler de anarşistlere neden demagog demesinler? Yoksa, anarşistler (en azından, onlardan kimileri, hatta birçokları) iyi niyetli oldukları için mi? Sınıf açısından, bir yenilginin kötü ya da iyi niyetten ileri gelmesi pek önemli değildir. Önemli olan, yenilmemektir. Önemli olan, kurtuluşu kazanmaktır ve böylelikle de, sınıfları -dolayısıyla devleti- hepten ortadan kaldırabilmektir. Köylüler vebanın kötü bir "toz"dan ileri geldiğine inanır ve büyücülüğe ya da "veba-yayıcı"yı öldürmeye başvururlar:[24] Şarlatan ise tifüs için arpa suyu önerir. Politik düzeyde, marksist komünistler kapitalizm vebasına ve tifüsüne karşı etkili çareler örgütlemeye bakıyorlar. Onların "sıhhi" propagandasına karşı çıkan bir kimse, kötü "tozlar"a inanan birine şarlatan mı, yoksa bir köylü mü denilmesi gerekeceğini soruyor.

Bizim genelde amarşist hareket üstüne bakış açımız budur: Bizim, propagandistler ve politikacılar olarak anarşistler üstüne yargılarımızı bu desteklemelidir. Bireyler açısından ise, soru farklıdır. Birey olarak, Garino ve Ferrero iki işçidir, mesleki ba-

[24] 17. Yüzyıl'da Milano'da, Untori'nin duvarlara zehirli tözler bulaştırarak veba yaydığından kuşkulanılıyordu.

kımdan iki yetkin işçidir, işçi sınıfı davasının iki içten ve sadık militanıdır. Bizce, onların etkinliği gerçek ve somut olduğu sürece, onların anarşist olmaları pek önemli değildir. Tarihin yaratılmasında tüm işçiler "özgürlükçü"dür ("liberter"). Bolşevik yöntem de "özgürlükçü"dür. Rus işçileri komünizm yolunda, "özgürlükçü" bir temel üzerinde ilerliyorlar. "Komünist Cumartesi" devrimci ruhun özgürlükçü, kendiliğindenci bir ürünüdür, yoldaş Lenin bunu böyle yüceltiyordu.[25] Torino'daki fabrika konseyleri işçi sınıfının "özgürlükçü" bir yaratımıdır; onlar kendi iç gelişme yasalarına uyuyorlar ve proletaryanın yaşamsal bir gereksinimine yanıt verdikleri ölçüde, fabrika işçileri sınıfında varolan güçlerin ve isteklerin tarihsel anlatımını temsil ettikleri ölçüde, yaşamsal ve canlıdırlar. Marksist komünistler, idari ya da yasamacı araçlarla tarihsel yaratıma inanmazlar. İşçi devleti proleter devrimin Kamu Güvenliği Komitesi'dir. İşçi sınıfı açısından, onların kendi kentlerinin yapımı doğrultusunda çalışabileceklerinin güvencesini temsil etmektedir. Bir anarşist ile bir marksist komünist arasındaki fark nedir? Anarşist, konuşmazdan önce diline bakan bir kimseye benzer. Kendi politik programını, ancak bir programa indirgenemediği ölçüde varolan özgürlüğe dayandırır. Başka deyişle, özgürlüğü şansla karıştırır ve bu yüzden, ideolojik bakımdan, Hıristiyan ya da burjuva liberalden farklı değildir. Marksist komünist ise tarihsel maddecidir: onun için özgürlük, özgürlüğün elde edilebileceği koşulların örgütlenmesi demektir. Bu yüzden, işçi sınıfı açısından bu özgürlük şu anlama gelir: 1. Burjuva sınıfın, proletaryanın yaratıcı emeklerini sabote edemeyeceği ve iktidarı yeniden kazanma umudunu yitireceği koşulları örgütleme -bu da, bir proleter devletin örgütlendirilmesine gelip dayanır; 2. Bütün ulusal ve uluslararası sanayii ağır sanayi modeli üzerinde örgütleme, yani, -ancak, herkes "mülk sahibi" olduğu ölçüde, bir "mülk sahibi" olabilen- proleterin yaşam tarzını evrenselleştirme. Anarşist olmaktan önce, Garino ve Ferrero iş-

[25] Subbotniki (Komünist Cumartesi hareketi) 1919 yazında ortaya çıktı. İşçiler; kendi cumartesilerini (normalde tatildi), iç savaşın ihtiyaçlarını karşılamak üzere, gönüllü ücretsiz çalışmak için ayırmaya çağrılıyorlardı.

lerin bizim dediğimiz gibi olması gerektiğini ve başka türlü de olamayacağını kendi içlerinde *duyumsayan* proleterler ve fabrika işçileridirler. Öyleyse, onlar içtendir ve sadıktır -onlarla neden güçbirliği yapmayalım ki? Tarihin "determinizmi"nin, verili bir anda, onların politik demagojisinin cilasına nüfuz edeceğini ve onları (kendiliğindenci bir tarzda, özgürlükçü bir şekilde, içsel kanaatin bir sonucu olarak) işçi devletini sadakat ve içtenlikle desteklemeye götüreceğini umuyor ve buna güveniyoruz.

KOMÜNİST PARTİ*

• I •

Sorel'den bu yana, modern proleter hareketi değerlendirirken ilkel Hıristiyan topluluklarına atıfta bulunmak adet olmuştur. Tıpkı, "marksistler"in saçma ideolojik iddialarından Karl Marx'ın sorumlu olmaması gibi, İtalyan hayranlarının entelektüel zavallılığı ve hamlığından da hiçbir şekilde Sorel'in sorumlu olmadığı hemen söylenmelidir. Tarihsel araştırma alanında, Sorel bir "buluşçu"dur. Taklit edilemez; kendi tutkulu tilmizlerine, yararlı ferasetler kazandırmak için herhangi bir kimse tarafından, herhangi bir zamanda, mekanik bir şekilde uygulanabilecek bir yöntem vermiş değildir. Marksist doktrin açısından olduğu gibi, Sorel açısından da, Hıristiyanlık kendi gelişiminin doruğunda bir devrimi; yani, gidebildiği ölçüde, yeni ve özgün bir ahlâksal, hukuksal, felsefi ve sanatsal ilişkiler sistemi yaratılmasına varana dek, gidebilmiş bir devrimi temsil eder. Bu sistemin, *her* devrimin ideolojik çerçevesini oluşturması gerektiğini varsaymak Sorel'in tarihsel sezgisine kabaca ve ahmakça ihanet etmektir. Bu sezginin ortaya çıkarabildiği tek şey; eğer proleter devrimin modern sanayi toplumu içerisinde içerildiği (Sorel açısından olduğu gibi) doğruysa ve ayrıca eğer, devrimci sınıfın karakteristiği olan canlı ve mutlak olarak yeni bir insani ilişkiler sistemine ait yeni bir kurallar takımının bundan doğacağı doğruysa, varolması *gereken* proleter uygarlık "tohumları" üstüne bir dizi tarihsel araş-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 4 Eylül 1920, C. II, No. 15 ve 9 Eylül 1920, C. II, No. 17.*

tırmadır. Öyleyse, ilk Hıristiyanlara zıt olarak işçilerin, kendi yaşam-tarzları bakımından dürüst, oturmuş ya da özgün olmadığı yollu açıklamaya ne anlam verilebilir? "Torino metal-işçileri"nin tümünü her gün kızarmış piliç yiyen, her gece genelevlerde içki içen, ailelerine sevgi beslemeyen ve kendi güzellik ve ahlâk ülkülerini sinemaya ve burjuva tarzı taklitle doyumsatmaya bakan bir çeşit zalimler güruhu olarak gören özensiz genelleştirmeyi bir tarafa bırakırsak, bu özensiz ve çocuksu genelleştirmeyi bir tarafa bırakırsak; bu açıklama hiçbir şekilde, tarihsel bir yargı için bir öncül olarak hizmet edemez. Tarihsel bakımdan bu, şu açıklamayla eşdeğerdedir: Modern Hıristiyanlar piliç yedikleri, fahişelerle yattıkları, içki içtikleri, sahte tanık götürdükleri, zina yaptıkları, vb., vb. için; keşişlerin, martirlerin ve azizlerin bir zamanlar yaşamış olduğu da bir söylence olsa gerekir. Tek sözle, geçmiş tarihsel fenomenlerin amaçları, sezgileri ve biçimleriyle (metaforik şekil dışında) kesin olarak karıştırılmaması ve karşılaştırılmaması gereken amaçlar, sezgiler ve biçimlerde tezahür eden özgürlüğün gelişimi gibi; her tarihsel fenomen de kendi özgül karakteristikleri, kendi güncelliği bağlamında incelenmelidir.

Hıristiyan ve komünist devrimler gibi, halk kitlelerinin en derin ve en geniş kuytuluklarındaki hareketlilikten doğan ve ancak böyle doğabilen her devrim, varolan toplumsal örgütlenme sistemini parçalamadan ve yıkmadan yapamaz. Bugün hiçbir iradeye ve hiçbir güce sahip olmayan sayısız kalabalıklar, sonunda, tarihsel yıkım ve yaratma arenasına girdiklerinde, bunun dolaysız sonuçlarının ne olacağını kim tahayyül edebilir ve öngörebilir? Böyle bir "iradeyi" ya da "iktidarı" hiç yaşamamış olduklarından, bu kalabalıklar, kendi kazanmış oldukları irade ve iktidarın her kamusal ve özel edimde tezahür etmesini görme iddiasında bulunacaklardır. Onlar şimdi varolan herşeyi gizemsel biçimde hasım görecekler ve bunu bütünüyle yıkmaya çalışacaklardır. Ama, böylesine sıcak bir fırında hangi duyguların, tutkuların, inisiyatiflerin ve meziyetlerin şekillendirileceği üstüne tek bir kesin hipotezi böylesine şansa bırakmayı olanaksız kılan da, devrimin bizzat bu enginliği, onun öngörülemezliği, onun sınırsız özgürlüğüdür. Bugün varolan her şey, bugün kendi irademizin ve gücümüzün dışında bu-

lunduğunu gördüğümüz her şey -bütün bunlar ne şekilde değişebilir? Böylesine gergin bir yaşamın her günü, bir devrim olmayacak mıdır? Halk kitlesinin tümünde eşzamanlı bir şekilde yer alırsa, bireysel bilinçteki her değişme tahayyül bile edilemeyecek yaratıcı sonuçlar getirmez mi?

Mevcut gözlemleme temelinde, ahlâk ya da duygu diyarındaki hiçbir şey önceden görülemez. Yalnızca bir duygunun -işçi sınıfını karakterize etmeye başlamış olan değişmez bir özelliği- bugün varolduğu kanıtlanabilir: dayanışma duygusunun. Ama, bu duygunun enginliği ve gücüne ancak, halkın zayıf tarihsel öngörü yeteneğinin az-çok doğru olarak kestirebileceği bir zaman dönemi için direnme ve özveri istencinin ayakta tutulması olarak güvenilebilir. Bunlara, herhangi bir zamansal direniş ve özveri sınırı belirlemenin olanaksız olacağı devrimci yaratım döneminde ve yeni toplumun kurulması sırasında, tarihsel iradenin ayakta tutulması olarak güvenilemez ve dolayısıyla, bunlar güvenceye bağlanamazlar. O zaman, üstesinden gelinmesi gereken hasım artık proletaryanın dışında bulunmayacaktır; artık, sınırlandırılmış ve denetlenebilir bir fiziksel, dışsal güç olmayacaktır Sınıf savaşımı diyalektiğinin içselleştirilmiş olduğu ve her bireysel bilinçte, yeni insanın, edimi bakımından, pusuda yatan "burjuva"yla savaşmak durumunda olduğu bir zamanda, düşman, proletaryanın kendisi içerisinde, onun bilisizliğinde, gevşekliğinde, onun sıkıcı anlayış kıtlığında yatacaktır. Dolayısıyla, işçilerin meslek birliği, proleter dayanışmayı pratikte gerçekleştiren ve onu disipline eden bu organ, uygarlığın geleceği ile ilgili öngörüler için bir model ve temel olarak hizmet edemez. Özgürlüğün büyümesini esinlendirecek öğelerden yoksundur. Genel gelişmelerin bir sonucu olarak, radikal değişiklikler geçirmesi mukadderdir. O belirlenmiştir; belirleyici değildir.

Şimdiki aşamada, proleter hareket maddesel şeylerin ve fiziksel güçlerin örgütlenmesinde bir devrim yapmaya çabalıyor. Onun karakteristik özellikleri, kitleler arasında genel olan ve onların istencini beslemekten sorumlu bulunan duygu ve tutkular olamaz. Proleter devrimin karakteristik özellikleri ancak, varlığını ve gelişimini proletaryanın bir devlet kurma, varolan fiziksel güçler şebekesini sistemleştirme ve halk özgürlüğünün

temellerini atma iradesini disiplinli bir şekilde örgütlemesine borçlu olan işçi sınıfı partisinde, komünist partide aranabilir.

Şimdiki dönemde, komünist parti ilkel Hıristiyanlığın dinsel topluluklarıyla ciddi biçimde karşılaştırılabilecek biricik kuruluştur. Partinin uluslararası bir düzeyde varolması ölçüsünde, karşılaştırma rastlantıya bırakılabilir ve Tanrı Kenti'nin militanları ile İnsan Kenti'nin militanları arasında yargıda bulunma ölçütü oluşturulabilir. Komünist, katakomplarındaki Hıristiyandan hiç de aşağı kalmaz. Tam tersine! Hıristiyanlığın kendi taraftarlarına vaad ettiği tanımlanamaz son; düşündürücü gizemliliği içinde, kahramanlık, martirlik özlemi, kutsallık için sık sık yapılmış bir gerekçelendirmedir: ilahi ödüllendirmeye ve sonrasız bir mutluluğa inanan bir kimsede, bir özveri ruhu uyandırma kararlılığı ve büyük insani karakter rezervleri oluşturma gereği yoktur. Ama, fabrikadaki sekiz saatlik çalışmadan sonra, hafta hafta, ay ay, yıl yıl, hiçbir ödül beklemeksizin, sekiz saatini de Parti'ye, sendikaya ya da kooperatife veren komünist işçi, bu komünist işçi insanlık tarihi açısından, kendi gizli ayin toplantısına katılmak için her tür riske giren köleden ya da zanaatçıdan çok daha büyüktür. Aynı şekilde, Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht de en büyük Hıristiyan azizlerinden çok daha büyüktürler. Onların davası somut, insani ve kısıtlı olduğu içindir ki, işçi sınıfı savaşçıları Tanrı savaşçılarından daha büyüktür: belirgin bir amaca sahip olmasından dolayı, onların iradesini ayakta tutan ahlâksal güçler çok daha büyüktür.

"Patron" ("master") -tüm toplumsal değerlerin ölçüsü- durumuna geldiği ölçüde, her gün makinesi başında sekiz saat mesleğinin alışılagelmiş hareketlerini tesbih çekmek kadar monoton bir şekilde yinelemeye adeta mahkûm olan işçinin duyguları nasıl bir genişleme gücü kazanacaktır? Kendi pratik etkinliğinin nasıl ve nedeni konusunda tam bir bilisizlik içinde iş görmeye itildiği koşullarda bile, işçinin düşünmeyi hâlâ başarabiliyor olması kesinlikle bir mucize değil midir? Her gün yorgunluğa, can sıkıntısına ve kendi iç yaşamını mekanize etme ve böylece de katletmeye çabalayan bir işin tekdüzeliğine karşı savaşım vererek, kendi düşünsel özerkliği ve düşüncelerle uğraşma özgürlüğünü kuşanan işçinin bu mucizesi; bu mucize komünist partide, savaşım iradesinde ve (komünist partide dile getirilen) devrimci yaratıcılıkta örgütlendirilmiştir.

Fabrikadaki işçi yalnız bir yürütme işlevi yerine getirir. Genel emek ve üretim sürecini izleyemez. Hareket etme yeteneğiyle bir çizgi oluşturan bir nokta değildir; belirli bir yere iliştirilmiş bir toplu iğnedir ve çizgi, bir yabancının kendi amaçlarına göre düzenlediği bir iğneler ardışıklığından oluşur. İşçi, kendisinin bu varoluş tarzını yaşamının her noktasına taşıma eğilimindedir. Her defasında, kendisine yabancı olan bir iradenin yol gösterdiği bir "kitle", bir maddesel yürütücü (executor) rolüne kolayca ayak uydurur. Entelektüel bakımdan tembeldir; kendi dolaysız ufkunun ötesine bakamaz ve bakmak da istemez, bu yüzden önderlerini seçerken belirli ölçütlerden yoksun kalır ve kendisinin vaadlerle kolayca kandırılmasına izin verir. İstediği bir şeyi, çok çaba sarfetmeksizin ya da fazlaca düşünmeksızın elde edebileceğine inanmaktan hoşlanır. Komünist parti, *işçinin yürütücüden inisyatöre, kitleden öndere ve rehbere*, kasdan beyin ve amaca dönüştürüldüğü, içsel kurtuluş sürecinin tarihsel biçimi ve aracıdır. Komünist parti kurulduğu zaman, filizlenecek ve ancak işçi devletinin gerekli maddesel koşulları örgütlemesinden sonra tam doruğuna ulaşacak bir özgürlük tohumu da atılmış olur. Klasik çağların köle ya da zanaatçısı; hepsi aynı babanın çocukları olduklarından bir eşit, bir kardeş olmanın somut deneyimine sahip bulundukları bir Hıristiyan topluluğu içinde yer alarak, "kendini tanır" ve kurtuluşuna ulaşırdı. Benzer olarak, işçi de komünist parti içindeki yerini alır ve orada, özgün yaşam tarzları "keşfeder" ve "icat eder", dünya etkinliğine "bilinçli bir şekilde" katılır, düşünür, öngörür, sorumluluk kazanır, örgütlenen biri olmaktan çok örgütleyici biri durumuna gelir ve bundan böyle, halk kitlesini ileriye iten ve çeken bir öncü misyonunu duyumsar.

Komünist parti salt örgütsel bakımdan bile, kendisinin proleter devrimin tikel biçimi olduğunu göstermiş bulunuyor. Geçmişte hiçbir devrim partilerin varlığını gerektirmemiştir; bunlar burjuva devrimden sonra ortaya çıktılar ve parlamenter demokrasi alanında bir gerilemeyi yaşadılar. Kapitalizmin, daha sonra denetlemeyi başaramayacağı güçler yarattığına ilişkin marksist düşünce bu alanda bile doğrulanmış bulunuyor. Demokratik partiler, meziyetli politikacılar seçme ve seçimlerde onların başarısını sağlama işlevi gördüler. Bugün, devlet adam-

ları bankalar, büyük gazeteler, sanayi dernekleri tarafından oraya getiriliyor. Partiler birçok kişisel kliğe ayrılmıştır. Sosyalist partilerin yıkımlarından sonra ortaya çıkan komünist parti, kendi demokratik ve parlamenter kökenlerini reddediyor ve şimdi tarihte daha önce hiç görülmemiş olan asli özelliklerini ortaya seriyor. Rus Devrimi, komünist partide örgütlenmiş insanların gerçekleştirdiği bir devrimdi: onlar bu partide kendileri için yeni bir kişilik şekillendirdiler, yeni duygular kazandılar ve amacı, tüm insanlığın peşinden koştuğu evrensel bir bilinç durumuna gelmek olan bir ahlâk yarattılar.

• II •

Politik partiler toplumsal sınıfların yansıması ve nomenklaturasıdır. Onlar doğar, gelişir, geriler ve savaşıma katılan toplumsal sınıfların çeşitli katmanları kendi gerçek tarihsel anlamları bakımından dönüşümler geçirdikçe, kendi varoluş ve gelişme koşullarının radikal biçimde değiştiğini gördükçe, kendilerine ve kendi yaşamsal çıkarlarına ilişkin daha büyük ve daha net bir bilinç kazandıkça da, kendilerini yenilerler. Ulusal ve uluslararası üretim ve değişim aygıtının yapısını derin biçimde değiştirmiş olan emperyalist savaşın bir sonucu olarak, şimdiki tarihsel dönemin karakteristiği durumuna gelmiş olan şey, parlamenter demokrasi alanında ortaya çıkan geleneksel politik partilerin sönükleşmesindeki ve onların yerini yeni politik örgütlerin almasındaki hızlı değişimdir. Bu genel süreç kendisini, eski sınıfların ve gruplaşmaların kabuk değiştirmesinde ve bütün devlet toprağı ve sık sık da, kapitalist tahakküm (dominion) toprağı üzerinde koskoca nüfus katmanlarının, bir durumdan bir başkasına, başdöndürücü biçimde geçişlerinde gösteren, kendine özgü bir amansız iç mantığa tabidir.

Köylü sınıfı gibi, kendisini ayrımsallaştırmada tarihsel bakımdan en uyuşuk ve en yavaş olan toplumsal sınıflar bile, toplumsal bedeni çözen bu ayıraçlar mayasından bağışık kalamamışlardır. Gerçekten de, bu sınıflar geçmişte ne denli uyuşuk ve gecikmeli davranmışlarsa, bugün de o denli hızlı bir biçimde, sınıf savaşımının diyalektik olarak uç biçimlerine doğru, iç savaşa ve ekonomik ilişkilerin kurtuluşuna doğru, ileri

atılıyorlar. İtalya'da, kırsal sınıfın güçlü bir partisinin, Halkçı Parti'nin, iki yıl içinde adeta hiçlikten ortaya çıktığını görmüş bulunuyoruz. Başlangıçta, *latifundist* barondan ortaboy toprak sahibine, küçük toprak sahibinden kiracı çiftçiye, ortakçıdan yoksul köylüye dek, tüm kırsal toplum katmanlarının ekonomik çıkarlarını ve politik özlemlerini temsil etme iddiasındaydı. *Latifundist* baronların, büyük orman sahiplerinin, büyük ve orta toprak sahiplerinin -kırsal nüfusun ufacık bir azınlığının- temsilcilerinin ezici ağırlıkta bulunduğu blok listelerle, Halkçı Parti'nin parlamentoda yaklaşık 100 sandalye kazandığına tanık olduk. Halkçı Parti içerisindeki eğilimler arasında iç savaşımların nasıl birdenbire patladığını görmüş bulunuyoruz ve şimdi bunlar spazmodik duruma gelmiştir -bu savaşımlar partinin değişen seçim desteğinin bir yansıması olmaktadır. Küçük toprak sahipleri ve yoksul köylülerin geniş kitleleri artık, orta ve büyük toprak-sahiplerinin, çıkarlarını elde etmesine olanak verecek edilgen piyade kitlesi olmakla yetinemezlerdi: onların enerjik baskısı altında, Halkçı Parti sağ ve sol kanatlara ve bir merkeze bölündü. O zaman gördük ki, *popolari*'nin aşırı solu yoksul köylülerin baskısı altında, devrimci bir duruş benimsemiş ve aynı zamanda geniş köylü kitlelerinin de temsilcisi durumuna gelen Sosyalist Parti'yle rekabete girişmiştir. Halihazırda, parlamento fraksiyonu ve Merkez Komitesi'yle, artık kendi seçmen kitlesinin ya da beyaz birliklerde[26] örgütlenmiş güçlerin yeni kazanılmış özbilincini ve çıkarlarını temsil etmeyen Halkçı Parti'nin parçalanışına tanık olmaktayız. Şimdi bunları; onların denetimini yitirmek istemeyen, onları parlamentodaki legal eylemlerle aldatamayan ve bu yüzden de, şiddetli bir savşıma ve yeni politik hükümet kurumları oluşturmaya yönelen uç eğilimler temsil etmektedir.

Köylülüğün çıkarlarını temsil etmeye çalışan bir başka politik akım içerisinde de aynı hızlı örgütlenme ve daha da hızlı çözülme sürecine tanık olmaktayız -savaş emeklileri derneğinde. Bu; İtalyan kırlarını tüketen ve orta ve kuzey İtalya'daki devasa grevlerde, Apulia'daki büyük malikânelerin ele geçirilmesi ve

[26] "Kızıl" birliklerin karşısında yer alan Katolik birlikler.

dağıtılmasında, feodal şatolara saldırılarda ve Sicilya kasabalarında yüzlerce, binlerce silahlı köylünün ortaya çıkmasında tezahür eden, korkunç iç bunalımın bir yansımasıdır.

Kırsal sınıfların bu derin hareketliliği demokratik parlamenter devletin çerçevesini, ta temellerine dek sarsıyor. Politik bir güç olarak, kapitalizm fabrika sahiplerinin birliktelikleri somutlaştırmaya indirgenmiştir. O artık, ideolojisiyle kentlerde ve kırlardaki küçük-burjuva katmanları da kucaklayan ve böylece, geniş tabanlı bir legal devletin sürekli ayakta kalmasını sağlayan bir politik partiye sahip değildir. Aslında, kapitalizm politik temsilcilerini bugün yalnızca büyük gazetelerde (400.000 baskı; bin seçmen) ve, bir oluşum olarak, geniş halk kitlelerinin eylem ve tepkilerinden bağışık bulunan ama, ülkede otorite ve saygınlıktan da yoksun olan senatoda bulabiliyor. Dolayısıyla, kapitalizmin politik erki, giderek daha çok, ordunun üst katlarıyla, Kraliyet Muhafızları'yla ve herbirisi birer İtalyan Kornilov'u ya da Bonaparte'ı olmayı özleyen, Silah Bırakışımı'ndan bu yana ortaya çıkmış maceracılar sürüsüyle özdeşleşme eğilimine giriyor. Bu yüzden, kapitalizmin politik erki bugün ancak bir askeri *coup a'état*'ta (hükümet darbesi) ve elde kılıç, komşu ülkeleri yağmalayarak ekonomiyi canlandırmak için, insanlıktan çıkarılmış İtalyan kitlelerini harekete geçirecek demir bir nasyonalist diktatorya dayatma girişiminde dile getirilebilir.

Bir yönetici sınıf olarak burjuvazi tükenmiş ve aşınmış bulunduğundan, bir üretim ve değişim tarzı olarak kapitalizm de tükenmiştir ve köylülük içerisinde, devlet yaratabilecek birleşik bir politik güç olmadığından, işçi sınıfı kaçınılmaz olarak, tarih tarafından bir yönetici sınıf sorumluluklarını üstlenmeye davet edilmiş bulunuyor. Ancak proletarya güçlü ve saygın bir devlet yaratabilir; çünkü o, kapitalizmin 1914-18 emperyalist savaşında ulaştığı gelişme evresinde, komünizm için kendi zorunlu öncül ve koşullarını bulan bir ekonomik yeniden yapılandırma programına sahiptir. Ancak proletarya, yeni bir kamu otorite organı, sovyet sistemi yaratarak, akışkan ve sıcak işçi kitlelerine dinamik bir anlatım verebilir ve üretici güçlerin genel çalkantısına bir düzen getirebilir. Yeni toplumsal düzeni oluşturacak ve bu yeni özgün tarihsel dönemin hem inisyatörü,

hem de kahramanı olacak, kendi tarihsel misyonunun kesin bilincinde olan proleter öncünün bir ifadesi olarak, bir komünist parti kurma sorununun böylesi bir dönemde ortaya çıkması bütünüyle doğaldır ve tarihsel bakımdan açıklanabilir.

İtalyan işçi sınıfının geleneksel politik partisi, Sosyalist Parti bile tüm birliktelik biçimlerinin çözülmesi sürecinden, içinde bulunduğumuz dönemin karakteristiği olan bu süreçten kaçamamıştır. Dünya Savaşı'nın patlamasından şimdiye dek, bizim birlikteliğimizin organlarını denetleme görevinde olan insanların büyük tarihsel hatası; onların, iç çözülme karşısında partinin eski yapısını koruyabilecekleri inancını taşımalarıydı. Aslında, gelenekleri bakımından; onu oluşturan çeşitli akımların tarihsel kökenleri bakımından; onun Genel Emek Konfederasyonu'yla, örtük ya da belirtik, bağlaşma paktı (her kongrede, konseyde ya da yetkili mecliste sendika bürokratlarına haksız bir güç ve etki kazandırma sonucunu taşıyan bir pakt) bakımından; parlamento grubuna verilen sınırsız özerklik (ki bu da, milletvekillerine kongrelerde, konseylerde ve üst kademe tartışmalarında, sendika bürokratlarının yararlandıklarına benzer ve o ölçüde haksız bir güç ve etki kazandırmaktadır) bakımından; bütün bunlar bakımından, İtalyan Sosyalist Partisi İngiliz İşçi (Labour) Partisi'nden farklı değildir. Ancak, programında yer alan genel açıklamalar bakımından devrimcidir. Bir partiler konglomerasıdır (yığışımıdır). Yavaş ve gecikmeli olarak hareket etmektedir ve böyle hareket etmeden de edemez. Politik yeteneği ya da ciddiyeti olmayan maceracılar, kariyeristler ve tutkulu adamlar için kolay bir lokma olmak gibi, daimi bir riskle karşı karşıyadır. Heterojen karakteri ve "kapatmaya dönmüş hizmetçi"[27] kadar yıpranmış ve sabote edilmiş yapılanmasındaki sayısız sürtüşme kaynağı nedeniyle; olayların aralıksız baskısının kendisinden beklediği devrimci eylemlere girişme ve yürütme yükü ve sorumluluğunu üstlenecek bir konumda asla olmamıştır. İtalya'da, kitlelere yol gösteren ve eğitenin, Parti değil; işçi sınıfı partisini sürükleyen ve "eğiten"lerin, kitleler olması gibi bir tarihsel paradoksun açıklamasını da burada bulmaktayız.

[27] Serve-padrone: bkz. yukarda not 3.

Sosyalist Parti, kendisini marksist doktrinler taraftarı diye nitelemektedir. Bu yüzden, Parti'nin bu doktrinlerde, olaylar kargaşası içerisinde kendisine yol gösterecek bir pusulaya sahip olması beklenmelidir. Marksist diyalektiğin akıllı taraftarlarını karakterize eden tarihsel öngörü yetisine sahip olması beklenmelidir. Bu tarihsel öngörüye dayalı genel bir eylem planına sahip olması ve savaşımına katılmış olan işçi sınıfına açık ve kesin buyruklar verecek bir konumda bulunması beklenmelidir. Oysa, İtalya'da marksizmin savunucusu olan Sosyalist Parti -tıpkı, İtalyan nüfusundaki en geri sınıfları temsil eden Halkçı Parti gibi- kitlelerin tüm baskılarına açık durumdadır. Kitleler kaydıkça ve renk değiştirdikçe, o da kaymakta ve renk değiştirmektedir. Kitlelerin rehberi ve yönlendiricisi olduğunu ilan eden bu Sosyalist Parti aslında, kitlelerin kendiliğindenci bir şekilde gerçekleştirdikleri işlemleri kaydeden, sefil bir yazmandan başka birşey değildir. Kendisini işçi sınıfının önderi olarak ilan eden bu zavallı Sosyalist Parti, proleter ordunun yük treninden başka bir şey değildir.

Sosyalist Parti hesabına bu tuhaf davranış, işçi sınıfının politik partisinin bu garip durumu henüz bir kargaşaya neden olmadıysa bunun nedeni, işçi sınıfı saflarında -kent Parti seksiyonlarında, birliklerde, fabrikalarda ve köylerde- kendi tarihsel rollerinin bilincinde olan enerjik; etkinliklerinde enerjik ve uyanık, çevrelerindeki proleter kitlelere yol gösterebilecek ve onları eğitebilecek komünist grupların var olmasıdır. Bunun nedeni, ayrıca, Sosyalist Parti içerisinde potansiyel bir komünist partinin; hızla gelişebilmek, işçi sınıfı partisini devralabilmek ve üyeliğini yenileyebilmek için, Genel Emek Konfederasyonu ile kooperatif harekete yeni bir çizgi kazandırabilmek için, yalnızca kendine özgü belirtik bir örgütlenmeye, bir merkezileştirmeye ve disipline gerek duyan bir partinin bulunmasıdır.

Bu dönemdeki -metal işçileri savaşımından sonra ama, Parti'nin Komünist Enternasyonal'e ilişkin ciddi ve kesin bir tutum benimseme durumunda kalacağı kongreden önce ortaya çıkan- dolaysız sorun, halihazırda var olan ve işlevli bulunan komünist güçleri örgütlemek ve merkezileştirmektir. Sosyalist Parti görünür bir biçimde parçalanıyor ve kaosa gidiyor. Çok kısa bir zaman aralığı içinde, onun eğilimleri yeni bir karakter

almış bulunuyor. Komünist Enternasyonal'e katılarak kabul edilen yükümlülüklerle ve tarihsel eylem sorumluluklarıyla karşı karşıya bulunan bireyler ve gruplar karmakarışık bir durumdadır ve konumlarını kaydırmışlardır. Merkezci ve oportünist laf cambazlığı Parti önderliğinin bir kısmını tutsak etmiş ve seksiyonlar arasına karışıklık ve kuşku tohumları ekmiştir. Bu genel bilinç, inanç ve irade sönükleşmesi, bu tabansızlık, korkaklık ve bozgunculuk fırtınası içinde, komünistlerin görevi sımsıkı gruplar oluşturmak, başkalarını toparlamak, gelecek talimatlar için hazır durmaktır. III. Enternasyonal II. Kongresi'nin onayladığı tezler temelinde ve dünya çapındaki işçi hareketinin bu en yüksek otoritesine karşı kararlı bir disiplin temelinde, içten ve adanmış komünistler, İtalyan Sosyalist Partisi komünist fraksiyonunun, olası en erken şekilde, oluşturulması için zorunlu hazırlıkları yapmalıdırlar. Daha sonra, Floransa Kongresi'nde İtalyan proletaryasının adına layık olarak, bu fraksiyon ismen ve fiilen İtalya Komünist Partisi, III. Komünist Enternasyonal'in bir seksiyonu durumuna gelmelidir.[28] Organik ve güçlü biçimde merkezileştirilmiş yönetici aygıtıyla, işçi sınıfının çalıştığı, toplandığı ve savaşım verdiği her yerdeki disiplinli güçleriyle ve bugünden başlayarak, onun gerçek bir parti olarak işlev görmesine ve gelişmesine olanak verecek, gözetim, etkinlik ve propaganda açısından elzem koskoca bir hizmetler ve araçlar yelpazesiyle, komünist fraksiyon örgütlendirilmelidir.

Metal işçileri savaşımını bir felâketten işçi sınıfını, kendi enerji ve inisiyatif ruhuyla kurtardıktan sonra, komünistler tutum ve eylemlerini mantıksal sonuçlarına götürmelidirler. Onlar işçi sınıfı partisinin ilksel (primordial) dokusunu (onu örgütlendirerek) korumalıdırlar. İtalyan proletaryasına, işçi devletini ve bir komünist toplum oluşturmak için gereken koşulları örgütleyebilecek bir komünist parti sunmalıdırlar.

[28] Başlangıçta Floransa için belirlenmiş olan Kongrenin yeri, daha sonra, faşist saldırılara karşı daha büyük bir güvenlik sağlanabilecek olan Livorno'ya kaydırıldı.

POLİTİK YETİ*

Bugün, metal işçileri kendi federasyonlarının kongresi tarafından oylanmış olan önergeyi, referandumla onaylamak ya da reddetmek durumundadırlar.[29] Fabrikalardaki işgücüne bu başvurunun sonucunu öngörmek zordur. Referandum, cafcaflı biçimde demokratik ve karşı devrimci bir biçimdir; nüfusun amorf kitlesini yüreklendirmeye ve bu kitlelere yol gösterip, onlara politik bilinç veren öncüleri ezmeye hizmet eder.

O yüzden, proletaryanın öncüsü devrimci hareketin bu akibetinden demoralize olmamalı ya da çözülmemelidir. Bir öncü olarak onun niteliğini, onun ortaya koymayı başardığı beyin gücü ve politik yeti irdeleyecektir. Son birkaç gün içinde hareketin başında bulunmuş olan işçi grupları kendi yaptırım güçlerinin ve kitleler içerisinde var olan edilgen direniş güçlerinin karşı önlemini almışlar mıdır? Kendi tarihsel misyonları konusunda bir bilinç elde etmişler midir? İşçi sınıfının bünyesinde ortaya çıkmış olan içsel zayıflıklar; bireysel olmayan, şimdiki tarihsel evrede proletaryanın devrimci ruhuna ilişkin değerlendirmemizi modifiye etmeyen, ama bir meslek örgütünün genel ilişkilerine bağlanabilecek zayıflıklar konusunda bir bilinç elde etmişler midir? Kendi deneyimlerini etkin ve operatif bir bilince dönüştürmüşler midir? Halkın eğilimlerini harekete geçiren, en derinlerde gizlenmiş duyguları ve olumsuz duyguları, en cömert ve cüretkâr dürtüleri yoran ve hareketsizleştiren yasaklayıcı güçleri nitelemekte bir beceri sahibi olmuşlar mıdır?

* *İmzasız, Avanti!, Piemone baskısı, 24 Eylül 1920.*

[29] FIOM'un /metal-işçileri birliği/ fabrika işgallerini sona erdirme kararı 24 Eylül 1920'de, referandum yoluyla işçilerin onayına sunuldu. Az bir çoğunlukla anlaşma kabul edildi.

Proleter öncünün politik yetisi (ve dolayısıyla, İtalyan işçi sınıfının gerçek devrimci yetisi) bugünkü referandumdan doğan tutumla ortaya serilecektir. İşçi sınıfını birçok olumsuzluk tehdit etmektedir; bu olumsuzluklar dışsal değildir, bunlar öncelikle içseldirler. En büyük tehlike daha yüksek durumlara "uyarlanma ruhu"ndan; oportünizmle karıştırılması olanaksız ve karıştırılmaması gereken eleştirel, bilinçli ve bilerek uyarlanma ruhundan yoksunluktur. Dahası, işçi sınıfını oportünizme -ya da, aynı şey demek olan, kitleler arasında oportünistlerin zafer kazanmasına ve devrimci hareketi şimdiki durumuna (pass) getirmiş olan hiyerarşilerin idamesine- götüren de, bu ruhtan yoksunluktur. Devrimci öncü yeni yeni gelişen olayları kendi istek, tutku ve iradesine göre değil, ama nesnel bir şekilde, politik değerlendirmeye tabi kılınacak dışsal veriler olarak ve bilinçli genişletme ve gelişmeye duyarlı bir tarihsel hareket olarak ele alma ve çözümleme gereği duyuyor. Salt nesnel bir bakış açısından, işçi sınıfı büyük bir ileri adım kaydedebilir. Kendi doğrudan temsilcileri tarafından yol gösterilen ve fabrikada disipline edilen bir kitle olarak, kendi endüstriyel ve politik özyönetim yeteneğini kanıtlamıştır. Devrimci komünistler açısından asıl olması gereken bu olgu, ölçülemez toplumsal önem taşıyan sonuçlar getirmiştir. Nüfusun orta sınıfları proletaryanın gücünü, girişimci sınıfın yetersizliğiyle karşılaştırmışlardır. Yarım yüzyıl önce, proletarya, Marx'ın koyduğu gibi, hâlâ bir *patates çuvalı*; ölçüye sığmaz bir tür; düşünceleri, iradesi ve uniter bir perspektifi olmayan, amorf bir bireyler yığışımıydı. Bugün, bir *patates çuvalı;* politik yetisi olmayan, iç gücü olmayan bir ahmaklar ve embesiller topluluğu durumuna gelmiş olan, girişimci sınıftır. Geçen birkaç günün devrimci olayları üretimin ve toplumun yönetimi için yarışan iki sınıfın bu konumunu aydınlatmış bulunuyor. Kapitalist basının kamuoyuna yaydığı önyargılar ve budalalıklar çökmüştür; orta sınıflar proletaryadan yana geçiyorlar, bu genç ve enerjik sınıfın uygarlaşma ve insani ilerleme anahtarını elinde tuttuğuna inanıyorlar. Her iki sınıfın da geçmiş olduğu sınamadan, proletarya kamu önünde daha yüksek bir puanla çıkarken, kapitalizm yetersizlik ve yeteneksizliğini bir kez daha ortaya sermiştir. Bu yeni politik durum proletaryayı yönetici bir sınıf olarak belirgin

bir şekilde ileri sürmüştür; onu karşı durulamaz bir biçimde, iktidarın ele geçirilmesine doğru iten bir kaynaktır.

Öyleyse, bu sonuca neden dolaysız bir şekilde ulaşılamamıştır? Ya da, en azından, neden buna ulaşma çabası harcanmamıştır? Bu sorunun yanıtı bugüne dek izlenen ve referandumda doruğuna ulaşan taktiklerde aranmalıdır. Proleter hareketin önderleri kendilerini "kitleler"e dayandırırlar; başka deyişle, eylem yapmazdan önce kitlelerin onayını alır, onların seçtiği biçim ve zamanlarda onlara danışırlar. Ama, devrimci program ancak proleter öncüye dayandırılabilir ve ön danışma olmaksızın, temsili meclisler aygıtı olmaksızın yönetilmelidir. Devrim savaş gibidir; tıpkı, savaşın ordu genelkurmayı tarafından hazırlanması gibi, o da işçi sınıfı genelkurmayı tarafından, titiz bir şekilde hazırlanmalıdır. Meclisler ancak, halihazırda yapılmış olan şeyleri onaylayabilir, başarılı olanı yüceltir ve başarısız olanı da amansız bir şekilde cezalandırabilirler. Kitlelerdeki devrimci ruhu sürekli canlı tutmak, onları eyleme hazır tutacak ve proletaryanın, devrim çağrısına derhal yanıt vereceği koşulları yaratmak proleter öncünün görevidir. Aynı şekilde, nasyonalistler ve emperyalistler, yurtsever kendini beğenmişliği çılgınca vaazetmeleriyle ve yabancılardan nefretleriyle, ordu genelkurmayı ve diplomatik servis tarafından zaten üzerinde anlaşma sağlanmış bir savaşı kalabalıkların onaylayacağı koşulları yaratmaya çabalıyorlar. İlan etme konusunda kitlelerden onay alınmak durumunda kalınsaydı, hiçbir savaş patlamazdı; zaten amansızca karar verilmiş olduğunu bildikleri için, bunlara karşı çıkarlarsa amansız biçimde bir kenara atılacaklarını bildikleri için, paramentolar savaşları onaylarlar. Benzer olarak, hiçbir devrimci harekete bir ulusal işçi meclisi tarafından karar verilemez. Böyle bir meclise çağrıda bulunmak, peşinen, insanın devrime inançsızlığını teslim etmektir; bu yüzden de, buna karşı önyargısal bir baskı uygulamaya gelip dayanmaktadır.

Bugün düşkırıklığı içinde bulunan ve dağılma tehditi altında olan proleter öncü kendi kendisine, bu durumdan sorumlu olup olmadığını sormalıdır. Genel Emek Konfederasyonu'nda, yönetici kurullar üzerinde denetim uygulamaya yetecek ölçüde merkezileştirilmiş ve yalnızca, bir adamın yerini bir başkasının

alabilmesi bakımından değil ama, bir yöntemin yerini bir başkasının, bir amacın yerini bir başkasının ve bir iradenin yerini bir başkasının alabilmesi bakımından yetenek sahibi, örgütlü hiçbir devrimci muhalefet olmadığı bir gerçektir. Yakınma, lanetleme ve yeminlerin değil, ancak inatçı ve sabırlı örgütlenme ve hazırlığın değiştirebileceği gerçek durum budur. Bu yüzden, kitlelerin başında yer alan işçi gruplarının, gerçekliği etkili biçimde değiştirmek üzere, onu olduğu gibi kabul etmeleri esastır. Kitleleri kendi program ve sloganları ardında sımsıkı ve birleşmiş bir şekilde tutmalıdırlar; onlar arasından, geniş bir kitle eylemini akıl ve cesaretle yürütebilecek, enerjik bir genelkurmay üretebilmelidirler. Bugün bir referandumla karşı karşıyayız; bunun sonuçları bir ürkme ve dağılma vesilesi olmaktan çok, daha sıkı, daha disiplinli ve daha örgütlü eylem gereğinin bir uyarısı olmalıdır. Proletaryanın özgürleşmesi sınırlı bir insan çabasının ürünü olamaz; ancak, genel bir düşkırıklığının en kötü biçimde yaygın olduğu zamanlarda bile yüreğini ve iradesini bir kılıç kadar keskin tutabilen kimseler işçi sınıfı savaşçısı olarak kabul edilebilir, ya da, devrimci olarak nitelendirilebilir.

BAŞYAZI: 9 EKİM 1920*

Il Soviet'in 3 Ekim tarihli sayısında, Yoldaş Bordiga, İtalyan delegeler ile Moskova Kongresi'ndeki ilgili komisyon üyeleri arasında, Lenin'in Komünist Enternasyonal İkinci Kongresi'nin görevleri Üstüne Raporu'nun ünlü 17. Tezi'yle ilgili tartışmayı bildirmektedir.[30] 13. Sayı'daki (21 Ağustos) Başyazı'da aktardığımız tez metnini verdikten sonra, Yoldaş Bordiga şunları bildiriyor: "İtalyan delegelerinden hiçbiri bu formülasyonu kabul etmedi. Serrati ve Graziadei Ulusal Konsey toplantısında Torino seksiyonunun, Piemonte grevi sorunu üzerinde Parti önderliğine karşı çıkmış olduklarını ve seksiyonu övmenin yalnızca onun suçlamalarını değil, üstelik disipline karşı tutumunu da kutsama anlamına geldiğini belirttiler. Bobbacci, *L'Ordine Nuovo*'nun sendikalize eğilimlerini ve onun fabrika konseyi hareketine ilişkin yorumunu övmenin, ayrıca tehlikeli de olduğunu belirtti. Plano; Torino seksiyonu yürütme komitesi büyük ölçüde abstentionistlerden oluştuğundan, parlamento sorunu konusunda reddedilen fraksiyonumuza aslında onay verilmiş olduğunu savundu. Bordiga da, bu formülasyonun; meslek birlikleri ve sovyetler oluşturulması sorunu konusundaki Kongre yönergelerine karşıt olmaktan bütünüyle ayrı olarak, Milano Konferansı'nın[31] az öncesine dek parti birliğinin sa-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 9 Ekim 1920, C. II, No. 17.*

[30] "Intorno al Congresso Internazionale Comunista", *Il Soviet*, C. III, No. 24. Lenin'in tezinin metni için bkz. yukarda, s. 67.

[31] PSI Ulusal Konsey Toplantısı 18-22 Nisan 1920'de Milano'da yapıldı; "Sosyalist Parti'nin yenilenmesine Doğru" makalesi bunun için yazılmıştı.

vunucusu da olan *L'Ordine Nuovo*'nun bütün çizgisinin onaylanması gibi anlaşılması olasılığını vurguladı.

. Lenin ve Buharin resmi olarak, yetersiz belgelendirmeye sahip oldukları *L'Ordine Nuovo*'nun genel çizgisi üstüne bir değerlendirme yapmak değil, yalnızca, onayladıkları bir belgenin asıl kaynağına işaret etmek niyetinde olduklarını açıkladılar.

Daha sonra, biçim gramer bakımından aşağıdaki şekilde modifiye edildi: 'öneriler, seksiyon tarafından hazırlanmış vb., ve ... sayıda yayınlanmıştır, vb.' Üstelik, Bordiga'nın önerisiyle, ikinci paragrafın sonuna şu sözler eklendi: 've ayrıca, birliklerde çalışma yapılacaktır'."

Torino seksiyonu ve *L'Ordine Nuovo* üstüne bu değerlendirmeleri bilmek, yoldaşlar ve okurlar açısından ilginç olacaktır. Torino seksiyonunun Nisan grevi sırasında disiplini çiğnediği (vah vah!) fısıldanmıştır, ama bu asla kanıtlanmamıştır ve kanıtlanması da çok zordur. Aynı şekilde, *L'Ordine Nuovo*'nun sendikalize eğilimleri de bir söylencedir: biz yalnızca, komünist devrimi ancak kitlelerin başarabileceğine, ve bir parti sekreterinin, ya da bir cumhuriyet başkanının buyruklar yayınlamasıyla başarılamayacağına inanma hatasını işledik. Görünür bir şekilde, Karl Marx ve Rosa Luxemburg'un görüşü de buydu ve Lenin'in görüşü de budur; bunların hepsi Treves ve Turati için anarko-sendikalisttir. Ne var ki, hâlâ bir "kürsü" olduğu bir sırada *L'Ordine Nuovo*'nun birlik lehinde bir başyazı (Yoldaş Tasca'nın) yayınladığı doğrudur. Meslek birlikleri, fabrika konseyleri ve sovyetler oluşturulması üstüne bu sayıda yayınladığımız tezler okuyuculara, *L'Ordine Nuovo* çizgisinin Kongre yönergelerine karşıt olup olmadığı konusunda bir değerlendirme yapma araçları sunabilir. Radek'in tezleri okurlarımız açısından gerçekten yeni midir? Bunlar gerçekten, bu sorun konusunda *L'Ordine Nuovo*'nun daha yakın bir zamanda, Tasca'yla yapılan polemikte ileri sürdüğü şeylere karşıt mıdır? Bizim kaygımız, konseylerin oportünist sendika örgütlerine tabi kılınmasını engellemek değil miydi? Doğrusu şudur ki İtalyan sosyalistleri fabrika konseyi hareketini ciddiye almak istemediler ve bu yüzden de, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi onlara bir ders verdi.

REAKSİYON*

Giornale d'Italia, Messaggero, Idea Nazionale, Corriere della Sera, hepsi de açık bir şekilde, *reaksiyon* çağrısında; sözümona komünist ve anarşistlerin propagandasıyla zehirlenmiş olan İtalya halkına düzen ve disiplini getirecek *bir adam* çağrısında bulunuyorlar. *Corriere della Sera* bu propagandanın kaynağını bulmayı bile başarmıştır: "Torino'daki *L'Ordine Nuovo* ve *Avanti!* ile Milano'daki *Umanita Nova* (yani, Malatesta) çevresindeki insanlar" -kim sanıyordunuz?- elinde oyuncak olan yıkıcı ve rahatsız edici güçlere verilen komut. La Stampa "veba-yayıcılar" nitelendirmesinde Corriere'ya katılıyor;[32] ama *La Stampa* reaksiyon çağrısında bulunacak kadar ileri gitmiyor -yalnız, yukarda belirtilen rahatsız edicilerin etkinlikleri sonucunda İtalyan halkına acı verecek bir felâketin kaçınılmaz olacağını duyuruyor. "Burjuva-demokratik" gazetelerde Torino komünistlerine karşı bu çığlıklar, son birkaç gündeki çatışmalarla daha da hızlanmış bulunuyor.[33] Torino'nun devrimci suçların karargâhı olduğu ve bu yüzden, en seçkin "serserilik, anarşi ve devrimci anibalizm" gösterilerinin burada sahnelenmesi gerektiği varsayımına karşın, hiçbir çatışma olmayan yerin tam da Torino olduğu belirtilmelidir. Yine belirtilmelidir ki, bugün Torino komünist hareketini İtalya'ya

* *İmzasız, Avanti!'nin Piemonte baskısı, 17 Ekim 1920, C. XXIV, no. 266.*

[32] Bkz. yukarda, not 22.

[33] 14 Ekim 1920; hükümeti politik tutukluları serbest bırakmaya ve SSCB'ni /Sovyet Rusya'yı/ tanımaya zorlamak amacıyla, PSI önderliği tarafından, CGL ile de anlaşarak, gösteriler günü olarak ilan edildi. Dört ölümle sonuçlandı.

acı veren tüm belaların nedeni ve gelecekteki reaksiyonun hızlandırıcısı olarak damgalayan gazetelerin hepsi Torino işçi sınıfının Genel Emek Konfederasyonu Ulusal Konseyi'ndeki temsilcisi meclisin ve reformist birlik önderlerinin devrimci heyecanını, D'Aragona önergesinin oyların çoğunu almasını sağlayarak söndürdüğünde, rahat bir nefes aldılar.[34]

Ve böylece bu çığlıklar, Torino hareketine karşı bu demagojik suçlamalar fırtınası; Torino'ya, bir suçlular yuvası olarak değil ama, İtalyan Sosyalist Parti çoğunluğunu kazanma ve Parti'yi, kapitalizmin acılı ölümünü uzatan bir organ olmaktan, bir savaşım ve devrimci yeniden yapılandırma organı olmaya dönüştürme tehlikesi taşıyan açık zihniyetli politik düşüncenin barınağı olarak vurma yönündeki reaksiyon girişimiyle özdeşleştirilebilir. Parti içerisindeki iç anlaşmazlıklardan yararlanarak, bu yılın son aylarında, Ağustos 1917 ya da Nisan 1920'deki durumun aynısını yeniden doğurmak için, açık bir biçimde çaba gösterilmektedir. Torino proletaryasına diz çöktürüldüğü ve Piemonte arılar yuvası ortadan kaldırıldığında, Parti'nin tükeneceğine ve reformistlerin, aç bırakılmış ve beyaz terör tarafından insanlıktan çıkarılmış çalışan kitlelerin onayını alabileceğine güvenebilirler.

İtalya'da reaksiyonun daha da güçlendiği ve herhangi bir anda kendisini şiddet yoluyla dayatmaya çalışacağı kuşkusuzdur. *Reaksiyonun her zaman var olduğu*, kendi iç gelişme yasalarına uyduğu ve en yırtıcı terörizmde doruğuna ulaştığına tarih hep tanık olmuştur. Bugün bütün gözlerin Fiume ve Dalmaçya'ya, D'Annunzio, Millo ve Caviglia'ya çevrilmiş olması bir rastlantı değildir.[35] Reaksiyon emperyalist savaşın başarısızlığının ürü-

[34] Ludevice D'Aragona: CGL'nin genel sekreteri ve bir reformist.

[35] Eylül 1919'da, Adriyatik'in doğu kıyıları konusundaki İtalyan iddialarını üstelemek amacıyla, nasyonalist yazar Gabriele D'Annunzie bir gönüllüler grubunun, ya da kendine özgü "lejyonerler"in başında Fiume'yi işgal etti. Kasım 1920'de, bu makalenin yazılmasından kısa bir zaman sonra, İtalya ve Yugoslavya, Rapallo Antlaşması'nı imzalamak durumunda kaldılar ve böylece barış antlaşmalarının (Versay, vb.) öngördüğü şekilde, Fiume bağımsız bir devlet olacaktı. 1 Aralık 1920'de, D'An-

nüdür; kapitalizmin İtalyan halkını düşürdüğü feci ekonomik koşulların bir ürünüdür; nasyonalist yanılsamaların ve artık halk için besin, giysi ve konut güvencesi veremeyecek bir devletin aldatmacalarının bir ürünüdür. Reaksiyon şimdiki durumdan, yeni bir savaş aracılığıyla sıyrılma çabasıdır. Devlet bütçesindeki açığı, çevredeki ulusları yağmalayarak telafi etme çabasıdır. Her yolla kendisini bu uçurumdan kurtarmaya çabalayan ulusal ve özel mülkiyet rejiminin doğal, fizyolojik anlatımıdır.

Reaksiyon İtalya'da her zaman olmuştur -şimdi ortaya çıkma tehlikesi gösteren komünistlerin kusurundan ileri gelmemektedir. Reaksiyon legal devletin başarısızlığıdır: tam da bugün legal devlet yenilgiye uğramıştır ve o, komünistlerin kusuru yüzünden de yenilgiye uğramış da değildir. Askerleri ve generalleri "meşru" üstlerine itaat etmeyi reddeden Millo bir komünist miydi? Roma ve Milano'daki *Avanti!* bürolarını yakan insanlar komünistler miydi? 1917'de bir askeri diktatorya için hazırlıklar yaparken, Cadorna bir komünist miydi? Ulusal zenginliğimize tırnaklarını geçiren ve bunu deniz ötesine aktaran silah tacirleri ve spekülatörler -bunlar komünist midirler? Bunlar İtalyan reaksiyonunun tezahürleridir. Hiçbir hükümet bunu bastırmaya uğraşmamıştır; gerçekte, her hükümet bunu teşvik etmiş, kışkırtmış ve az ya da çok açık bir şekilde, onu tahrik etmiştir. Reaksiyon hesabına her girişim cezasız bırakılmış; reaksiyoner suçlar hesabına her aşırılık legalize edilmiştir; çünkü, ceza-i adalet yoluyla buna karşı hiçbir yaptırım getirilmemiştir. Sosyalist bir gazetenin bürolarını yakmak suç değil midir? Hayır değildir; çünkü, bilinen ve itirafta da bulunan suçlu taraflar yalnızca tutuklanmamakla kalınmamış, ama tam tersine, onların benzeri nitelikte başka girişimler örgütlemelerine de izin verilmiştir. İşçi sınıfının bir temsilcisini öldürmek suç değil midir? Hayır; çünkü, iyice bilinen, itiraf etmiş olan ve suçlarıyla övünen katiller ve onların suç ortakları, katillerin arkasındaki insanlar cezalandırılmamış, onların kıllarına bile dokunulmamıştır.

nunzio, İtalyan hükümetine savaş ilân etti; 27 Aralık'ta, General Caviglia'nın bombardımanı sonucu, kenti boşaltmak zorunda kaldı. Dalmaçya Valisi Amiral Millo, D'Annunzio'nun Fiume macerasına örtük bir destek vermekteydi.

Ateşkesten bu yana geçen iki yılda, İtalyan halkı apaçık bir terörizm, apaçık bir reaksiyon ortamında yaşamıştır. İşçi sınıfı artık hiçbir kişisel güvenliğe sahip değildir ve barış ve düzenin sivil güvenceleri de ortadan kaybolmuştur. Şimdiki dönemde, terörizm özel alandan kamu alanına girmeye çabalıyor. Artık, devletin kendisine sağladığı dokunulmazlıkla yetinmiyor; devlet olmak istiyor. Bugün, reaksiyonun "ortaya çıkışı" sözünün anlamı budur: Reaksiyonun artık, legal devlet maskesini kendi amaçları açısından yeterli kabul edemeyecek ölçüde güçlü bir duruma gelmiş olduğu anlamına gelmektedir. Reaksiyonun, tüm devlet kaynaklarını kendi amaçları için kullanmak istemesi anlamına gelmektedir. İtalya'nın; amacı zengin kimi komşu halkların silahla yağmalanması olan, yeni bir emperyalist savaşa daha fazla yaklaştığı anlamına gelmektedir.

Reaksiyon ülkenin ekonomik koşullarında içkindir. Ve reaksiyonun amacı içerde düzeni restore etmek değil, dışarda savaşa hazırlanmaktır. Şimdiki durumda, ülke içinde düzen anlamsızdır; ütopiktir. Proletarya günde 16 saat çalışmak durumunda olsaydı bile, burjuva hükümet ne devlet bütçesindeki açığı kapatabilir, ne de ulusal üretimi yeniden örgütleyebilirdi. Hükümet yurtdışına sermaye akışını önleyememiştir. Hükümet savaşta ölen 500.000 insanı yaşama geri döndüremez ve onları çalıştıramaz. Hükümet savaşta yaralanmış 500.000 insana sağlıklarını ve üretim yeteneklerini geri veremez. Ekonomik desteklerini yitirmiş ve hayırseverlikle yaşamak zorunda kalan, üretmeksizin tüketmek zorunda kalan ve zorunlu asalakçılığa itilmiş olan yüz binlerce aileye ekonomik desteklerini geri veremez. Hükümet -savaştan önce ülkemize 500 milyon altın bırakan- yabancı turist akışını İtalya'ya geri çekemez. Hükümet savaştan önceki bir yılda 250.000 umutsuz insanın durumunu rahatlatan ve İtalyan bütçesine 700 milyon altın akışını temsil eden göçmen akımını yeniden örgütleyemez! Hükümet çelik sanayiindeki bunalımı çözemez: bu her yıl yüzlerce milyon altın yutmakta, kredi örgütlenmesini çökertmekte ve köylülerin ucuz tarımsal donatım almasını engellemekte, dolayısıyla, gıda üretiminde bir canlanmayı önlemektedir. İtalya, savaşın açtığı yaraları sarma durumuna düşürülmüştür ve onun parçalanmış bedeninden hâlâ kanlar fışkırmaktadır.

Reaksiyonun kaynağı burada yatıyor: Hâlâ oldukça verimli olan bir komşu ulusun üzerine atlama, onu yutma, kan nakli yaparak kendisini kurtarma gibi çılgınca bir istekle karışmış, tükenerek ölme korkusu içinde. Ve reaksiyonun sonucu olan komünizmin kaynağı da burada yatıyor. Komünizm, işçi sınıfının reaksiyona yanıtıdır. Yalnızca işçi sınıfı ülkede, ulusun düşmüş olduğu durumun sorumluluğunu taşımıyor. Yalnızca işçi sınıfı, uluslararası örgütlülüğü sayesinde, ülke dışında, ülkenin daha da aşağıya, büsbütün barbarlığa düşmesini durduracak türden bir destek sağlamayı umabilir. Ancak hiçbir ayrıcalığı olmayan işçi sınıfı İtalyan halkının çoğunluğuna, proleter devletin ayrıcalıkları pekiştirmeyeceği ve ülkeyi kaostan çıkarmak için elinden geleni yapacağı güvencesini verebilir. Bu da reaksiyonu kudurtmaktadır: çünkü o, işçi sınıfının ülkedeki biricik canlı güç olduğunu kabul etmek ve kendisinde de, tükenmiş bir organizmanın son, vahşice çırpınışlarını görmek durumunda kalıyor.

ÖNGÖRÜLER*

Ülkemizde, tarihsel sürece uygun bir politik eylem planı ve aynı zamanda da, gerek ve dolaysız tarihin bir yorumunu -yani, soyut bir tarzda, sakin sakin önbelirlenmiş bir plan değil- hazırlayabilecek ve uygulayabilecek, açık ve kesin bir iradeyle donatılmış hiçbir geniş örgütlü güç mevcut değildir. Böyle bir güç henüz mevcut olmadığından (bu bize göre, ancak İtalyan Komünist Partisi olabilir ve olacaktır), şimdiki durumda yararlı bir aydınlatma ve politik eğitim işini görmek isteyenlere kalan tek şey, öngörülerde bulunmaya çalışmaktır -oyundaki güçleri karanlık, şeffaf olmayan içgüdülerin yönettiği temel (elemanter) güçler kabul ederek. Onların hareketleri bilinçli bir sonluluk ışığında değil, temel tutku ve gereksinimlerle -açlık, soğuk, anlaşılamaz olanın verdiği çılgın kör korku- belirlenmiş bir mecazcılık (tropizm) fenomeniyle gerçekleştiriliyor. Herşeyden önce, bugün İtalyan toplumuna egemen olmuşa benzeyen ve mevcut olayların oldukça doyurucu bir açıklamasını yapabilecek olan şey bu son temadır (çılgınca korku; yasalarını ve yönünü bilemediği bir fırtınanın kendisini sürüklediğini duyumsayan bir solucan kadar çıplak bir yaratığın yaşadığı terör).

Eğer bu kaostan yakın bir gelecekte güçlü bir sınıfsal politik güç doğmazsa (ve bizim için bu güç ancak İtalyan Komünist Partisi olabilir); eğer bu güç nüfusun çoğunluğunu, varolan karışıklığın içinde bir düzenin içkin bulunduğuna ve bizzat bu karışıklığın amaçlı olduğuna, zira yüzyıllarca sürmüş bir uygarlığın çökmesini ve vahiye dayalı bir altüst oluş, muazzam bir kopukluk olmaksızın yeni bir uygarlığın ortaya çıkmasını ta-

* *İmzasız, Avanti!, Piemonte baskısı, 19 Ekim 1920.*

hayyül edenin olanaksız olduğuna inandırmayı başaramazsa; ve eğer bu güç kitlelerin bilincinde ve hükümet kuruluşlarının politik gerçekliği içinde, işçi sınıfının hakim ve yönetici sınıf[36] olarak ortaya çıkmasını sağlamayı başaramazsa -o zaman, ülkemiz şimdiki bunalımın üstesinden gelemeyecek ve en azından, iki yüz yıl artık ne bir ulus, ne de bir devlet olacak; ama tüm Avrupa uygarlığını kendi girdabına çekecek bir *maelström* merkezi olacaktır.

Çılgınca korku duygusu küçük-burjuvazi ve entelektüeller için tipiktir; tıpkı nasyonalist kibir ve tutku duygusunun nüfusun bu aynı katmanlarının karakteristiği olması gibi. Küçük-burjuvazi ve entelektüeller, toplumda tuttukları konum ve yaşam tarzları gereği, doğal bir şekilde sınıf savaşımını yadsımaya eğilimlidirler ve bu yüzden, ne dünya sisteminin gelişiminden, ne de, dünya sisteminin bir parçası olan ve uluslararası olayların baskılarına boyun eğen ulusal tarihten hiçbir şey anlamamaya mahkûmdurlar. Küçük-burjuvazi ve entelektüeller, kendi kör kibirleri ve kısıtsız nasyonalist tutkularıyla, İtalyan savaşına hakim oldular; onun soyut, abartmalı ideolojisini yaydılar ve coştular ya da ezildiler. Çünkü, İtalyan savaşı aslında, dünya savaşının ancak ikincil bir yönüydü; İtalya'yı kendi amansız oyunlarında yalnızca bir kukla olarak kullanan hegemonik güçler arasında dünyayı bölmeye yönelik muazzam savaşımdaki marjinal bir episottu. Uluslararası alanda yenilen ve ezilen İtalya, küçük-burjuvazinin ulusal düzeyde de, Ateşkes ertesinden 16 Kasım'a dek[37], proletaryanın ani patlamasıyla yenilgiye uğratılmış olduğunu düşünüyordu.

Savaş sırasında bastırılan sınıf savaşımı ulusal yaşama bir kez daha, karşı durulmaz bir biçimde hakim oldu ve kendisini yadsımaya çalışan herkesi silip süpürmeye yöneldi. Ama sınıf savaşımı, proletaryayı savaş sırasında -adeta ezilmiş ve bastırılmış olduğundan- kendisine ve kendi tarih misyonuna ilişkin bir bi-

[36] *Classe dominate e dirigente*. Burada, Gramsci tarafından ilk kez kullanılan bu anahtar ayrım için, bkz. ***Selections from the Prison Notebooks***, p. 55 ve p. 55'deki n. 5, vb.

[37] Başka deyişle, 4 Kasım 1918'den 16 Kasım 1919 seçimlerine dek.

lince ulaştırmayı başaramamıştır. Kendi küçük-burjuva ve entelektüel cürufunu kendi içinden atmayı başaramamıştır. Tıpkı kapitalizm gibi, proletarya da kendi küçük-burjuvazisine sahiptir; ve işçi sınıfına asılan küçük-burjuvazinin ideolojisi biçim olarak, kapitalizme asılan küçük-burjuvazininkinden farklı değildir. Onda da aynı sınırsız kibir öğesini (Proletarya en büyük güçtür! Proletarya yenilmezdir! Onun amansız ileri yürüyüşünü hiçbir şey durduramaz!) ve dünya yaşamına hakim olan tarihsel güçlere ilişkin herhangi bir kesin anlayışı olmaksızın, dünya sistemi içinde kendi yer ve işlevini bulma yetisi olmaksızın, aynı uluslararası tutku öğesini bulmak mümkündür. Bugün, Ateşkes'ten sonra proleter sınıf savaşımının tek sonucunun, kof ve alıngan bir küçük-burjuvaziyi ulusal siyasetin doruğuna çıkarmak olduğunu görmekteyiz. Bugün, "maksimalizm"in, biçim olarak, küçük-burjuva savaş ideolojisinden hiç farklı olmadığını görmekteyiz. Wilson'un adı yerine Lenin'in adı, Milletler Cemiyeti yerine de Üçüncü Enternasyonal davet ediliyor. Ama isim yalnızca bir isimdir, bir etkin bilinç durumunun simgesi değil. Üçüncü Enternasyonal, tıpkı Milletler Cemiyeti gibi, yalnızca ham bir söylencedir; dünya dengesini dönüştürebilecek bir gerçek irade ve eylemler örgütü değil.

Proletarya yalnızca, herhangi bir gerçek tarihsel sonluluktan uzak ve yoksun, yeni bir küçük-burjuvazi ortaya çıkarabilmiştir. Bir işçi devleti yaratılmasıyla kendi diyalektik sonucuna dönük olması gereken sınıf savaşımı küçük yıkımlar ve */burada sözcük düşmüş/* eylemler çokluğu içinde dağılıp gitmişti. Yıkılmış gözüken küçük-burjuvazi soluk almış ve yeniden gruplaşmıştır. Sınıf savaşımının gelişip bir sonuca ulaşamayacağını görerek, bir kez daha, bizzat onun varlığını yadsımaktadır; bir kez daha, gerekli olan şeyin yalnızca suç işleme, barbarlık, kana susamışlık olduğuna inanmıştır. Yaygın bir psikoloji olarak reaksiyon bu anlaşılamazlığın bir ürünüdür: bu psikolojinin öğeleri çılgınca korku ve en derin alçalıştır; ekonomik bunalımdan ve nasyonalist programın başarısızlığından önce aynı nüfus katmanlarını karakterize eden tutku ve kibrin kaçınılmaz doruğu. Ama, "küçük-burjuva" nasyonalizminin ve bu bunalımı bile yönlendiren yasaları anlayamayan ve ülkenin denetlenemez ya da kavranılamaz şeytanca ruhlar için bir av olduğuna inanan ka-

faları saran umutsuzluğun dizginlerinden boşalttığı temel güçler; bu temel güçler politik bir hareket üretemezler; politik bir sonuca gitmeyi başaramazlar. Reaksiyonun zorunlu olduğu inancı bir kez daha, işveren ve küçük-burjuva katmanlarda yaygın duruma gelmiştir; reaksiyonu her zaman desteklemiş olan grup ve genel programlara -askeri üst hiyerarşi, faşizm, nasyonalizm- destek verilmektedir. Adriyatik sorunu yeniden bir ulusal sorun görünümü almaktadır; Yugoslavya'yla savaş bir kez daha ulusal bir misyon durumuna geliyor. Reaksiyon yeniden savaş ve sınırlı bir savaş da değil görkemli biçimde bir savaş anlamı taşıyor; zira büyük kapitalist devletler İtalyan nasyonalistlerinin özlemlerine karşı çıkıyorlar. "Proleter ulus kapitalist uluslarla savaşıma girmelidir! Demire sahip olan, ekmeğe de sahip olur!"[38] sloganının çok yakınlarındaki yankıyı duyuyor musunuz? Bir kez daha Fransız dekadansı (çözülüş, çöküş) ve İtalya'nın yayılmacı gençliği üstüne politik aforizmalar duyabileceğiniz gibi bir izlenime sahip değil misiniz?

İtalya gerçekten de, denetlenmesi ve kavranılması olanaksız şeytanca ruhlar için bir avdır: biricik düzen ilkesi işçi sınıfında, İtalya'yı somut ve etkin biçimde dünya tarihsel süreci içine kazıma yönündeki proleter iradede bulunacaktır. Bu düzen ilkesi kendisini politik bakımdan, ancak, katı bir biçimde örgütlenmiş bir komünist partide; kendi önüne açık, pussuz bir amaç koyan komünist partide dile getirebilir. Şimdiki sorun, İtalyan yaşamının temel tarihsel sorunu, ülkemizde varolan ve ülkeyi yıkımdan hâlâ koruyabilecek canlı güçlere bir bilinç ve kesin, özerk bir hareket sunmak üzere, komünist partinin örgütlenmesidir.

[38] "Proleter ulus" teması Libya savaşı zamanından bu yana İtalyan nasyonalist çevrelerinde yaygındı. Blanqui'nin "Demire sahip olan, ekmeğe de sahip olur" aforizması Mussolini'nin ***Popolo d'Italia'sında***, 1915'de ilk çıktığında, bir slogan olarak yer almış bulunuyordu.

REAKSİYON NEDİR?*

Oldukça kâhince bir tarzda, *La Stampa* İtalyan ulusunun, politikalarına gösterdiği güvenin (??) son tezahürüyle güç kazanmış olan Giolitti'nin, kendi hükümet programının ikinci kısmını yürürlüğe koymak üzere olduğu duyurusunu yapmıştır: devletin restorasyonu. *La Stampa* oldukça kâhince bir şekilde Giolitti hükümeti programının ikinci kısmını -devletin restorasyonu- anarşist, komünist ve faşistlerin (!?) oybirliği içinde destekleyeceklerini ve reaksiyona karşı protesto ulumalarını bunun orkestrize edeceğini öngörmektedir (varsın, ilgililer dikkat etsinler!).

O halde, *La Stampa*'nın bizlere öntadını verdiği bu "reaksiyon" ne menem bir şeydir? "Adaletin uygulanışı", vb. sözleri ne anlama geliyor? Önce, şu noktayı saptamalıyız: Giolitti her zaman bir reaksiyoner olmuştur; gerçekten de, Giolitti İtalya'da kapitalist reaksiyonun tipik bir taraftarı olmuştur. Kapitalizm, bir ülkenin üretici güçleriyle uyumlu olmayı başaramadığı zaman, reaksiyonerdir. İtalyan kapitalizmi; İtalyan hükümeti, Kont Cavour'un ve eski Sağ'ın özgür ticaret programını bir yana atarak, korumacı ve "reformist bir duruma geldiği zaman, reaksiyoner evresine girmiştir. Özgür rekabet çerçevesi içerisinde İtalyan üretici güçleriyle uyuşumlu olamayan kapitalizm, devleti kendi doğrudan ticari ajanlarından biri statüsüne indirmiştir; kapitalizm ulusal orduyu, bürokrasiyi, yargıçlığı, yürütme gücünün tüm kollarını kendi idame ve gelişmesinin dolaysız araçları statüsüne indirmiştir. Giolitti

* *İmzasız, Avanti!, Piemonte baskısı, 24 Kasım 1920, C. XXIV, No. 304.*

kapitalizm hesabına İtalya'daki bu politika kaymasını temsil eden önde gelen politikacıydı.

Bugün, Giolitti kendi geleneksel politikalarını sürdürüyor ve öyle yapması da muhakkaktır: o hâlâ aynı eski reaksiyonerdir. Bugün Giolitti kendi reaksiyoner etkinliklerini yoğunlaştırıyor; çünkü, kapitalizm kendisini, üretici güçlerle giderek daha az uyumlu olarak ortaya koyuyor. "İşçi sınıfı aristokrasileri"ni besleme taktiği artık işlemiyor; Güney'de yoksul köylüleri katlederken, Reggio Emilia kooperatörlerini destekleme taktiği - bu taktik artık beş para etmiyor.[39] De Bellis'in sopa sallayıcılarının yıldırıcı etkinlikleri ve müdürlerin polisiye etkinlikleri yoluyla parlamentoya şişko Güneyli Askarisleri[40] doldururken, sosyalist milletvekillerini doğrudan yozlaştırma taktiği de öyle! Bugün, geniş halk kitleleri ekonomik ve politik savaşıma katılıyorlar: ve bugün kapitalizm sanayi ve tarım işçilerinin ağzından ekmeklerini almak gibi, ısrarlı bir gereksinimle karşı karşıyadır. Geniş önlemler gerekiyor: burjuva devlet proletaryanın, kendi özgürleşim yolu üzerinde giriştiği inisiyatifleri bastırmak amacıyla, giderek daha reaksiyoner duruma gelmek, sınıf savaşımına giderek daha doğrudan ve şiddetli bir biçimde müdahale etmek durumunda kalacaktır.

Bu "reaksiyon" katışıksız biçimde İtalyan değildir: uluslararası bir fenomendir, çünkü kapitalizm yalnızca İtalya'da değil, ama bütün dünyada üretici güçlerle uyumlu olmaktan çıkmıştır. Komünist parti oluşumunun katışıksız biçimde İtalyan olmaması gibi, aynı şekilde "faşizm" fenomeni de katışıksız İtalyan değildir. "Faşizm" devlet restorasyonunun, yani, kapitalist reaksiyonun yeniden canlanmasının, proleter sınıfın en temel gereksinimlerine karşı kapitalist savaşımın sertleşmesinin hazırlık evresidir. Faşizm kapitalist şiddetin illegal yönüdür: devletin restorasyonu bu şiddetin legalizasyonudur (göreneğin

[39] Reggio Emilia reformist sosyalizmin başlıca temsilcilerinden biriydi.

[40] Ascari: Kuzey ve Doğu Afrika'daki İtalyan sömürgelerinden gelen yerli askerler. Vito De Bellis 1904 ve 1909 seçimlerinde, Güney'de Giolitti için seçim desteği toplamak amacıyla çeteler örgütlemişti.

hukuka öngeldiği, iyi bilinen bir tarihsel genellemedir). İtalyan faşizmi, *Avanti!*'nin Milano ve Roma bürolarını, *Proletario*'nun Pula'daki ve Lavoratore'nin Trieste'deki bürolarını, ateşe vermiş ve hiçbir faşist cezalandırılmamıştır. Restore edilmiş devlet artık büro yakmayacaktır; "legal" araçlarla baskı yapacaktır. Faşizm, Emek Meclisleri'ne ve sosyalist belediye konseylerine saldırmıştır; restore edilmiş devlet Emek Meclisleri'ni ve sosyalist kalmakta ısrar eden belediye konseylerini "legal yoldan" dağıtacaktır. Faşizm işçi sınıfı militanlarını katlediyor; restore edilmiş devlet onları "legal yoldan" zindana gönderecek ve ölüm cezası da restore edildiğinde, yeni bir hükümet işlevcisi -cellat- eliyle onları "yasal yoldan" öldürecektir.

Bu evrensel bir gelişmedir. İtalya'da da halihazırda kısmen irdelenmiş bulunmaktadır ve gelecekte de, normal olarak gelişmeye devam edecektir. Komünistler bu gelişmeyi, -kapitalizmin doğrudan şiddetin etkin ve daimi müdahalesi olmaksızın dünya üretici güçleriyle uyuşum konusundaki yeteneksizliğinin belirgin irdelenişi olan Dünya savaşı'nın patlamasından bu yana öngörmüşlerdir. Dolayısıyla, komünistler Giolitti'ci reaksiyona karşı yeni bir şeymiş gibi, bağırıp çağırmayacaklardır. Onlar Avrupa ve dünya uygarlığının geleceğini kendilerinin temsil ettikleri inancıyla ve insan uygarlığının emperyalizm ile militarizmin dizginlerinden boşalttığı vahşet ve barbarlık içinde sonsuza dek boğulmaması için, tüm şeyler ve tüm halklar üzerinde zafer kazanması gereken güçleri kendilerinin temsil ettikleri inancıyla, etkinliklerini soğukkanlı, yöntemsel ve yürekli bir şekilde sürdürmeye devam edeceklerdir.

BÖLÜNME Mİ YIKIM MI?*

Üniter sosyal komünistler İtalyan proleter devrimini yıkmak istemedikleri gibi, partiyi bölmek de istemiyorlar.[41] Daha baştan, uniter sosyal komünistlerin, büyük ve şanlı İtalyan Sosyalist Partisi'nin (İtalyan Uniter Sosyal Komünist Partisi durumuna gelmek zorundadır) tüm "şanlı" geleneklerini temsil ettiğini ve somutlaştırdığını teslim edelim: onun şanlı bilisizliğini; polemik bakımından herhangi bir özenden ve ulusal siyaset bakımından da herhangi bir sorumluluk duygusundan, şanlı ve önyargısız yoksunluğu; şanlı rezil demagojiyi; şanlı kendini beğenmişliği; en şanlı dalavereciliği -uniter sosyal komünistlerin somutlaştırdığı ve temsil ettiği şanlı ve aşırı ölçüde İtalyan gelenekler yığınına bir bakın.

Komünist Enternasyonal II. Kongresi PSI'nın önüne, meclisin benimsediği önergelerin kabul edilmesi temelinde kendini örgütleme sorununu koydu. Konu reformistlerden ayrılma, başka deyişle, Parti üyelerinin ufacık bir bölümünden ayrılma konusudur: proleter kitlelerden yabancılaşmış bir bölümden; kitleleri ancak, onlar devrimci önderlerin hataları, belirsizlikleri ve olmayışlarıyla demoralize edildiklerinde temsil etme iddiasında bulunabilecek bir bölümünden. Üniter sosyal ko-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 11-18 Aralık 1920, C. II, No. 24.*

[41] Serrati tarafından yönetilen "uniter komünistler" III. Enternasyonal'e kabul için gereken 21 koşulu ilke olarak kabul etmekle birlikte, hem Parti'nin ismini değiştirmeyi, hem de reformistleri atmayı reddediyorlardı. Kasım 1920'de örgütlenen bu fraksiyon Ocak 1921'deki Livorno Kongresi'nde büyük bir çoğunluk kazandı.

münistler Parti'yi reformistlerden ayırmamak için, II. Kongre'nin kararlarını kabul etmek istemiyorlardı; kitleleri bölmemek için, Parti'yi reformistlerden ayırmak istemediklerini iddia ediyorlar. Bu insanlar kitleleri, hem Parti'de, hem de fabrikalarda en karanlık kargaşaya sokmuşlardır; Enternasyonal Kongre'nin doğruluğunu sorgulamışlardır; Parti'nin Kongre'ye katılmasını tanımamışlardır (Orlando'nun parlak bir günde, protesto etmek, sorumluluk almamak, İtalyanların şan ve şerefini yüksek tutmak için Versay'dan geri dönmesi gibi; aynı şekilde Serrati de Moskova'dan İtalya'ya geri dönmüştür); işçi Enternasyonali'nin en yüksek otoritesini itibardan düşürmüşler (ya da, itibardan düşürmeye çalışmışlardır); İtalya gibi elverişli bir çevrede, kokuşmuş bir dedikodu, imalar, korkakça eylemler ve kuşkular dalgası uyandırmışlardır.

Hangi sonuçlara ulaşmışlardır? Parti'yi üç, dört, beş eğilime ayırmışlardır. Bir zamanlar reformizme ve reformistlere sağlamca karşı olan büyük kentlerdeki çalışan kitleleri bölmüşlerdir. Parti tabanına çürüme ve dağılma tohumları ekmişlerdir.

Öyleyse, ünitarizm nedir? Sınırlı ve iyi tanımlanmış bir bölünmeden sakınmayı istediğini iddia ederek, daha da geniş ölçekte bir anlaşmazlık ve ayrılık doğurabilen bu sözcük, hangi gizli uğursuz etkiye sahiptir? Olan olmuştur. Eğer şimdiki yıkımı kışkırtan ünitarizm idiyse de; işin doğrusu, yıkımın zaten önümüzde olduğu gerçeğinde aranmalıdır; ünitarizm işleyen bir kanalı denetleyen barajı şirretle ortadan kaldırmak dışında, hiçbir şeyle suçlanamaz. İşin doğrusu şudur ki, Sosyalist Parti bir "kent" değil, bir "sürü" idi.[42] Bir organizma değil; kendisini bir meslek birliği şeklinde örgütleyebilecek ölçüde sınıf bilincine sahip olan, ama çoğu kez, kendisini, şimdiki tarihsel dönemin gerektirdiği türden bir devrimci parti şeklinde örgütlemek için gerekli politik yeti ya da hazırlığa sahip olmayan bir bireyler yığışımıydı. İtalyan kibiri bizleri hep, benzersiz bir Sosyalist Parti'ye, öteki sosyalist partiler ile aynı bunalımı yaşaması olanaksız olan ve de yaşamaması gereken bir partiye

[42] Roma'ya ve dünyaya *"urbi et orbi"* veren papalık yorumuna ilişkin, çevrilemeyecek bir söz oyunu.

sahip olduğumuzu iddia etmeye zorlamıştır. Ve böylece, İtalya'da yapay olarak ertelenmiş bulunan bunalım şimdi, tam da bundan sakınmanın daha olumlu olacağı bir anda karşımıza çıkmakta ve kendi varlığını sözde her zaman yadsıyanların ve hâlâ bugün de yadsımakta olanların kararlılığı ve inatçılığı dolayısıyla, çok daha şiddetli ve çok daha yıkıcı olmaktadır.

Olup biten ve çare bulunamayan şeyler üzerinde ağlayıp sızlanmak gülünç olacaktır. Komünistler soğukkanlı ve sakin akılcılardır; öyle olmaları gerekiyor. Herşey yıkım içindeyse; o zaman her şeyi yeniden kurmak gerekiyor. Parti yeniden bina edilmelidir ve bundan böyle de komünist fraksiyon, hakkıyla bir parti olarak, İtalyan Komünist Partisi'nin sağlam çerçevesi olarak kabul edilmeli ve sayılmalıdır. Taraftarlar oluşturmalı, onları sağlam bir temelde örgütlemeli, onları eğitmeli ve onları işçi sınıfının bütünü durumuna gelene dek, işçi sınıfının bütününün ruhu ve iradesi durumuna gelene dek gelişen ve gelişecek olan yeni bir organizmanın etkin hücrelerine dönüştürmelidir.

Bugün içinde bulunduğumuz bunalım İtalyan halkı için belki de en kötü devrimci bunalımdır. Eğer bu doğruyu kavramak istiyorlarsa, yoldaşlar kendilerine şu hipotetik (varsayımsal) soruyu sormalıdırlar: Sosyalist Parti bu bunalımı bir devrimin doruğunda, tam devlet sorumluluğu yürüttüğü bir sırada yaşasaydı, ne olurdu? Devrimci bir devletin hükümeti kendisini, eğilimler adına savaşım veren insanların ve bu savaşımın tutkusuyla, bir işçinin en kutsal mirasının tümüne - Enternasyonal'e ve onun en yüksek konumlarında bulunan insanların yeti ve sadakatine olan inancına- kuşku düşüren insanların elinde bulmuş olsaydı, ne olurdu? İşler, Macaristan'da olduğu gibi olurdu: kitleler geriye püskürtülür, devrimci enerji tükenir ve karşı devrim fırtınalı bir zafer kazanırdı.

Kendi yapmacık birlik düşkünlükleriyle, üniterler bugün yalnızca bir partiyi dağıtmayı başarmışlardır; yarın ise, devrimin çökmesini sağlayacaklardır.

Bu insanlar işçi sınıfına zarar vermiş ve reaksiyonu güçlendirmiş olmakla birlikte, olumsuzluk kesin değildir: iyi niyetli insanlar yeniden güzel ürünler yetiştirmek için sınırsız bir alana ve nedene sahip bulunuyorlar.

BAŞYAZI: 24 ARALIK 1920*

1 Ocak 1921'den başlayarak Torino'da yayınlanacak olan yeni günlük gazetenin adı da *L'Ordine Nuovo* olacaktır: Torino seksiyonu yürütme komitesi ve genel meclis oybirliğiyle (bir oy eksiğiyle) buna karar vermiştir. Bu kararın doğurduğu sorunlar sayısız ve çok ciddidir. Bunlara, iradi yaptırımlarla çözüm bulunamaz. Bu sorunların kendilerini sağlıklı biçimde tanımlamak, ya da en iyi çözümleri bulmak, belki bugün daha da zordur.

Günlük gazete derginin kazanmayı başardığı onay ve desteğin aynısını elde edecek mi? Ve açık olalım: Etkinliğini yararlı ve etkili bir biçimde geliştirmek istiyorsa, bir günlük gazete için zorunlu olan aynı onay ve desteği elde edecek mi? İtalya'da hep yoksun olunan tipten bir sosyalist kültür dergisi yaratmayı başarmış bulunuyoruz; ama aslında, bunu yapmak sanıldığından daha az zordu. Dergi için ortaya çıkan sorunlar bir günlük gazete için ortaya çıktıkları zaman yüz kat, bin kat daha çetin duruma gelirler; üstelik, doğalarını da büyük ölçüde değiştirirler. Dergi çalışmasını daha geniş bir alanda sürdürmeyi özleyebilecek, dergiye can veren bu aynı ruhu, bir günlük gazeteye ilişkin tüm etkinliklere uygulamayı özleyebilecek bir günlük gazete yaratmak mümkün olacak mı? *L'Ordine Nuovo* okurları bu endişeleri anlıyorlar: bunlar hepimizin karşısında duruyor ve bizlere, yeni sorumluluğumuzun tüm ağırlığını duyumsatıyor.

Günlük gazeteye *L'Ordine Nuovo* denilecek ve o, politik çizgisi ve yol gösterici ruhu bakımından derginin çalışmasını sür-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, 24 Aralık 1920, C. II, No. 23.*

dürecektir. Dolayısıyla günlük gazete Enternasyonal Kongre'nin ve İtalyan Komünistleri Konferansı'nın[43] saptadığı çizgiye uygun olarak ve Torino işçi sınıfı ve Sosyalist seksiyon çoğunluğunun geleneğine uygun olarak, komünist olacaktır. İtalyan ve dünya işçi sınıfını bugün ilgilendiren tüm somut sorunları ele alacaktır: bir yanda, komünist fabrika ve sendika gruplarının örgütlenmesi gibi, en temel birimler düzeyinde incelenen en ivedi ve bastıran sorundan, yani İtalyan Komünist Partisi'nin kurulması sorunundan; öte yanda, parti ile sendika arasındaki ilişkiler sorunu, işçi devletinin ortaya çıkışının ve devrimci öncüye, işçi sınıfına savaşımdaki halk kitlelerinin başında yer vermeye çalışan uluslararası komünizmin yürüttüğü muazzam, devasa örgütleme ve propaganda çalışmasının karakterize ettiği şimdiki tarihsel dönemin kurucu (asli) sorunlarına varana dek.. Ama, dergi okuyucularına, günlük gazetenin programının belli başlı noktalarını işaret etmek zorunlu değildir. Dergi okuyucularına, bizleri izleyen ve şimdiye dek bizlere yardım eden yoldaşlara şu soruyu soruyoruz: Devam edecekler mi? Dergi için hep söylediğimiz şeyi, günlük gazete için de yineliyoruz: Bunun yaşaması ve gelişmesi, proleter devlet biçimlerini somut olarak hazırlamaları ve gerçekleştirmeleri gereken işçi sınıfı kitleleriyle sıkı ilişki içinde olmaksızın, olanaksız olacaktır. Haftalık dergiye yardım etmiş ve onu desteklemiş olan yoldaşlar, günlük gazeteyi desteklemek konusunda da bize yardım etmelidirler. Onu dağıtmalıdırlar. Onun programını açıklamalı ve yaymalıdırlar. Bir komünist gazetenin işçi sınıfının kanı canı olduğu ve onun, devrimci öncünün -başka deyişle, işçi sınıfının hiçbir yenilgiden cesareti kırılmayan, hiçbir ihanetten morali bozulmayan, herşey en karanlık ve en vahşi kaosa takılmış gibi gözükse bile, kendisine ve sınıfının yazgısına güvenini yitirmeyen kesiminin- desteği olmaksızın yaşayamayacağı, savaşım veremeyeceği ya da gelişemeyeceği inancıyla, işçi sınıfı kitlelerini esinlendirmeyi başarmalıdırlar.

[43] Sırasıyla Üçüncü Enternasyonal İkinci Kongresi ve Komünist Fraksiyon'un Imola Konferansı.

MAYMUN-İNSANLAR*

Faşizm kent küçük-burjuvazisinin ulusal politik yaşam sahnesinde sunduğu en son "temsil" olmuştur. Fiume macerasının acıklı sonucu bu temsilin final sahnesiydi.[44] Bu, İtalyan halkının bu sınıfının yaşadığı iç çözülme sürecindeki en önemli episod olarak alınabilir.

Küçük-burjuvazinin yıkımı geçtiğimiz yüzyılın son on yılında başladı. Büyük ölçekli sanayi ve mali sermayenin yükselişiyle birlikte, küçük-burjuvazi tüm önemini yitirdi ve üretim alanındaki tüm yaşamsal konumlarından uzaklaştırıldı: katışıksız biçimde politik bir sınıf durumuna geldi ve "parlamenter ahmaklık"ta uzmanlaştı. Çağdaş İtalyan tarihinde önemli bir rol oynayan bu fenomene, çeşitli aşamalarında çeşitli isimler verilmiştir. Başlangıçta, "solun erke gelişi" deniliyordu; sonra Giolitti'cilik, daha sonra Umberto I'in kayzerci özlemlerine karşı savaşım durumuna geldi ve son olarak da, sosyalist reformizme dek genişledi.[45]

Küçük-burjuvazi parlamento kurumuna bir çizgi çekmiştir. Parlamento kapitalist burjuvazinin Saray'ı ve Kamu Hizmetini denetleme organından, bir dedikodu ve skandal kıraathanesine, bir asalaklık aracına evrilmiştir. İliklerine dek yozlaşmış, yönetici erke bütünüyle köle olmuş bulunan parlamento halk kitlelerinin gözünde tüm saygınlığını yitirmiştir. Kitleler idari güç-

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, gündelik baskısı, 2 Ocak 1921.*

[44] Bkz. yukarda, not 35 /Burada, özgün metne göre bir değişiklik yapılmıştır/.

[45] Parlamenter "Sol" 1876'da erke geldi (Bkz. ***Selections from the Prison Notebooks***, pp. 66-8, vb.). Umberto I, 1878-1900 arasında kraldı ve o tarihte de katledildi.

lerin keyfi eylemlerini kontrol altına alma ve bunlara karşı çıkmanın biricik aracının doğrudan eylem, dış baskı olduğuna inanmışlardır. Katliamları protesto bakımından, Haziran 1914'deki Kızıl Hafta, halk kitlesinin; otoritelerin keyfi eylemlerine doğrudan karşı çıkmak ve artık Temsilciler Meclisi'nde hiçbir yankı bulmayan halkın egemen iradesine etkili bir anlatım kazandırmak için, siyasete ilk, görkemli müdahalesi oldu.[46] Denilebilir ki, Haziran 1914'de parlamentarizm -ve onunla birlikte, küçük-burjuvazinin politik rolü de- İtalya'da organik çözülme yoluna girdi.

Küçük-burjuvazinin yeniden üretici bir rol kazanma umudunu bütünüyle yitirdiği şu sırada (ancak bugün, Halkçı Parti'nin küçük tarımsal çiftliklerin önemini restore etme girişimleriyle ve Genel Emek Konfederasyonu yetkililerinin, sendika denetimi kadavrasına yeni bir yaşam soluğu kazandırma çabalarıyla, bu tür bir umut yeniden doğuyor), o tarihsel inisiyatif konumunu umutsuz bir şekilde korumaya çalışmaktadır. Şimdi, işçi sınıfını taklit ediyor ve sokaklara dökülüyor. Bu yeni taktik gevezeler, kuşkucular ve yoz tüccarlar sınıfından beklenilebilecek tarz ve biçimlerde sınanmaktadır. Savaş boyunca tüm jurnalistik, oratorik, teatrik ve vulger yankılarıyla "parlak Mayıs günleri"[47] denilmeye başlanan olaylar silsilesi, Kipling'in *Jungle Book*'undaki öykülerden birinin, Bandarlog, Maymun-İnsanlar öyküsünün gerçekliğe yansıması gibiydi. Onlar tüm öteki cangıl insanlarından daha iyi olduklarına; zekâ, tarihsel sezgi, devrimci ruh, yönetsel bilgi-beceri, vb., vb. üzerinde bir tekele sahip bulunduklarına inanıyorlardı. Olup biten şey şuydu: Parlamenter yozlaşma sonucunda yönetim erkine köle durumuna gelmiş olan küçük-burjuvazi yönelimini değiştirdi, anti-parlamentarist oldu ve sokağı yozlaştırmaya çalıştı.

[46] 7 Haziran 1914'de, Ancona'daki bir anti-militarist gösteriye polis ateş açtı, üç kişi öldü. PSI bir genel grev çağrısı yaptı ve bütün ülkede, isyancı patlamalar ortaya çıktı. Ancona on gün boyunca isyancıların eline geçti ve bunu bastırmak için 10.000 asker gönderildi.

[47] Mayıs 1915: İtalya'nın savaşa girmesi lehindeki ajitasyon.

Savaş boyunca, parlamento bütünüyle çöktü. Küçük-burjuvazi yeni konumunu konsolide etmeye çalıştı ve bu amaca gerçekte ulaşmış olduğu konusunda, kendi kendini kandırdı; sınıf savaşımını gerçekte öldürmüş; işçi ve köylü sınıfının sorumluluğunu üstlenmiş ve kitlelerde içkin bulunan sosyalizm düşüncesinin yerine nasyonalist emperyalizm, "hakiki devrimcilik" ve "nasyonal sendikalizm"den oluşan tuhaf bir ideolojik çorba koymuş olduğu konusunda, kendi kendini kandırdı. Yetkililerin Roma'da sosyalist milletvekillerine saldırmaları ardından, 2 ve 3 Aralık'ta kitlelerin doğrudan eylemi küçük-burjuvazinin politik etkinliğine bir kama soktu.[48] Bundan sonra, onlar kendilerini daha zengin ve, savaş tarafından zayıflatılmış ve tüketilmiş resmi devletten daha güvenilir olan patronlar çevresinde örgütlemeye ve sistemleştirmeye çabaladılar.

Fiume macerası bu sistematik örgütlenmenin duygusal nedeni ve pratik mekanizmasıydı; ama derhal şu ortaya çıktı ki, bu sonuncusunun sağlam nüvesi sanayi ve tarım mülkiyetinin devrimci işçi ve yoksul köylü sınıfının saldırılarından doğrudan korunmasıydı. Resmen "faşizm" diye nitelenen, küçük-burjuvazinin bu etkinliği devlet çerçevesi açısından da sonuçsuz kalmadı. *Parlamento kurumunu yozlaştırdıktan ve iflas ettirdikten sonra, küçük-burjuvazi şimdi de öteki kurumları, devletin dayanaklarını, orduyu, polisi, yargıyı yozlaştırıyor ve iflas ettiriyor.* Herhangi bir kesin amaç olmaksızın (bir kesin amaç, yeni bir devlet yaratmak olsa gerekirdi -ama "Maymun-İnsanlar", yasalar koyma ve bir devlet kurma konusundaki kesin yetisizlikleriyle karakterize edilirler), amaçsız bir yozlaştırma ve yıkım. Kendisini savunmak için mülk sahibi, asıl doğasını gizlemek amacıyla, "devrimci" politik tutumlar benimsemesi ve mülkiyetin en güçlü savunucusunu, yani devleti, yıkması gereken özel bir örgütü finanse ediyor ve destekliyor. Mülk sahibi sınıf parlamento örneğinde işlediği hatanın aynısını, yürütme erki karşısında *(vis-a-vis)* da yineliyor: kendi devlet kurumlarını "Maymun-İnsanlar"ın, küçük-burjuvazinin, histerik heveslerine terk ederse, devrimci sınıfın saldırılarından korunmak için kendisinin daha iyi donatılmış olacağına inanıyor.

[48] Bkz. s. 20-25 ve yukarda, not 2.

Geliştikçe, faşizm kendi özgün nüvesini katılaştırıyor ve kendi asıl doğasını gizlemeyi artık başaramıyor. Konsey başkanı, soyluluk ünvanı sahibi Nitti'ye karşı vahşi bir kampanya yürütüyor: başbakanı açıkça katletme çağrısı yapacak ölçüde ileri giden bir kampanya. Soyluluk ünvanı sahibi Giolitti'yi başıboş bırakıyor ve onun, Fiume macerasını "iyi" bir sonuca bağlamasına izin veriyor; faşizmin Giolitti'ye karşı takındığı tutum D'Annunzio'nun akibetini belirledi ve İtalyan küçük-burjuvazisinin bu örgütünün asıl tarihsel amaçlarını netleştirdi. *"Fasci"* güçlendiği ölçüde, taraftarları daha iyi örgütleniyor ve onların, Emek Meclisleri'ne ve sosyalist komünlere karşı gösterileri de daha bir yırtıcı ve daha bir saldırgan oluyordu -bunun en karakteristik anlatımı, onların ayaklanma ve barikat çağrıları yaparak, D'Annunzio'ya karşı takındıkları tutumdu. Cafcaflı "hakiki-devrim" deklarasyonları *La Stampa*'nın girişinde zararsız bir yangın bombasının patlamasıyla, somut şekle çevrilmiş bulunuyordu.

"Faşizm" şeklindeki bu en son politik somutlaşmasıyla, küçük-burjuvazi kapitalizmin ve toprak mülkiyetinin uşağı olarak, karşı-devrimin ajanı olarak kendi asıl renklerini bir kez daha göstermiş oldu. Ama, kendisinin herhangi bir tarihsel görevi başarmaya tümden yeteneksiz olduğunu da gösterdi. Maymun-İnsanlar tarih değil, haber yaratırlar. Gazetelere kendi işaretlerini bırakırlar; ama kitaplar için hiçbir materyal sağlayamazlar. Parlamentoyu yıkan küçük-burjuvazi şimdi de burjuva devleti yıkıyor. Giderek artan bir ölçüde, hukuk "otoritesi"nin yerini özel şiddet alıyor. O bu şiddeti kaotik ve canice bir tarzda uyguluyor (ve başka türlüsünü de yapamaz) ve bu süreçte, nüfusun çok daha geniş kesimlerinin devlete ve kapitalizme karşı ayaklanmasına neden oluyor.

LIVORNO KONGRESİ*

Livorno Kongresi'nin, çağdaş İtalyan yaşamındaki en önemli tarihsel olaylardan birisi olacağı muhakkaktır.[49] Livorno'da, İtalyan işçi sınıfının kendi saflarından özerk bir sınıf partisi oluşturacak yetkinliğe sahip olup olmadığı sorusu, sonunda karara bağlanacaktır. Dört yıllık emperyalist savaşın ve tüm dünyadaki üretici güçlerin iki yıllık yoksulluğunun verdiği deneyimlerin İtalyan işçi sınıfını, kendi tarihsel misyonu konusunda bilinçlendirmeyi başarıp başaramadığı sorusu da yanıtlanacaktır.

İşçi sınıfı hem ulusal, hem de uluslararası bir sınıftır. O kendisini endüstriyel ve mali kapitalizmin boyunduruğundan hem ulusal, hem de uluslararası ölçekte özgürleştirme savaşımı veren çalışan insanların en başına yerleştirmelidir. İşçi sınıfının ulusal görevini İtalyan kapitalizminin ve onun resmi ifadesinin, burjuva devletin, gelişme süreci belirliyor. İtalyan kapitalizmi bu gelişme çizgisini izleyerek iktidara geldi: kırsal alanı sanayi kentlerinde ve, orta ve güney İtalya'yı da Kuzey'e tabi kıldı. İtalyan burjuva devletinde, kasaba ile kırsal alan arasındaki ilişkiler sorunu yalnızca, büyük sanayi kentleri ile onları dolaysız şekilde kuşatan kırsal alan arasındaki ilişkilere ait bir sorun olarak değil, ama ayrıca, ulusal toprağın bir kısmı ile -bütünüyle ayrı ve karakteristik- bir başka kısmı arasındaki ilişkilere ait bir sorun olarak da anlatımını bulmaktadır. Kapitalizm kendi hakimiyetini ve sömürücü uygulamalarını aşağıdaki tarzda uyguluyor: Fabrika

* *İmzasız, L'Ordine Nuovo, gündelik baskısı, 13 Ocak 1921.*

[49] Bu makale 15-21 Ocak 1921'de Livorno'da toplanacak komünistlerin, maksimalist ve reformist akımlardan kopuşunu onaylayacak olan Sosyalist Parti XVII. Kongresi öngünlerinde yazıldı.

içerisinde, doğrudan işçi sınıfı üzerinde; ama devlet içerisinde, İtalyan çalışan halkının yoksul köylüler ve yarı-proleterlerden oluşan daha geniş katmanları üzerinde. Tartışma götürmez olan şey; yalnızca işçi sınıfının Risorgimento'nun başlattığı, sızılı birleşme görevini başarılı bir sonuca götürebileceğidir. Burjuvazi İtalyan halkını toprak bakımından birleştirmiştir. İşçi sınıfı burjuvazinin bu çalışmasını sonuçlandırma ve İtalyan halkını ekonomik ve manevi bakımdan birleştirme göreviyle karşı karşıyadır. Bu ancak, endüstriyel ve mali kapitalizmin ulusun öteki üretici güçleri üzerindeki hiyerarşik tahakkümü üstünde yapılandırılmış burjuva devlet makinesini parçalayarak sağlanabilir. Böyle bir olay ancak, kapitalizme doğrudan tabi olan işçi sınıfının devrimci çabalarıyla gerçekleştirilebilir. Bu ancak, endüstriyel ve mali kapitalizmin ülkenin öteki üretici güçleri üzerindeki tahakküm şebekesini oluşturan milyonlarca ipliği doğuran büyük sanayi kentlerinde, Milano, Torino ve Bologno'da gerçekleştirilebilir. İtalya'da ülkenin ekonomik ve politik yapısının somut şekillenişinin bir sonucu olarak, yalnızca, işçi sınıfının kendisini özgürleştirerek tüm öteki ezilen ve sömürülen sınıfları da özgürleştireceği doğru olmakla kalmıyor; ama, bu öteki sınıfların kendilerini özgürleştirmelerinin tek yolunun, işçi sınıfıyla sıkı bir ittifaka girmek ve en sert acılarda ve en amansız sınavlarda bile bu ittifaka sarılmak olduğu gerçeği de bundan daha az doğru olmuyor.

Komünistler ile reformistler arasında, Livorno'da gerçekleşecek olan kopuş şöyle bir özel anlam taşıyacaktır: Devrimci işçi sınıfı, devlet asalakçılığı şeklinde çürümüş olan yoz sosyalist akımlardan kopacaktır. Proleter aristokrasiler yaratmak amacıyla Güney üzerinde Kuzey'in sahip olduğu üstünlük konumundan yararlanmaya çalışan; çalışan halkın çoğunluğu sırtından bunların işçi sınıfını özgürleştirebileceği inancıyla, burjuva korumacı tarifeler sistemi (endüstriyel ve mali kapitalizmin, ulusun öteki üretici güçleri üzerindeki hakimiyetinin legal anlatımı) yanısıra, bir de kooperatif korumacı sistemi ortaya süren akımlardan kopacaktır.

Reformistler Reggio Emilia'nın sosyalizmini "örnek" diye gösteriyorlar; bizden, italya'nın tümünün ve bütün dünyanın bir büyük Reggio Emilia olabileceğine inanmamızı bek-

liyorlar.[50] Devrimci işçi sınıfı böylesi sahte sosyalizm biçimlerini reddettiğini ilan ediyor. İşçilerin özgürleşmesi birkaç ayrıcalık koparark, bir işçi aristokrasisiyle ya da parlamenter uzlaşma ve bakanlık şantajıyla sağlanamaz. İşçilerin özgürleşmesi ancak, Kuzey'in sanayi işçileri ile Güney'in yoksul köylüleri arasındaki bir ittifakla -burjuva devleti parçalamayı, işçi ve köylü devleti kurmayı ve tarımın gereksinimlerine hizmet edecek, İtalya'nın geri tarımını sanayileştirmeye ve dolayısıyla, ulusal hasılanın düzeyini çalışan kitleler yararına yükseltmeye hizmet edecek yeni bir endüstriyel üretim aygıtı yapılandırmayı tasarlayan bir ittifakla- sağlanabilir.

İtalyan işçilerinin devrimi ve İtalyan çalışan halkının dünya olaylarına katılımı, ancak dünya devrimi bağlamında gerçekleşebilir. II. Kongre'de ortaya çıkmış olan Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nde, bir dünya işçi hükümetinin tohumları zaten mevcut bulunmaktadır. Livorno'da, İtalyan işçi sınıfının öncüsü, Sosyalist Parti'nin komünist fraksiyonu, işçi-sınıfının ilk dünya hükümetine disiplinli biçimde bağlılığının zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu vurgulayacaktır -bunu, gerçekten de, Kongre müzakerelerinin odak noktası yapacaktır. İtalyan işçi sınıfı azami disiplini kabul etmektedir; çünkü, o tüm öteki ulusların işçi sınıflarının azami bir disiplini, benzer biçimde kabul etmesini ve gözetmesini istemektedir.

İtalyan işçi sınıfı kendi özgürleşmesinin ve kapitalizmin İtalya'da sömürdüğü ve ezdiği tüm öteki sınıfları özgürleştirme yetisinin baş koşulunun, tümü de aynı amacı özleyen bir dünya devrimci güçler sisteminin varlığı olduğunu biliyor. İtalyan işçi sınıfı kurtuluş çabalarında öteki çalışan sınıflara yardım etmek istiyor; ama, öteki sınıfların da çabasında kendisine yardım edeceğinin kimi güvencelerine sahip olmak istiyor. Bu güvence ancak; tüm üyelerinin tam ve içten güvenine sahip olan ve kendi güçlerini, dünya kapitalizm otoritesinin, kendi hesabına ve burjuvazinin çıkarları uğruna ulaştığı hız ve kesinlikteki aynı hız ve kesinlikte harekete geçirecek bir konumda bulunan, güçlü şekilde merkezileştirilmiş bir uluslararası otoriteyle verilebilir.

[50] Bkz. yukarda not 29.

Bu yüzden, şimdilerde Sosyalist Parti'yi zorlayan ve Livorno Kongresi'nde çözülecek sorunların yalnız parti içi sorunlar ya da bireyler arasındaki kişisel çatışmalar olmadığı apaçık olsa gerekir. Livorno'da, İtalya işçi sınıfının yazgısı tartışılacaktır. Livorno'da, İtalyan ulusunun tarihinde yeni bir evre başlayacaktır.

TÜRKÇE'DE GRAMSCİ

Hapisane Mektupları, çev. Atilla Tokatlı, İstanbul: Gerçek, 1966; İstanbul: Yalçın, 1985.

Aydınlar ve Toplum, çev. Vedat Günyol-Ferit Edgü-Bertan Onaran, İstanbul: Gün, 1967; İstanbul, Alan, 1985.

Çan Y, İstanbul, 1967, Örnek İstanbul 1983

Yazın ve Ulusal Yaşam, çev. Bedrettin Cömert, Türk Dili, 23(234), Mart 1971, s. 534-540.

Felsefe Politika Sorunları, çev. Adnan Cemgil, İstanbul: Payel, 1975.

Modern Prens, çev. Pars Esin, Ankara: Birey ve Toplum, 1984.

Hapisane Defterleri/Tarih, Politika, Felsefe ve Kültür Sorunları Üzerine Seçme Metinler, çev. Kenan Somer, Onur Yayınları, İstanbul: 1986.

Hapisane Defterleri/Felsefe ve Politika Sorunları/Seçmeler, Türkçesi: Adnan Cemgil, Belge Yayınları, Üçüncü Baskı, 1997, İstanbul.

Çocuklarıma Mektuplar, Türkçesi: Cemal ve Meral Erez, 2. Baskı: Belge Yayınları, 1998, İstanbul.

Din, Üretim Biçimleri Ve Tarihsel Uzlaşma/derleme: Gramsci ve diğer yazarlardan. Türkçesi: Yılmaz Öner, İletişim Yayınları, 1987, İstanbul.

İtalya'da İşçi Konseyleri, türkçesi: Yusuf Alp, Belge Yayınları, Ekim 1989, İstanbul.

GRAMSCİ ÜZERİNE

Bir Devrimcinin Yaşamı: A. Gramsci/Guiseppo Fiori, çev. Kudret Emiroğlu, V. Yayınları, Ankara, 1989.

Gramsci'nin Külleri, Pasolini/Nisan Yayınları, İstanbul, 1996, şiir.

Gramsci ve Felsefe, J. Texier, Türkçesi: Kenan Somer, Ankara, Verso Yayınları.

Siyaset ve İdeoloji "Gramsci", Sadun Emrealp, Ankara, Birey ve Toplum Yayınları.

Gramsci ve Tarihsel Blok, Hugues Portelli, Türkçesi: Kenan Somer, Savaş Yayınları, 1982, Ankara.

"Politik partiler toplumsal sınıfların yansıması ve nomenklaturasıdır. Onlar doğar, gelişir, geriler ve savaşıma katılan toplumsal sınıfların çeşitli katmanları kendi gerçek tarihsel anlamları bakımından dönüşümler geçirdikçe ,kendi varoluş ve gelişme koşullarının radikal biçimde değiştiğini gördükçe, kendilerine ve kendi yaşamsal çıkarlarına ilişkin daha büyük ve daha net bir bilinç kazandıkça da, kendilerini yenilerler. Ulusal ve uluslararası üretim ve degişim aygıtınınn yapısını derin biçimde değiştirmiş olan emperyalist savaşın bir sonucu olarak, şimdiki tarihsel dönemin karakteristiği durumuna gelmiş olan şey, parlementer demokrasi alanında ortaya çıkan geleneksel politik partilerin sönükleşmesindeki ve onların yerini yeni politik örgütlerin almasındaki hızlı değişimdir..."

DÜŞÜNCE DİZİSİ

ISBN 975-344-171-5

Komünist Partiye Doğru

ürkçesi: Celal A. Kanat